

2015•2016
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

'To say what the law is': interpretatiemethoden in het Hof van Justitie
en het Amerikaanse Supreme Court

Promotor :
Prof. dr. Geert DE BAERE

Jasmine Giezek

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten
in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

Maastricht University

2015•2016
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

'To say what the law is": interpretatiemethoden in het
Hof van Justitie en het Amerikaanse Supreme Court

Promotor :
Prof. dr. Geert DE BAERE

Jasmine Giezek

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

Samenvatting

Doorheen deze masterscriptie heb ik onderzocht welke factoren er schuilen achter de beoordelingsvrijheid van een rechter zetelend in het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States. Allereerst heb ik gekeken naar de grondslag van de beoordelingsbevoegdheid, waaruit blijkt dat het Hof van Justitie van de Europese Unie deze bevoegdheid verkrijgt op grond van artikel 19 lid 1 van het Verdrag van de Europese Unie en dat het Supreme Court of the United States het moet stellen met een principiële arrest *MARBURY V. MADISON* in samenhang met artikel III Sectie 1 van de federale Grondwet van de Verenigde Staten. Een bondige uiteenzetting van de samenstelling van beide Hooggerichtshoven en de bevoegdheidssplitsing wordt gegeven in deel I. Dergelijke achtergrond informatie is noodzakelijk om in deel II verder te gaan om het begrip interpretatie. Een interpretatie is niet uniform om te zetten in één eensluidend begrip. Zo zijn er verschillende auteurs die opteren voor een eigen toepassing. Hoe dan ook interpretatie van rechtsregels is noodzakelijk in een democratische maatschappij dat steunt op de garantie van rechtszekerheid. Zo is er een wetenschappelijke benadering, maar ook een heuristische benadering in het kader van interpretatiemogelijkheden die gedaan worden door een rechter. De wetenschappelijke focust zich op vaste wettelijke methoden, terwijl de heuristische benadering eerder extra-legale factoren zal ondersteunen. Zowel het Hof van Justitie van de Europese Unie als het Supreme Court of the United States passen interpretatie toe in het juridisch kader. Zo past het Hof van Justitie van de Europese Unie een meta-teleologische manier van interpreteren toe, terwijl het Supreme Court eerder verschillende methoden gelijklopend zal toepassen. Zo bestaan er verschillende interpretatiemethoden die toegepast kunnen worden door een rechter, daarom is een analyse van de methoden noodzakelijk in deze masterscriptie. De meest gebruikte door beide Hooggerichtshoven is de tekstuele ofwel grondwettelijke interpretatiemethode. Hier is de tekst van de fundamentele Verdragen van de Europese Unie belangrijk, terwijl voor het Supreme Court eerder de federale Grondwet het startpunt is. Verder zijn er ook nog de historische, systematische en teleologische interpretatiemethoden aanwezig. De historische interpretatiemethode wordt in beide rechtssystemen in ondergeschikte orde gebruikt. In het bijzonder vinden de systematische (het lezen in samenhang met de context) en de teleologische (wanneer geen precieze wettelijke oplossing aanwezig is) meer toepassing in zowel de rechtsorde van de Europese Unie als die van de Verenigde Staten van Amerika. Zo blijkt ook dat interpreteren van een wetsbepaling of andere bron geen gemakkelijke opdracht is voor een rechter, interpreteren wordt dan ook gezien als een kunst. Doorheen de masterscriptie wordt bijkomstig nadruk gelegd op het rechterlijk activisme of een zekere vorm van terughoudendheid van een rechter.¹ Hieruit wordt duidelijk dat het activisme vaker een toepassing vindt als de terughoudendheid. In de rechtsorde van de Verenigde Staten van Amerika vindt *judicial activism* veel aanhang in tegenstelling tot *judicial restraint*. Het heersend debat over beide strekkingen blijft aanwezig in beide rechtssystemen. Ik sluit dan ook mijn masterscriptie af met deel III waarin ik bepaalde bedenkingen uit bij de interpretatiebevoegdheid van een rechter. Zo moet een rechter rekening houden met het behouden van de nationale identiteit, namelijk dat er sprake kan zijn van een politieke ideologie. Verder heb ik bedenkingen geuit bij de benoemingen in het Supreme Court of the United States en de toepassing van *dissenting opinions*. Uit de masterscriptie kan samengevat worden dat de interpretatie door een rechter in deze Hooggerichtshoven geen sinecure is en dat verschillende factoren een rol spelen bij de interpretatie *in fine*.

¹ Beter bekend als de termen *judicial activism* en *judicial restraint*.

Dankwoord

Mijn masterscriptie kon slechts tot stand komen dankzij de steun en hulp van vele mensen.

Allereerst gaat mijn dank uit naar mijn promotor Prof. Dr. Geert De Baere. Niet alleen voor het aanreiken van het onderwerp, maar ook voor de passende begeleiding en het vertrouwen dat aanwezig was. Als tweede wil ik mijn co-promotor Thomas Verellen bedanken voor het verstrekken van informatie en de nodige evaluaties.

Daarnaast wil ik mijn ouders bedanken. Dit voor het blijvend geloof dat ik mijn studies tot een goed eind zou brengen. Zonder hun steun was deze masterscriptie geen werkelijkheid geworden. Ze stonden steeds klaar met een luisterend oor en troostende woorden.

Tot slot wil ik mijn zusje Nathalie bedanken voor de liefdevolle momenten in de voorbije jaren. Zij liet mij inzien wat belangrijk was en waarom opgeven nooit een optie was.

Al de rest wat ik niet bij naam heb genoemd, ook voor deze mensen een welverdiende dankjewel.

“What is a moderate interpretation of the text? Halfway between what it really means and what you’d like it to mean?”

-Antonin Scalia-²

² Antonin Gregory Scalia was een Associate Justice of the Supreme Court of the United States van 1986 tot aan zijn dood in 2016.

Inhoudsopgave

Lijst met afkortingen	9
Inleiding	11
DEEL I. HISTORISCHE ACHTERGROND VAN HET RECHTSSYSTEEM	15
Titel I. Grondwettelijke basis voor de rechterlijke macht	15
Hoofdstuk 1. Geschiedenis en ontwikkeling	15
Hoofdstuk 2. Samenstelling	16
Titel II. Bevoegdheidsverdeling	17
Hoofdstuk 1. Afbakening van de macht	17
Afdeling 1. Bevoegdheidsverdeling in de Europese Unie	17
§1. Toepassing van de verticale dimensie	18
§2. Toepassing van de horizontale dimensie	19
Afdeling 2. Bevoegdheidsverdeling in de Verenigde Staten van Amerika	20
§1. Algemeen kader	20
A. Systeem van het federalisme	20
B. Marbury v. Madison 1803	21
C. McCulloch v. Maryland 1819	22
§2. Toepassing van de verticale dimensie	23
§3. Toepassing van de horizontale dimensie	23
Hoofdstuk 2. Suprematie van het recht	25
DEEL II. DE ANALYSE VAN DE VERSCHILLENDE INTERPRETATIEMETHODEN	27
Titel I. Het begrip interpretatie	27
Hoofdstuk 1. Uitlegging van het begrip interpretatie	27
Hoofdstuk 2. Waarom interpreteren?	29
Titel II. Legal reasoning	30
Hoofdstuk 1. Wetenschappelijk redeneringen	30
Hoofdstuk 2. Heuristische redeneringen	32
Hoofdstuk 3. Probleem van lacunes en vaagheid van wetsbepalingen	33
Afdeling 1. Taalkundige onduidelijkheid	33
Afdeling 2. Onzekerheid door aanwezigheid van pluralisme	34
Titel III. De kunst van interpretatie	35
Hoofdstuk 1. Interpretatiemethoden leiden tot verscheidenheid	35
Afdeling 1. De noodzaak van ondubbelzinnige interpretatie	35
Afdeling 2. Soorten interpretatiemethoden	35
§1. Tekstuele interpretatiemethode	36
A. Uitlegging tekstuele interpretatiemethode	36
B. Geen toepassing van de duidelijke tekst doctrine	37
§2. Grondwettelijke interpretatiemethode	38
§3. Historische interpretatiemethode	39
§4. Systematische interpretatiemethode	40
§5. Teleologische interpretatiemethode	42
§6. Tussenbesluit	44
Hoofdstuk 2. De Europese Unie nader bekeken	45
Afdeling 1. Dynamiek van het gemeenschapsrecht	45

§1. Het gelijkwaardigheidsbeginsel	46
§2. Het effectiviteitsbeginsel	46
Afdeling 2. Precedentenwerking	46
Afdeling 3. De rol van algemene beginselen in het EU-recht	47
Hoofdstuk 3. De uitleggingsmethode van het Supreme Court of the United States	47
Afdeling 1. Grondwettelijke toetsing versus politieke controverse	47
§1. Algemeen kader	48
A. Doctrine of original intent	48
B. Doctrine of strict necessity	49
C. Doctrine of saving construction	49
D. Narrowness doctrine	49
§2. Stare decisis	49
Hoofdstuk 4. Judicial Activism of het rechterlijk activisme	50
Hoofdstuk 5. Judicial restraint of de terughoudendheid van een rechter	54
DEEL III. HET ACTIETERREIN VAN DE MACHTSBEGRENZING DOOR DE RECHTER	57
Titel I. Machtsbegrenzing door de rechter	57
Hoofdstuk 1. Rechterlijke bevoegdheden voor een rechter	57
Afdeling 1. Elementen die leiden tot rechterlijke machtsbegrenzing	57
§1. Constitutionele balans behouden	57
§2. Noodzaak van afbakening rechterlijke bevoegdheden	58
Afdeling 2. Beïnvloeding van de rechterlijke machtsbegrenzing	58
§1. Organieke factoren	58
§2. Inhoudelijke factoren	59
Titel II. Blik naar de toekomst	60
Hoofdstuk 1. Vergelijkend debat	60
Hoofdstuk 2. Behouden van eigen identiteit	61
Hoofdstuk 3. Rechterlijke onafhankelijkheid garanderen?	63
CONCLUSIE	67
BIBLIOGRAFIE	69

Lijst met afkortingen

- ✚ VEU: Verdrag betreffende de Europese Unie
- ✚ VWEU: Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
- ✚ EURATOM: Europese Atoomenergie Gemeenschap
- ✚ EGKS: Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
- ✚ EEG: Europese Economische Gemeenschap
- ✚ AG: Advocaat-Generaal
- ✚ EU: De Europese Unie
- ✚ VS: De Verenigde Staten van Amerika

Inleiding

1. De hoven en rechtbanken zijn de pijlers van een juridisch systeem. Overal ter wereld doen burgers hierop beroep bij juridische vraagstukken. Het is dan ook ondenkbaar dat er geen Hooggerichtshoven aanwezig zouden zijn. In de Europese Unie waar democratie hoog in het vaandel gedragen wordt, wordt deze rol gespeeld door het Hof van Justitie van de Europese Unie.³ De Europese Unie is daarom een unieke organisatie waar zowel het nationale als het Unierecht in samenhang toegepast worden. Het resultaat is een samenhangend systeem van rechtsregels die toegepast worden in de rechtsorde van de Europese Unie.⁴ In tegenstelling tot het Hof van Justitie van de Europese Unie is de tegenhanger van de rechtsorde van de Verenigde Staten het *Supreme Court of the United States*.⁵ Dit Hooggerichtshof is niet opgericht door verdragsregels, maar door federale wetgeving in het bijzonder de federale Grondwet.

2. De werking en samenstelling van deze twee Hoven lopen niet exact parallel en verdienen aandacht. Het rechtssysteem van de Europese Unie is dan ook niet een weerspiegeling van het rechtssysteem van de Verenigde Staten van Amerika. De centrale onderzoeksvraag doorheen deze masterscriptie zal zijn: "Welke visies worden toegepast door het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States in het kader van de interpretatiemethoden, bijgevolg kennen rechters grenzen bij de beoordelingsvrijheid *in fine*?". Er wordt in het algemeen aangenomen dat er suprematie van recht geldt in beide rechtssystemen. Als subvraag zal onderzocht worden of de interpretatietechnieken voor een begrenzing of net voor een verruiming van het recht zorgen. Het geldende recht is dan ook geïnspireerd op rechtspraak van de rechter, zodat het recht in de juiste mate toegepast wordt in een rechtsorde. Ik onderzoek dan ook in welke mate een rechter rekening moet houden met onderliggende factoren die aan de basis liggen van de interpretatie, zoals welke weg een rechter inslaat indien er lacunes in de wetgeving vastgesteld worden.

3. Het recht van de Europese Unie kan gezien worden als een bijzonder autonoom recht dat gebaseerd is op internationale verdragen en kent een verdere toepassing in de rechtspraak. Door de rechtspraak volgt er een uniforme toepassing van dit recht.⁶ Bij de oprichting van het Hof van Justitie van de Europese Unie op 10 december 1952 kreeg het, op grond van artikel 31 van het Europees Verdrag voor Kolen en Staal, de rol van bewaker binnen de rechtsorde van de Europese Unie.⁷ Onder dit verdrag kreeg het Hof de volgende opdracht: "Het Hof verzekert de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van dit Verdrag en deszelfs uitvoeringsvoorschriften".⁸ Momenteel is de bevoegdheid terug te vinden in het Verdrag betreffende de Europese Unie onder artikel 19 lid 1: "Het Hof van Justitie van de Europese Unie omvat het Hof van Justitie, het Gerecht en gespecialiseerde rechtbanken. Het verzekert de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van de Verdragen. De lidstaten voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming van de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren".⁹

³ Het Hof van Justitie van de Europese Unie zal enkel afgekort worden als het Hof doorheen deze masterscriptie.

⁴ A. ROSAS EN L. ARMATI, *European constitutional law, an introduction*, Oxford, Hart Publishing, 2010, 11.

⁵ Het Supreme Court of the United States zal niet worden vertaald naar het Nederlands of afgekort, evenzeer zal het doorheen mijn masterscriptie cursief gedrukt worden. Dit om de lezer een gemakkelijke en leesbare tekst voor te leggen.

⁶ A. WILLIAMS, *The ethos of Europe. Values, law and justice in the EU*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010, 137.

⁷ J. FAIRHURST, *Law of the European Union*, England, Pearson Education Limited, 2012, 3.

⁸ Zie Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, 18 april 1951. Hierna EGKS.

⁹ Zie Verdrag betreffende de Europese Unie, 7 februari 1992. Hierna VEU.

4. Het Supreme Court of the United States vormt de top van de federale rechterlijke macht in de Verenigde Staten van Amerika, want onder dit Hof fungeert immers een uitgebouwde structuur van federale rechtbanken.¹⁰ Het Supreme Court of the United States dankt zijn ontstaan dan ook aan de federale Grondwet. Onder artikel III Sectie 1 van de Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika wordt de bevoegdheid van het Supreme Court of the United States als volgt uitgelegd: "*The judicial Power of the United States, shall be vested in one supreme Court, and in such inferior Courts as the Congress may from time to time ordain and establish*".¹¹ Verder kan het Supreme Court of the United States ook gezien worden als een actieve politieke speler. Zo kan het Supreme Court of the United States kiezen welke zaken het zal behandelen, dit in tegenstelling tot het Hof van Justitie van de Europese Unie. Met andere woorden heeft het Supreme Court of the United States een originele jurisdictie over specifieke domeinen, maar op al de rest kan de procedure van hoger beroep worden toegepast (*appellate jurisdiction*).¹² Op deze vrijheid gelden wel twee uitzonderingen.¹³ Als gevolg kan duidelijk vastgesteld worden dat het Supreme Court of the United States geen passieve houding aanneemt, maar de maatschappelijke debatten wel volgt. Zo kan het Supreme Court of the United States trapsgewijs jurisprudentie ontwikkelen van zaken die toch enige aandacht verdienen, zoals het voorbeeld van positieve discriminatie of de abortusproblematiek.¹⁴

5. De centrale onderzoeksvraag kan gekwalificeerd worden als een evaluerende en tevens vergelijkende vraag omwille van het functioneel rechtsvergelijkend onderzoek dat gevoerd wordt tussen de twee hoven. Doordat er een rechtsvergelijkend onderzoek wordt toegepast kan mijn onderzoeksvraag des gevolg gekwalificeerd worden als vergelijkend. Vervolgens zijn deze twee rechterlijke spelers aan constante veranderingen onderworpen en kan er ook een evaluerende vraag gesteld worden, omtrent de evoluties in het geldend recht en de rechtspraak. Het recht staat immers nooit stil. Bijkomend is deze masterscriptie eveneens beschrijvend, omwille van het feit dat eerst beide Hoogrechtshoven bestudeerd en beschreven moeten worden om de werking ervan te begrijpen. Welke belangafweging maken de rechters bij de zaken die zich voordoen en welk resultaat vloeit er uit voort? Het zijn de verschillende interpretatiemethoden die ervoor zorgen dat de rechters van beide Hoven een zaak kunnen besluiten. Het is dan ook de bedoeling om deze interpretatiemethoden en de achterliggende aspecten te analyseren. Hierbij wordt bedoeld op de lacunes die zich kunnen voordoen of dubbelzinnige wetsbepalingen, maar vaker komen er te algemene bepalingen voor en zorgt vaagheid ervoor dat rechters op zoek moeten gaan naar creatieve oplossingen. Zo komt men uiteindelijk dan uit bij het debat van rechterlijk activisme en de rechterlijke terughoudendheid van een rechter.¹⁵

6. Ten eerste zal kort ingegaan worden op de historische achtergrond van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States. Zo zal er gekeken worden naar de doelstelling van de Verdragen en de federale Grondwet die aan de grondslag liggen voor de oprichting van deze Hoogrechtshoven. Vervolgens zal gekeken worden naar de interpretatie van een rechter, enerzijds wat een interpretatiemethode juist inhoudt en anderzijds de ontleding van de verschillende methodes die

¹⁰ B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 97.

¹¹ Zie The Judiciary Act, 24 september 1789.

¹² E.J. PFANDER, *Principles of Federal Jurisdiction*, United States of America, West Thomson Reuters Business, 2011, 11.

¹³ Niet van toepassing voor zaken die in eerste aanleg aan het Supreme Court Of the United States kunnen worden voorgelegd en kwesties waarover het Supreme Court of the United States krachtens de wet een uitspraak moet doen.

¹⁴ B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 99-100.

¹⁵ G. CONWAY, *The limits of Legal Reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 17-18.

toegepast worden in de rechtsorde van de Europese Unie en die van de Verenigde Staten van Amerika. Mede zal er een onderdeel toegespitst worden op het hangende debat van *judicial activism* en *judicial restraint*, om het met andere woorden uit te leggen; het rechterlijk activisme en de terughoudendheid van een rechter. Er wordt dan gekeken welke visie een rechter kan opteren bij het nemen van een beslissing. Maar deze beslissingsbevoegdheid wordt begrensd door verschillende factoren zoals het behouden van de constitutionele integriteit, de rechterlijke balans, etc. Uiteindelijk zal er worden afgesloten met een vergelijkend debat over het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States. Een kleine toevoeging over bedenkingen sluiten mijn masterscriptie af.

Deel I. Historische achtergrond van het rechtssysteem

7. Vooraleer een diepere analyse van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States mogelijk is, moet er gekeken worden naar de achterliggende doelstelling waarom deze Hooggerichtshoven opgericht zijn. De grondwettelijke basis voor de oprichting en het idee achter de werking zijn doorslaggevend voor het begrijpen van deze Hoven. Zowel het Hof van Justitie van de Europese Unie, als het Supreme Court of the United States vervullen een belangrijke rol door de toepassing van bindende rechtspraak waardoor aan de ene kant de lidstaten van de Europese Unie hun nationale recht moeten verbeteren en aan de andere kant zijn er bindende uitspraken van de lagere federale rechtbanken van de Verenigde Staten van Amerika.

Titel I. Grondwettelijke basis voor de rechterlijke macht

Hoofdstuk 1. Geschiedenis en ontwikkeling

8. Het Hof van Justitie van de Europese Unie is opgericht in 1952 om te dienen als justitiële instelling. Het werd eerst opgericht om geschillen te beslechten voor de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS). Later werd het Hof van Justitie van de Europese Unie de juridische pijler voor de Europese Economische Gemeenschap (EEG).¹⁶ Sinds de EGKS bestaat het Hof van Justitie van de Europese Unie uit aparte organen, want als zijtak spelen het Gerecht van Eerste Aanleg en de gespecialiseerde rechtbanken ook een rol. Sinds het Verdrag van Lissabon in 2007 is de rol van het Hof weggelegd in artikel 19 VEU, met als hoofdrol de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van de Verdragen.¹⁷ Hierdoor kan het Hof van Justitie van de Europese Unie niet vergeleken worden met een nationale rechterlijke instantie.¹⁸ Men kan dus zeggen dat de belangrijkste rol van het Hof als ultieme interpretator weergegeven kan worden door de artikelen 19 lid 3 VEU en 267 VWEU.¹⁹

9. De tegenhanger van de rechtsorde van de Verenigde Staten, beter bekend als het Supreme Court of the United States, is opgericht in 1787 bij het ontstaan van de federale Grondwet. Er zijn drie kenmerken verbonden aan de federale Grondwet, namelijk het seculiere karakter; de republikeinse inslag en het vermogen tot aanpassing.²⁰ Het seculiere karakter is aanwezig omdat de Grondwet voor de mensen maar ook door de mensen geschreven is en geen verbondenheid toont met religie. Maar een hekelpunt in de federale Grondwet bleef de verdeling van de machten. Hierdoor zijn allerlei amendementen toegevoegd op 15 december 1791. Deze tien amendementen staan beter bekend als *The Bill of Rights*.²¹ Onder artikel III Sectie 1 van de Grondwet van de Verenigde Staten verkrijgt het Supreme Court of the United States zijn taak als laatste interpretator. Naast dit Supreme Court of the United States zijn er lagere federale rechtbanken toegevoegd door het Congres.²²

¹⁶ J. PETERSON EN M. SHACKLETON, *The institutions of the European Union*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 149.

¹⁷ Zie Verdrag betreffende de Europese Unie, 7 februari 1992. Hierna VEU.

¹⁸ A. WILLIAMS, *The ethos of Europe. Values, law and justice in the EU*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010, 51.

¹⁹ Zie Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, 25 maart 1957. Hierna VWEU.

²⁰ H. MATTHIJS, *De Verenigde Staten: Van Columbus tot heden*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 89-91.

²¹ P. HAY EN R. D. ROTUNDA, *The United States federal system: legal integration in the American experience*, New York, Oceana Publications, 1982, 30-31.

²² B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 80.

Hoofdstuk 2. Samenstelling

10. Vervolgens bekijk ik zeer kort de samenstelling van beide rechterlijke instanties om te besluiten of hier ook al een verschilpunt duidelijk kenbaar is. Er is een mogelijkheid dat beide Hoven niet identiek zijn samengesteld en dan rijst de vraag of dit een zekere invloed heeft op de efficiëntie bij het gebied van interpretatiemogelijkheden. Is de samenstelling een factor die de interpretatie kan beïnvloeden? Doorheen de masterscriptie zal duidelijk worden of het Supreme Court of the United States dat minder rechters telt dan het Hof van Justitie van de Europese Unie even efficiënt is of niet. Naar mijn inzien is een grotere samenstelling niet altijd beter en leidt een hogere kwantiteit niet altijd tot een betere kwaliteit.

11. Het Hof van Justitie van de Europese Unie is samengesteld uit achtentwintig rechters. De reden waarom er meerdere rechters aanwezig zijn, is door de groei van de lidstaten te verklaren. Er wordt geopteerd voor een vertegenwoordigingssysteem van telkens één rechter per EU-lidstaat.²³ Verder telt het Hof nog elf advocaten-generaal.²⁴ Zowel de rechters als de advocaten-generaal worden aangesteld in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten en na raadpleging van een comité dat advies moet verlenen over de geschiktheid van de voorgestelde kandidaten. Zij worden benoemd voor een periode van zes jaar en herbenoeming is mogelijk. Onafhankelijkheid is één van de grondvoorwaarden vooraleer een persoon wordt aangesteld tot zijn of haar ambt.²⁵

12. Het Supreme Court of the United States bestaat uit veel minder leden dan de tegenhanger. Slechts negen leden telt het Supreme Court of the United States, acht *Associate Justices* en één *Chief Justice*.²⁶ De rechters worden benoemd op een wettelijke regeling omtrent het aantal leden waaruit het Supreme Court of the United States dient te bestaan.²⁷ De rechters worden aangesteld met een gewone meerderheid. Terwijl de aanstelling van de rechters bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een aangelegenheid is van de lidstaten, is de aanstelling bij het Supreme Court of the United States een van meer politiekere aard. Het is dan ook algemeen geweten dat presidenten rechters proberen aan te stellen die qua ideologie dicht bij henzelf aanleunen. Deze vrijheid is wel beperkt, want de Senaat speelt hier de waakhond door het vervullen van de rol van confirmatie.²⁸ De rechters van het Supreme Court of the United States worden ook voor het leven benoemd, dit in tegenstelling tot de rechters van het Hof van Justitie van de Europese Unie.²⁹

²³ Zie artikel 19 lid 2 VEU.

²⁴ M. KLAMERT, *EU-recht*, Wien, Manz, 2015, 83-85.

²⁵ J. PETERSON EN M. SHACKLETON, *The institutions of the European Union*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 159.

²⁶ Zie artikel II Sectie 4 Constitution of the United States.

²⁷ Zie artikel II Sectie 2 Constitution of the United States.

²⁸ In de rechtsorde van de Verenigde Staten is de verwoording als volgt, the United States Senate.

²⁹ B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 82-85.

Titel II. Bevoegdheidsverdeling

13. Het is niet de bedoeling om de procedures uit te werken die leiden tot toegang tot het Hof van Justitie van de Europese Unie of het Supreme Court of the United States. Het probleem wijst naar het verschil tussen enerzijds de toepassing van het Unierecht en anderzijds de federale Grondwet, het gekende constitutioneel recht. Hierdoor kunnen er twee dimensies omschreven worden die leiden tot een machtsbegrenzing in het algemeen, de verticale en de horizontale. Deze dimensies zullen kort en bondig behandeld worden, met reden dat het geen hoofdaspect is van mijn masterscriptie. In het geval van de Europese Unie houdt de verticale dimensie de band tussen de Europese Unie en de lidstaten in. Voor de horizontale dimensie is er een band tussen de Europese instellingen en de Europese Unie. Voor de Verenigde Staten van Amerika geldt ook deze bevoegdheidsverdeling. Eveneens omhelst de verticale dimensie in de Verenigde Staten van Amerika het federale gezag, waardoor er een set van limitatieve bevoegdheden ontstaan om de gemeenschappelijke belangen van de verschillende staten te waarborgen. De horizontale dimensie omhelst het bestaan van de trias politica; de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht. Uit deze verschillende dimensies rijst de volgende vraag: "In welke mate heeft de structuur invloed op het bestaan en de werking van de Hooggerichtshoven en leidt dit tot een andere toepassing van het geldende recht?".³⁰

Hoofdstuk 1. Afbakening van de macht

Afdeling 1. Bevoegdheidsverdeling in de Europese Unie

14. De Europese Unie is te beschouwen als een internationale organisatie die door een eigen rechtspersoonlijkheid een autonome status toekomt in de internationale rechtsorde.³¹ De Europese Unie houdt zich dan ook bezig met vele verschillende onderwerpen, wat ook duidelijk blijkt uit de Europese Verdragen.³² Er zijn verschillende mogelijkheden voor de Europese Unie omtrent de beleidsdomeinen, bijgevolg is er aangegeven wat de EU mag en wat de lidstaten mogen verrichten. Zo kan het zijn dat de Europese Unie het voortouw neemt bij bepaalde beleidsdomeinen (exclusieve bevoegdheden), verder zijn er ook gedeelde bevoegdheden tussen de EU en haar lidstaten. Bijkomend zijn er ook ondersteunende bevoegdheden op een aantal terreinen (impliciete bevoegdheden), maar er zijn ook beleidsdomeinen waar de Europese Unie geen beleid mag vooropstellen.³³ Er is dus sprake van een rechtsorde van de Europese Gemeenschap die via de Europese Verdragen en Protocolen uitgelegd kan worden als één rechtsgeheel. In het bijzonder ziet het Hof van Justitie van de Europese Unie erop toe dat de EU-wetgeving in alle landen van de Europese Unie op dezelfde wijze geïnterpreteerd en toegepast worden. Verder regelt het juridische geschillen tussen nationale regeringen en de Europese instellingen.³⁴ Zo kan het Hof van Justitie van de Europese Unie gezien worden als één machtsentiteit die tegenover de lidstaten staat.

³⁰ F. HUBEAU, *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 232. (Vertaling van doctoraat K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610p.); Beide bronnen zullen gebruikt worden doorheen deze masterscriptie.

³¹ W. G. WERNER EN R. A. WESSEL, *Internationale en Europees recht, een verkenning van grondslagen en kenmerken*, Groningen, Europa Law Publishing, 2010, 70.

³² VEU en VWEU, voorafgegaan door EGKS en de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie. Hierna afgekort als EURATOM.

³³ Zie artikel 3-5 VWEU.

³⁴ F. HUBEAU, *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 206. (Vertaling van doctoraat K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610p.).

15. Het is dan ook zo dat het Hof van Justitie van de Europese Unie veel aandacht heeft besteed aan het bijzondere karakter van de communautaire Verdragen, waaruit het zijn eigen aard van de rechtsorde heeft afgeleid. De redenering die het Hof volgde, was niet het feit dat de Verdragen geen verdragen zouden zijn, maar dat de lidstaten van de Europese Unie wel een uniek doel voor ogen hadden bij het afsluiten van deze communautaire Verdragen. In het bijzonder zou het Hof van Justitie van de Europese Unie een publiekrechtelijke rechtspersoon van internationaal recht moeten worden. Waardoor het Hof de Verdragen als een grondwet op zich zou beschouwen, met als gevolg dat het Hof op onafhankelijke wijze bindende regels zou uitvaardigen.³⁵ Volgens RIDEAU beschikt het Hof van Justitie van de Europese Unie over voldoende middelen om de Verdragen te doen eerbiedigen, niet alleen naar de letter maar ook naar de geest ervan in een snel veranderende socio-economische maatschappij.³⁶ Nog belangrijker is dat dit evenwicht niet verward mag worden met een Grondwettelijk Hof van een federaal stelsel, want het juridische karakter van het Hof van Justitie van de Europese Unie vloeit niet voort uit het gronddocument van die specifieke rechtsorde, maar wel uit de juridische aard van die rechtsorde zelf.³⁷

§1. Toepassing van de verticale dimensie

16. Onder het begrip machtsbegrenzing in de verticale dimensie valt de uitoefening van de toegewezen bevoegdheden die in de rechtsorde van de Europese Unie opgesomd worden.³⁸ Specifiek zal er dus een bevoegdheidssplitsing *ratione materiae* voordoen tussen de Europese Unie en de lidstaten.³⁹ De nationale lidstaten blijven bevoegd om materies uit te oefenen, tenzij het om Europese beleidsmateries gaat. Het Hof van Justitie van de Europese Unie is belast met de taak om de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van het Unierecht te verzekeren. De finale beslissingsgrond ligt dan ook bij het Hof van Justitie van de Europese Unie, wanneer er een conflict ontstaat. Zo ontstaat er een verticale dimensie in de verhouding tussen de Europese Unie en de lidstaten.⁴⁰

17. De verticale machtsbegrenzing omtrent het Hof van Justitie van de Europese Unie bestaat uit drie deelaspecten; een betwisting over de omvang van de bevoegdheden van de Europese Unie om een internationale overeenkomst te sluiten, algemeen economisch beleid ten gevolge van de uitdrukkelijke bevoegdheden en de problematiek van de directe werking van sommige Europeesrechtelijke bepalingen.⁴¹ Hieruit kan ik waarnemen dat het Hof van Justitie van de Europese Unie als taak heeft om de bevoegdheden af te bakenen samen met de juridische grondbeginselen, dit tegenover de residuaire bevoegdheden die bij de lidstaten aanwezig blijven.⁴²

³⁵ Ibid, 208.

³⁶ J. RIDEAU, *Jurisdiction internationales et contrôle du respect des traités constitutifs des organisations internationales*, Paris, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, 1969, 269.

³⁷ J.M. CHEVALLIER, 'Methods and reasoning of the European Court in its interpretation of Community Law', *CML Review* 1964, 21.

³⁸ Zie artikel 5 lid 2 VEU en artikel 2 lid 2 VWEU.

³⁹ M. KLAMERT, *EU-recht*, Wien, Manz, 2015, 144-153.

⁴⁰ F. HUBEAU, *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 360. (Vertaling van doctoraat K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610p.).

⁴¹ Ibid, 361-362.

⁴² Zie VEU en VWEU.

§2. Toepassing van de horizontale dimensie

18. In het kader van de rechtsorde van de Europese Unie verwijst het begrip horizontale machtsbegrenzing naar de afdwinging door de communautaire rechter van het constitutionele evenwicht in de institutionele ordening van de Europese Unie.⁴³ Hierdoor is het Hof van Justitie van de Europese Unie verplicht bij de uitoefening van zijn taak de beschrijving toe te voegen van een bevoegdheidssfeer van de Europese Raad, Parlement of Commissie. Bij de toepassing van deze dimensie is er sprake van potentieel conflicterende bevoegdheidssferen van gelijk niveau. Het Hof van Justitie van de Europese Unie kan als taak verkrijgen om de respectievelijke bevoegdheden van de beleidsinstellingen van de Europese Unie te omschrijven. Zo probeert het Hof van Justitie van de Europese Unie een evenwicht te garanderen tussen de verschillende beleidsinstellingen.⁴⁴

19. Het zijn de Europese Verdragen die de reikwijdte van de jurisdictie van het Hof van Justitie van de Europese Unie omschrijven.⁴⁵ Zo is het Hof dan bevoegd om rechterlijke bescherming te bieden aan communautaire rechtssubjecten, alsook met het oog op de beveiliging van particuliere belangen of institutionele prerogatieven.⁴⁶ Het Hof van Justitie van de Europese Unie waakt dan ook over de geest van de Europese Verdragen.⁴⁷ Het is dan ook belangrijk voor het Hof om zijn bevoegdheid af te bakenen, niet alleen voor de andere beleidsorganen van de Europese Unie maar evenzeer voor de nationaalrechtelijke rechtscolleges.⁴⁸ Hiervoor heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie een *ius standi* gecreëerd, waardoor het individu niet op eigen initiatief een communautaire rechter zou aanspreken. Zo is er via artikel 267 VWEU een prejudiciële vraagstelling voorzien, indien een beslissing van het Hof van Justitie noodzakelijk wordt geacht voor het wijzen van een vonnis in het kader van een betwisting van een communautaire norm.⁴⁹

20. De rechterlijke horizontale zelfbegrenzing leidt dan tot een Hof van Justitie van de Europese Unie dat weet van aanpakken indien een uitleggings- of rechtsgeldigheidsvraag zich aanbrengt. Het is dan ook onvermijdelijk voor het Hof van Justitie van de Europese Unie om bruikbare interpretaties van het Europese recht te geven, die de nationale rechter toelaat om het Unierecht correct toe te passen. Het Hof van Justitie van de Europese Unie kan niet optreden als een voorzichtig Hof, want de uitspraken moeten leiden tot een zeker vorm van rechtsbescherming.⁵⁰

⁴³ M. KLAMERT, *EU-recht*, Wien, Manz, 2015, 153-188.

⁴⁴ F. HUBEAU, *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 277. (Vertaling van doctoraat K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610p.).

⁴⁵ Zie artikel 1-6 VWEU en artikel 1-2 en 5 VEU.

⁴⁶ K. LENAERTS EN P. VAN NUFFEL, *European Union Law*, London, Sweet & Maxwell, 2011, 525-533.

⁴⁷ S. SANKARI, *European Court of Justice Legal Reasoning in Context*, Groningen, Europa Law Publishing, 2013, 23.

⁴⁸ Zie artikel 36, Protocol (No. 3) van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zoals aangepast door Verordening (EU, EURATOM) No 741/2012 van het Europese Parlement en de Raad van 11 augustus 2012 (OJ L 228 van 23.8.2012n p.1).

⁴⁹ Zie artikel 267 VWEU.

⁵⁰ C. BARNARD EN S. PEERS, *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 75.

Afdeling 2. Bevoegdheidsverdeling in de Verenigde Staten van Amerika

§1. Algemeen kader

21. De macht van het Supreme Court of the United States vloeit voort uit het bestaan van de federale Grondwet. Maar de Grondwet is een document dat zelf niets uitvoert, het kan alleen maar kracht krijgen door interpretatie. Het zal dus aan de rechters liggen om via interpretatiemethoden een richting aan te wijzen in een bepaalde beleidsproblematiek.⁵¹ Zo blijft het document, de Grondwet van de Verenigde Staten, relevant op die manier waardoor aan het abstracte principe van deze Grondwet een echte mening gegeven wordt. Het is dus ook zo dat het Supreme Court of the United States hier de hoogste rang bezit in de interpretatie van de Grondwet.⁵² De andere, zoals het Congres, de president en lagere federale rechtbanken, zullen zich moeten voegen bij het Supreme Court of the United States indien deze een uitspraak doet in een bepaalde zaak.⁵³ Het Supreme Court of the United States kan kort samengevat twee zaken behandelen, namelijk zaken waarover in eerste instantie geoordeeld wordt (*original jurisdiction*) en zaken waarover in hoger beroep wordt geoordeeld (*appellate jurisdiction*).⁵⁴

22. De Amerikaanse federale Grondwet is de veruitwendiging van het idee dat niet de leiders, maar de overheid en maatschappij correct leven volgens bepaalde rechtsregels. Het zijn dus niet de leiders die de macht verkrijgen, want niemand staat boven het recht. Hierop waakt het Supreme Court of the United States. Enerzijds heeft iedereen recht op zijn of haar rechten van verdediging, anderzijds ligt er toch een beperking op het overheidshandelen, zodanig dat er voldoende rechtsbescherming wordt geboden.⁵⁵

A. Systeem van het federalisme

23. De overheid van de Verenigde Staten heeft een eigen systeem van federale rechtbanken die autoriteit hebben op het gehele Amerikaanse grondgebied. Maar het Supreme Court of the United States blijft het hoogste Hof in de ranking, een *court of last resort*. De oprichters van de federale Grondwet geloofden dan ook in het verspreiden van de machten over de verscheidene staten, alle nationale overheden bestaan naast elkaar.⁵⁶ De bescherming van ieders vrijheid en eigendom was één van de doelstellingen van de federale Grondwet. Maar nergens staan de individuele rechten expliciet vermeld in de federale Grondwet. Hiervoor zijn er amendementen aangenomen en geldt er een verwijzing naar de *Bill of Rights*.⁵⁷

24. De vrijheid van het Supreme Court of the United States omtrent de jurisdictionele macht is niet absoluut, er gelden externe beperkingen. Het is dan ook zo dat de rechterlijke macht onderhevig is aan de bevoegdheden van het Congres en de president, ook hier zal het systeem van *checks and balances* toepassing vinden voor het Supreme Court of the United States.⁵⁸

⁵¹ J. D. OHLENDORF, "Against coherence in statutory interpretation", *Notre Dame Law Review* 2014, 735-736.

⁵² E.J. PFANDER, *Principles of Federal Jurisdiction*, United States of America, West Thomson Reuters Business, 2011, 2-3.

⁵³ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 1-2.

⁵⁴ H. MATTHIJS, *De Verenigde Staten: Van Columbus tot heden*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 110.

⁵⁵ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 1-2.

⁵⁶ S. L. EMANUEL, *Constitutional Law*, New York, Wolters Kluwer Law & Business, 2013, 19.

⁵⁷ De Bill of Rights bestaat uit de eerste tien amendementen op de federale Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika. Het is één van de meest historische en waardevolle documenten die aan de basis liggen van de fundamentele Amerikaanse vrijheden. De Bill of Rights werd op 15 december 1791 toegevoegd aan de federale Grondwet.

⁵⁸ H. MATTHIJS, *De Verenigde Staten: Van Columbus tot heden*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 109.

25. Onder artikel III van de Amerikaanse federale Grondwet wordt het algemene toepassingsgebied neergeschreven voor de rechterlijke macht, maar in een aantal gevallen moet het Supreme Court of the United States rekenen op de samenwerking met het Congres. Alle federale rechtbanken, inclusief het Supreme Court of the United States, rekenen op het Congres in verband met de financiële budgetten die worden uitgekeerd aan de rechtbanken. Hier kent het Congres wel een beperking in verband met de lonen van de rechters, deze mag het Congres onder geen omstandigheid verminderen. Via *MARBURY V. MADISON* werd duidelijk dat de rechterlijke macht in handen van het Supreme Court of the United States ligt, maar toch kan het Congres de lagere federale rechtbanken vragen om deze onderling te verdelen.⁵⁹ Dat het Congres binnen de toepassingsferen van het Supreme Court of the United States werkt, is zeer zeldzaam.⁶⁰ Het Congres probeerde verschillende thema's buiten de bevoegdheid van het Supreme Court of the United States te krijgen, maar lukte hier doorheen de tijd nog steeds niet in. Er werd een precedent geschapen door het arrest *MCCARDLE*.⁶¹ In het arrest *MCCARDLE* keek het Supreme Court of the United States naar de omvang van haar rechtsmacht om beslissingen van de lagere rechters te beoordelen onder het wettelijke federale recht.⁶²

26. Een andere beperking die kan voorkomen, is een goedkeuring van een grondwetswijziging. Hierdoor kan de bevoegdheid van het Supreme Court of the United States verworpen worden. Voor de goedkeuring van een grondwetswijziging heb je een twee-derde meerderheid nodig in beide kamers van het Congres, gevolgd door bekrachtiging door drie-vierde van de staten. Deze goedkeuring wordt omschreven in artikel V van de federale Grondwet.⁶³ Verder moet er ook rekening gehouden worden met de politieke omgeving die de besluitvorming van het Supreme Court of the United States kan beïnvloeden. De publieke opinie kan ervoor zorgen dat het Supreme Court of the United States een andere richting uitgaat dan eerst gedacht. Het is dan ook zo dat het Supreme Court of the United States gebaseerd is op de essentie van de politiek; namelijk het rijzen van conflicten, onderhandelen en compromissen sluiten.⁶⁴

B. Marbury v. Madison 1803

27. De Grondwet van de Verenigde Staten vermeldt nergens expliciet dat het Supreme Court of the United States de macht heeft om federale wetten te toetsen op ongrondwettigheid.⁶⁵ Toch is dit gebleken uit het arrest *MARBURY V. MADISON*.⁶⁶ Het Supreme Court of the United States kan dus beslissingen van rechters uit de federale deelstaten herzien, indien daar federaal recht werd toegepast. Hierdoor ontstond het precedent *judicial review* en het verwijst dan ook naar de macht van het Supreme Court of the United States om

⁵⁹ Supreme Court (VS) 28 februari 1803, 5 U.S. (1Cranch) 137, 'Marbury v. Madison'. Bij het opzoekwerk naar arresten van het Supreme Court of the United States in deze masterscriptie werd gebruik gemaakt van de volgende databanken: www.supremecourtus.gov, www.uscode.house.gov en <https://supreme.justia.com/>.

⁶⁰ Supreme Court (VS) 12 april 1869, 74 U.S. 506, 'Ex parte McCardle'.

⁶¹ "... The Supreme Court shall have appellate Jurisdiction, both as to Law and Fact, with such Exceptions, and under such Regulations as the Congress shall make."

⁶² O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 56-57.

⁶³ "The Congress, whenever two thirds of both houses shall deem it necessary, shall propose amendments to this Constitution, or, on the application of the legislatures of two thirds of the several states, shall call a convention for proposing amendments, which, in either case, shall be valid to all intents and purposes, as part of this Constitution, when ratified by the legislatures of three fourths of the several states, or by conventions in three fourths thereof, as the one or the other mode of ratification may be proposed by the Congress; provided that no amendment which may be made prior to the year one thousand eight hundred and eight shall in any manner affect the first and fourth clauses in the ninth section of the first article; and that no state, without its consent, shall be deprived of its equal suffrage in the Senate".

⁶⁴ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 66.

⁶⁵ H. MATTHIJS, *De Verenigde Staten: Van Columbus tot heden*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 111.

⁶⁶ Supreme Court (VS) 28 februari 1803, 5 U.S. (1Cranch) 137, 'Marbury v. Madison'.

individuele uitspraken te doen over de betekenis van de federale Grondwet.⁶⁷ Het arrest stelt in essentie vast dat wanneer er een conflict bestaat tussen een bepaling van de Grondwet en een wet van het Congres, het Supreme Court of the United States zelfs de verplichting krijgt om die wet als ongrondwettelijk te verklaren en alsook te vernietigen. Hierdoor verkrijgt het Supreme Court of the United States het laatste woord.⁶⁸ Bijgevolg geldt dat *'it is emphatically the province and duty of the judicial department to say what the law is'*.⁶⁹

28. In de affaire van *MARBURY V. MADISON* besliste het Supreme Court of the United States dat het Congres het artikel III van de federale Grondwet had geschonden, dit in samenhang met Sectie 13 van de *Judiciary Act* van 1789. Hier was er een probleem in het arrest met een *writ of mandamus*, waar slachtoffer *MARBURY* gebruik van maakte omdat hij een bepaalde opdracht niet toegezonden kreeg. De vraag stelt of hij wel gebruik mocht maken van deze remedie om te protesteren tegen zijn niet aanstelling van de opdracht. Doordat *MARBURY* het recht had op een remedie, waardoor *Chief Justice MARSHALL* duidelijk maakte dat de bescherming van de individuele rechten een doelstelling is van de rechterlijke macht. *Chief Justice MARSHALL* oordeelde dat het Supreme Court of the United States deze *writ* niet kon verlenen in zoverre het verder uitstrekke tot de gevallen van de originele jurisdictie van het Supreme Court of the United States.⁷⁰

29. Als resultaat van *Chief Justice MARSHALL*, verkreeg *MARBURY* zijn commissie niet. Hierdoor ontstond het precedent van *judicial review* om zo handelingen van het Congres te herzien. Zo begon het Supreme Court of the United States aan de opmars als gelijkwaardige rechterlijke speler, samen met het Congres en de president. In de gevallen waar er sprake is van legitimiteit van het Supreme Court of the United States zal dan ook altijd verwezen worden naar dit principiële arrest *MARBURY V. MADISON* van 1803.

30. Het verdere gevolg dat zich uit bij het arrest *MARBURY V. MADISON* is het geval van grondwettelijke interpretatie. Waardoor een constitutionele theorie de doelstelling heeft om lacunes op te vullen.⁷¹ In het kader van de interpretatie leunt dit aan bij het heersend debat in de Verenigde Staten van Amerika, waar er geopteerd wordt voor het originalisme door *SCALIA* of een zekere terughoudendheid door *BICKEL* bij het interpreteren van dergelijke grondwettelijke lacunes.⁷²

C. McCulloch v. Maryland 1819

31. Na de oprichting van de federale regering bleef het debat over haar macht jarenlang aanspelen. Vele problemen werden politiek geregeld, maar niet juridisch. Hierin zou het Supreme Court of the United States een belangrijke rol gaan spelen. *MCCULLOH V. MARYLAND* legt dan ook de basis voor de federale macht.⁷³ Het Supreme Court of the United States introduceerde via interpretatie de *necessary and proper*-clausule. Het was deze clausule die de creatie van een nationale bank zou rechtvaardigen via de volgende woorden: *"The Congress shall have Power ... To make all Laws which shall be necessary and proper for carrying into*

⁶⁷ M. C. DORF EN T. W. MORRISON, *Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 12.

⁶⁸ F. GORLÉ, G. BOURGEOIS, H. BOCKEN, F. REYNTJENS EN W. DE BONDT, *Rechtsvergelijking (Studentenuitgave)*, Mechelen, Kluwer, 2003, 220.

⁶⁹ Chief Justice John Marshall in *Marbury v. Madison*.

⁷⁰ Hieronder valt de bevoegdheid om zaken rechtstreeks bij het Supreme Court of the United States aan te brengen.

⁷¹ Zie infra deel II, aan de hand van interpretatie van de federale Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika.

⁷² E.J. PFANDER, *Principles of Federal Jurisdiction*, United States of America, West Thomson Reuters Business, 2011, 23-24.

⁷³ Supreme Court (VS) 28 februari 1803, 5 U.S. (1Cranch) 137, 'Marbury v. Madison'.

Execution the foregoing Powers, and all other Powers vested by this Constitution in the Government of the United States, or in any Department of Officer thereof'.⁷⁴

32. In de zaak *MCCULLOH V. MARYLAND*, waar de staat Maryland had geprobeerd om activiteiten van een Tweede Bank van de Verenigde Staten op de leggen, door het invoeren van een belasting op *out-of-state* banken, waarvan de Tweede Bank van de Verenigde Staten de enige was. Het Supreme Court of the United States gaf Maryland geen gelijk, met reden dat de federale Grondwet niet expliciet de toestemming geeft om een federale bank te creëren.⁷⁵ Aan het Congres werd een impliciete bevoegdheid toegekend om dit te doen in het kader van de *necessary and proper* -clausule. Het Congres kon dit dan realiseren omdat het een bevoegdheid was die aan het Congres toegekend werd.⁷⁶ Zonder de clausule in de federale Grondwet, zou er een dispuut gerezen zijn over het feit dat de uitdrukkelijke bevoegdheden ook de incidentele behelsde.

§2. Toepassing van de verticale dimensie

33. Het constitutionele bestel van de Verenigde Staten van Amerika vindt zijn specifieke kenmerk in de federale structuur waarop het gegrondvest is. Zo valt er onder de verticale dimensie een machtsbegrenzing door de rechter die zich toespitst op bevoegdheidsconflicten tussen de congressionele en de statelijke sfeer.⁷⁷ De ingesteldheid van de federale rechterlijke macht tegenover haar verticale machtsbegrenzing werd verwoord in het arrest *MCCULLOH V. MARYLAND*.⁷⁸ Doordat de verticale dimensie in de federale Grondwet van de Verenigde Staten zeer vaag gehouden is, lijkt het me dan ook niet nodig om de gehele evoluerende structuur uit te leggen, met die reden dat het de bevoegdheden van het Congres betreffen.⁷⁹

§3. Toepassing van de horizontale dimensie

34. Maar uiteindelijk kent de Verenigde Staten van Amerika net zoals in België een getrappt systeem van scheiding der machten met drie pijlers; wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht.⁸⁰ Door de driemachtenleer (*trias politica*) toe te passen werd het systeem van *checks and balances* ingevoerd. De macht moet verdeeld en gecontroleerd worden om een goede werking te garanderen. Het idee was dan ook dat geen enkele macht gedomineerd werd door een andere, allerlei regels werden hierdoor ingevoerd. Zo zijn er beperkingen in de tijd voor aanstellingen, kan het Congres het veto van de president met de voeten treden indien er een twee-derde meerderheid behaald wordt in beide kamers, etc.⁸¹

35. Zo zal artikel I de bevoegdheid van het Congres verantwoorden, artikel II de presidentiële bevoegdheid en artikel III de rechterlijke macht beter gekend als de macht van het Supreme Court of the United States.⁸²

⁷⁴ Zie artikel I Sectie 8 Constitution of the United States.

⁷⁵ Supreme Court (VS) 6 maart 1819, 17 U.S. 316, 'McCulloch v. Maryland'.

⁷⁶ P. HAY EN R. D. ROTUNDA, *The United States federal system: legal integration in the American experience*, New York, Oceana Publications, 1982, 34-35.

⁷⁷ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 89-90.

⁷⁸ Supra.

⁷⁹ Hieronder vallen volgende evoluties; de cumulative effects doctrine, protective principle leer en het beginsel van de gereserveerde Staatssoevereiniteit.

⁸⁰ Toepassing door James Madison.

⁸¹ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 56-63.

⁸² F. HUBEAU, *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 75. (Vertaling van doctoraat K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610p.).

Verder is er een noodzaak van het bestaan van een geschil, over de toepassing van de federale Grondwet en de federale wetten. De rechters zullen op geen enkele beslissing die van het uitvoerende of wetgevend kader komt een uitspraak verrichten, dit omwille van het principe van de scheiding der machten.⁸³ Hierdoor zal het Supreme Court of the United States waken over het systeem van de *checks and balances*, dit samen met de beperking van de rechter om de politieke keuzes te waarborgen die noodzakelijkerwijze gemaakt moesten worden. Het is een evenwichtige balans die de rechters van het Supreme Court of the United States opmaken, om zo de federale Grondwet te respecteren.

36. Vervolgens, indien er een grond bestaat om een zaak tot een federale rechter te krijgen, zal er nagegaan worden of deze ook een zekere vorm van *standing* heeft. Het principe van *legal standing* verwijst naar het feit dat de partijen die de juridische vragen stellen aan een rechtbank, ook wel de juiste partijen zijn om dit te doen. Dit kan dan ook alleen maar gerealiseerd worden als je een belang bij de zaak hebt, er moet sprake zijn van een directe schade aan de eiser.⁸⁴ De verwerende partij is dan net diegene die de schade heeft veroorzaakt en zal zijn belangen eveneens moeten verdedigen.⁸⁵ Doordat het begrip *standing* een zekere flexibiliteit voorziet, erkent het Supreme Court Of the United States de impliciete bevoegdheden van de uitvoerende en wetgevende macht, indien een juiste interpretatie van de federale Grondwet nodig wordt geacht.⁸⁶ Enkel door de *political questions* doctrine kan een federale rechtbank een zaak weigeren, indien gesteld wordt dat deze veel te politiek getint is en dus niet geschikt is voor rechterlijk besluit. Vaak zullen deze onderwerpen de internationale relaties, defensie en het buitenlands beleid uitmaken.⁸⁷

⁸³ Ibid, 76-77.

⁸⁴ Supreme Court (VS) 14 juni 2004, 542 U.S. 1, 'Elk Grove Unified School District v. Newdow'.

⁸⁵ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 24.

⁸⁶ F. HUBEAU, *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 88. (Vertaling van doctoraat K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610p.).

⁸⁷ Supreme Court (VS) 13 december 1979, 444 U.S. 996, 'Goldwater v. Carter'; Supreme Court (VS) 9 november 1970, 400 U.S. 886, 'Massachusetts v. Laird'; Supreme Court (VS) 26 maart 1962, 369 U.S. 186, 'Baker v. Carr'.

Hoofdstuk 2. Suprematie van het recht

37. Beide rechtsordes aanvaarden dat er suprematie van het geldend recht aanwezig is. De wettelijke regeling van de Europese Unie (EU) is een van de meest opmerkelijke fenomenen in de hedendaagse politiek, net omdat de Europese Unie is afgeleid van Verdragen. Verder geldt er in de EU ook suprematie over de wetten van de EU-lidstaten die vergelijkbaar is met de suprematie die geldt bij een federale staat zoals de Verenigde Staten van Amerika (VS).⁸⁸

38. De rechterlijke discretie en macht van het Hof van Justitie van de Europese Unie is gestaafd op het toepassingsgebied van het Hof. Zo verduidelijkt het artikel 19 VEU dat het Hof van Justitie van de Europese Unie de gezaghebbende interpretator is van het Unierecht.⁸⁹ Door de fundamentele Verdragen werd de bevoegdheid van het Hof verder uitgebreid. Het recht van de Europese Unie is gebaseerd op twee fundamentele wettelijke doctrines, die van suprematie en rechtstreekse werking.⁹⁰ Zo stelt de doctrine van rechtstreekse werking dat het recht voldoende duidelijk en precies moet zijn zodat het kan toegepast worden door de nationale hoven van de lidstaten. De doctrine die geldt voor de suprematie van het recht is nergens vastgelegd in één van de Verdragen, maar maakt een verplichting uit dat het recht van de Europese Unie en de bijhorende verplichtingen moeten worden gevolgd bij een conflict met nationaal recht van de lidstaten.⁹¹ Zo kan de suprematie van het recht van de Europese Unie gezien worden als een alternatief voor internationaal publiekrecht afhankelijk van bilaterale wederkerigheid.⁹² Zo is de suprematie op zijn beurt aanvaard door de nationale rechtspraak van de lidstaten als gevolg van de politieke relatie tussen het Hof en de nationale rechterlijke instanties.⁹³ Kort samengevat heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie op drie vlakken suprematie geclaimd. Ten eerste op het gebied van conflict met nationale recht. Ten tweede dat het Hof binnen de bevoegdheid uitmaakt wat valt onder het recht, dit wordt *kompetenz-kompetenz* genoemd. En als laatste dat het ultieme autoriteit heeft over aangelegenheden van de Europese Unie.⁹⁴

39. Zo kan de suprematie clause die vervat zit in de Verdragen gezien worden als een vroegtijdige activistische beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie, volgens de rechtspraak van het arrest *COSTA v. ENEL*.⁹⁵ Onder deze clause staat uniformiteit en effectiviteit van het Unierecht voorop. In welke manier moet de suprematie clause dan worden gelezen? Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft eerst gezocht naar een tekstuele basis waarop de clause of doctrine gestaafd kon worden.⁹⁶ Allereerst suggereerde het Hof dat door de uitdrukkelijke bepalingen inzake het ontheffen van het VEU, de implicatie verkreeg dat enkel het Hof de middelen had waarmee een lidstaat kon afwijken van het

⁸⁸ W. PHELAN, "Why do the EU Member States accept the supremacy of European Law? Explaining supremacy as an alternative to bilateral reciprocity", *Journal of European Public Policy* 2011, 766.

⁸⁹ A. STONE SWEET, *The judicial construction of Europe*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 24.

⁹⁰ HvJ 5 februari 1963, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1, 'Van Gend en Loos'; HvJ 15 juli 1964, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66, 'Costa v. ENEL'; Voor de rechtspraak van de Europese Unie is gebruik gemaakt van de volgende databank: <http://eur-lex.europa.eu/collectie/eu-law/eu-case-law.html>.

⁹¹ De Europese verplichtingen omtrent de nationale omzettingsmaatregelen bij richtlijnen vallen buiten het toepassingsgebied van deze masterscriptie.

⁹² J.H.H. WEILER, "The transformation of Europe", *Yale Law Journal* 1991, 2418.

⁹³ W. PHELAN, "Why do the EU Member States accept the supremacy of European Law? Explaining supremacy as an alternative to bilateral reciprocity", *Journal of European Public Policy* 2011, 769.

⁹⁴ J. DICKSON EN P. ELEFTHERIADIS, *Philosophical foundations of European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 82.

⁹⁵ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 258.

⁹⁶ *Ibid*, 259.

Unierecht.⁹⁷ Maar dit is geen voldoende grondslag om de suprematie te verantwoorden. Het Hof van Justitie van de Europese Unie ging verder kijken naar een andere tekstuele grondslag. Vervolgens zou artikel 249 VWEU een grondslag zijn, op basis van interpretatie.⁹⁸ Maar in het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa in artikel I-6 staat een suprematie clause vervat. In tegenstelling tot het Verdrag van Lissabon, waar geen clause werd overgenomen. In het algemeen wordt de suprematie wel aanvaard door de lidstaten, behoudens enkele uitzonderingen op het gebied van mensenrechten.⁹⁹ De gedachte van een grondwet voor Europa is dan ook helemaal verdwenen in de Europese Unie.¹⁰⁰

40. De aanvaarding van het beginsel van rechterlijk toezicht op de grondwettigheid van wetgevende handelingen kwam voort uit de vrees dat één beleidsinstantie in het bestel van de Verenigde Staten van Amerika een te grote macht zou verkrijgen. De grondwettigheidstoetsing werd dan ook vastgelegd in het *MARBURY V. MADISON* arrest van 1803.¹⁰¹ Hieruit volgde de *Supremacy clause* die stelt dat de federale Grondwet voorrang heeft op de wetgeving indien er een conflict zich voortdoet.¹⁰² Andere zoals WECHSLER opteerde dat de *Supremacy clause* voortvloeide uit artikel VI van de federale Grondwet.¹⁰³ Doch werd deze stelling later afgevoerd onder het argument dat niet in de *Supremacy clause* aan de rechterlijke macht van de Staten de bevoegdheid verleende om een federale wet onverbindend te verklaren.¹⁰⁴

41. In 1954 werd de suprematie van het Amerikaanse recht neergezet in het arrest *COOPER V. AARON*.¹⁰⁵ Wanneer het Supreme Court of the United States zegt wat het recht is, blijkt die beslissing vast te staan. Dit werd later ook herhaald in het arrest *KATZENBACH V. MORGAN*.¹⁰⁶ Terwijl het in het arrest *COOPER* ging over een rechtsstrijd van een conflict tussen een staat en de VS, vertegenwoordigd door haar rechterlijke macht. Betrof het ander arrest *KATZENBACH* de bevoegdheidsomschrijving van een grondwettelijk co-equal, de federale wetgevende macht. Het conflict speelde zich af tussen twee machten van gelijk niveau, namelijk de wetgevende en rechterlijke macht. Zo moeten deze twee arresten samen gelezen worden net omdat zij een vrij precieze aanduiding geven van wat de kern is van de federale Grondwet.¹⁰⁷

⁹⁷ Expressio unius est exclusion alterius.

⁹⁸ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 260.

⁹⁹ Ibid, 263.

¹⁰⁰ Raad van Europa, Presidency conclusions, 21/22 juni 2007, Brussel, annex I, 11177/1/07, 15, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/94932.pdf.

¹⁰¹ Supreme Court (VS) 28 februari 1803, 5 U.S. (1Cranch) 137, 'Marbury v. Madison'; E.J. PFANDER, *Principles of Federal Jurisdiction*, United States of America, West Thomson Reuters Business, 2011, 19.

¹⁰² K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 12-13; C.M. DORF EN W.T. MORRISON, *Constitutional Law. The Oxford introductions to U.S. Law*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 26.

¹⁰³ H. WECHSLER, "Toward neutral principles of Constitutional Law", *Harv. L. Rev.* 1959, 3-5.

¹⁰⁴ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 20.

¹⁰⁵ Supreme Court (VS), 12 september 1958, 358 U.S. 1, 'Cooper v. Aaron'.

¹⁰⁶ Supreme Court (VS), 13 juni 1966, 384 U.S. 641, 'Katzenbach v. Morgan'.

¹⁰⁷ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 27-29; M. UHLMANN, "The Supreme Court v. the Constitution of the United States of America", *Claremont review of books* 2006, 34.

Deel II. De analyse van de verschillende interpretatiemethoden

42. In deel II zal er onderzoek gedaan worden naar de verschillende interpretatiemethoden die zowel door het Hof van Justitie van de Europese Unie als door het Supreme Court of the United States worden gehanteerd. Zo wordt er onderzocht of er voorkeur gegeven wordt aan de tekstuele interpretatiemethode, namelijk de lezing van de oorspronkelijke tekst, of toch eerder een andere methode. De vraag rijst dan ook of er enige vorm van uniforme interpretatie heerst onder deze thematiek. Een dubbelzinnige interpretatie door het Hof van Justitie van de Europese Unie of het Supreme Court of the United States is dan ook nefast voor de rechtszekerheid van de burger. Het is nu eenmaal de rechterlijke taak om een zekere kwaliteit van rechtszekerheid te bieden aan de burgers die bescherming komen zoeken onder de jurisdictionele bevoegdheden. Het is dan ook een kunst om elke zaak juist te interpreteren, ook al zijn er verschillende methoden voorhanden.

Titel I. Het begrip interpretatie

Hoofdstuk 1. Uitlegging van het begrip interpretatie

43. Het juridisch dispuut in het kader van deze masterscriptie slaat op de interpretatie van een rechtsnorm, namelijk de betekenis van bepalingen gesteld in de Verdragen en in de federale Grondwet te achterhalen. Het is dan ook belangrijk om uit te zoeken wat er schuilt achter de term interpretatiemethode. Zo zal de betekenis en context van de gekozen interpretatiemethode bemoeilijkt worden door het feit dat de interpretatie van de wetsbepaling of norm betrekking kan hebben op een specifieke reeks van feiten die niet uitdrukkelijk kunnen voorzien worden. Simpelweg omdat het niet mogelijk is om elk feitelijk scenario te voorzien in de toekomst. Dan is er nood aan interpretatie, gevolgd door een keuze van een methode die helpt bij het verduidelijken van de echte achterliggende betekenis.¹⁰⁸ Want bij het nemen van een juridische beslissing spelen twee zaken een hoofdrol: enerzijds de interpretatie en anderzijds de afweging die gemaakt werd door de rechter. Dit heeft tot gevolg dat een juridische interpretatie betrekking heeft op de achterliggende betekenis van een rechtsnorm. Het feit dat interpretatie nodig is, is te wijten aan de meerduideligheid van rechtsnormen maar evenzeer ook aan de diversiteit van de bestaande interpretatiemethoden.¹⁰⁹

44. Onder de meerduideligheid van een rechtsnorm vallen drie elementen samen: ambiguïteit van de rechtsnorm, vaagheid en de evaluatieve openheid. Ambiguïteit ontstaat als een rechtsnorm verschillende betekenissen heeft. De oplossing hiervoor is om via de interpretatiemethoden de daadwerkelijke betekenis te achterhalen. Vaagheid van rechtsnormen blijft een hekelpunt omdat vele bepalingen in beide rechtsordes niet altijd welomschreven zijn.¹¹⁰ Nauwkeurigheid kan hier een oplossing bieden. Indien een bepaling van het recht vatbaar is voor de beoordeling van de rechter in die mate dat de term kan veranderen van betekenis omdat deze evaluatief is, dan is er sprake van evaluatieve openheid. De echte betekenis zal dan afhangen van de interpretatie gegeven door de rechter.¹¹¹

¹⁰⁸ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 12.

¹⁰⁹ *Infra*.

¹¹⁰ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 13.

¹¹¹ R. ALEX, "Justification and application of norms", *Ratio juris* 1993, 157-170.

45. Zo bestaan er verschillende wetenschappelijk opvattingen over het begrip interpretatie. DWORKIN stelt vast dat duidelijke bestaande wetsbepalingen niet altijd zorgen voor een beslissend antwoord en dat in de praktijk er meer gesteund moet worden op abstracte principes. DWORKIN gaat ervan uit dat de abstracte principes gevormd worden door morele overwegingen die inherent zijn aan een rechtssysteem.¹¹² DWORKIN ontwikkelde in een visie van constructieve aanvulling, samen met de taak van de rechter om de best mogelijke oplossing te vinden, in het kader van wettelijke bronnen; wettelijke gebruiken en sociale politieke principes in een maatschappij.¹¹³ Zo zal het Hof van Justitie van de Europese Unie allerlei interpretatieve middelen gebruiken om rechtsonzekerheid te vermijden.¹¹⁴ Diezelfde taak ligt ook bij het Supreme Court of the United States.

46. KELSEN daarentegen verwoordt de term interpretatie als een afgeleide betekenis van de doelstelling die vervat zit in een wetsbepaling en het verder determineren van de inhoud van het recht door verder te kijken dan de wetenschappelijke betekenis en zo lacunes in de wetgeving te elimineren.¹¹⁵ In het bijzonder is interpretatie van het recht de hoofdrol voor een rechter, die zijn bevoegdheid vervolgens verkrijgt door het zetelen in een rechtssysteem.¹¹⁶ Een zekere vorm van vaagheid of wanneer een wetsbepaling onbepaald is, is volgens KELSEN te wijten aan het feit dat een norm niet bindend is doordat elk detail in de praktijk enkel maar een raamwerk aanbiedt. Zo moet er dan beroep gedaan worden op de verschillende interpretatiemethoden om dit raamwerk in te vullen. KELSEN aanvaardt dan ook de toepassing van de verschillende interpretatiemethoden, zo is een rechter in zijn opzicht relatief vrij om de interpretatiemethoden te bepalen. De vrijheid die KELSEN aanhaalt is gebaseerd op de illusie van rechtszekerheid, er geldt volgens hem ook geen voorrang van een bepaalde interpretatiemethode.¹¹⁷

47. Een andere standpunt werd ingenomen door RAZ die het bestaan van een veelvoud van interpretatiemethoden en de taalkundige onvolledigheid verklaart door het feit dat er een noodzaak is voor het vinden van een diepere betekenis, voortbouwend op een precedent maar eveneens op de evolutie van het recht.¹¹⁸ RAZ beschrijft interpretatie als een proces van het ophalen en ophelderen van de originele betekenis, waar niet enkel de doelstelling van de maker achter schuilt.¹¹⁹ Zo is interpretatie nauw verbonden met de term uitlegging, de termen worden dan ook vaak door elkaar gebruikt. Volgens RAZ kent de term interpretatie vier kenmerken. Ten eerste kan een interpretatie enkel en alleen maar van een origineel stuk, namelijk de wet of wettelijke praktijken. Ten tweede verduidelijkt interpretatie de echte betekenis hiervan. Ten derde is een interpretatie door een rechter juist indien ze duidelijk en toegankelijk is, waardoor een succesvolle interpretatie effectief de betekenis naar buiten overbrengt. Ten vierde is interpretatie met opzet nodig wanneer er ook een noodzaak geldt om te interpreteren.¹²⁰

48. Aan de andere kant zorgt een diversiteit aan interpretatiemethoden eveneens niet voor een definitieve uitkomst. In het kader van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United

¹¹² R. DWORKIN, *Law's Empire*, Cambridge, Harvard University Press 1986, 91.

¹¹³ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 329.

¹¹⁴ Het Hof van Justitie van de Europese Unie werkt met een zogenaamd ingebouwd communautair vermoeden.

¹¹⁵ H. KELSEN, *Reine Rechtslehre*, Vienna, Deuticke, 1960, 346-354.

¹¹⁶ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 15.

¹¹⁷ H. KELSEN, "On the theory of interpretation", *Legal Studies* 1990, 129-131.

¹¹⁸ J. RAZ, *Between Authority and Interpretation. On the Theory of Law and Practical Reason*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 206-209.

¹¹⁹ *Ibid*, 241.

¹²⁰ *Ibid*, 268.

States strekt dit zich uit tot het rechtvaardigen van de gekozen interpretatie. Hieruit volgt dat de rechters beperkt worden in hun beoordelingsmarge of in bepaalde mate hun interpretatie moeten relativeren.¹²¹ Er bestaat geen precieze definitie van het begrip interpretatie, zodat de kern van een juridische betekenis ook niet vaststaat. Zo kom ik tot het besluit dat er een overzicht van de verschillende interpretatiemethoden aangeraden is tot onderzoek, om te kijken of er een interpretatiemethode is die de overhand neemt.

Hoofdstuk 2. Waarom interpreteren?

49. Volgens RAZ zijn er vijf redenen waarom interpretatie een belangrijk onderdeel vormt in de praktijk. De allereerste reden heeft te maken met moraliteit, want het recht is eraan onderhevig. Ten tweede is interpretatie een gemeenschappelijk grondbeginsel voor het begrijpen van het recht. Ten derde is het recht merendeels onvolledig en kunnen lacunes enkel opgevuld worden door interpretatie. Als vierde reden wordt gegeven dat het identificeren van de wet en het maken van een nieuwe niet in overeenstemming is met de rol van interpretatie. Alle zaken kunnen beoordeeld worden door wettelijke interpretatie en dus is het recht volledig. Ten vijfde is het recht subjectief, doordat er meerdere interpretaties mogelijk zijn. Deze vijf problemen zijn niet nieuw, maar vormen een onderdeel van wettelijke interpretatie.¹²²

50. Interpretatie vormt een onderdeel van sociale georganiseerde praktijken.¹²³ Wanneer aan interpretatie wordt gedaan, dan wordt uitgelegd wat de exacte betekenis is van het voorwerp van de interpretatie. Zo kan een interpretatie zowel juist als foutief zijn, maar evenzeer kunnen ook meerdere interpretaties juist zijn van hetzelfde voorwerp. In het bijzonder wordt er een blik geworpen op het bestaan van pluralisme in het recht. (zie randnr. 65)

¹²¹ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 17.

¹²² J. RAZ, "Why Interpret?", *Ratio Juris* 2007, 349-351.

¹²³ R. DWORKIN, "Law, Philosophy and Interpretation", *ARSP* 1994, 463-475.

Titel. II Legal reasoning

51. Onder de term *legal reasoning* zit het juridisch beredeneren van een rechter vervat en daarbij de vraag van hoe een rechter behoort of hoe ze in kwestie beslissen over een juridische materie in een juridisch proces. *Legal reasoning* is dan ook een uitlegging en een vorm van anticipatie van juridische gedrag van een rechter. De term kent wel een dubbelzinnigheid in die wijze dat je de term zowel in de normatieve als in een beschrijvende zin kan uitleggen. Onder de normatieve stelling kan *legal reasoning* het beste uitgelegd worden als een theorie van toewijzing, waar aan een rechter wordt verduidelijkt hoe de rechter behoort een zaak te beslissen. Hieronder vallen specifieke methodes, wettelijke verankeringen of besluitvormingsprocedures.¹²⁴ De beschrijvende stelling van *legal reasoning* behelst niet het beschrijven van het juridische gedrag van een rechter, maar de theorie probeert te verklaren waarom een rechter tot dat specifieke besluit is gekomen. Bij deze theorie gelden dan ook geen besluitvormingsprocedures of dergelijke mechanismes.¹²⁵ Het beredeneren over het recht is geen sinecure. Een rechter die dan ook een beslissing neemt wordt dan ook geacht om een argumentatie voorhanden te kunnen leggen die juridisch juist onderbouwd is. Dit is ook het geval bij het Hof van Justitie van de Europese Unie en the Supreme Court of the United States, want rechters die hier zetelen worden geacht hun beslissingen te onderbouwen met juridische argumentatie.¹²⁶

Hoofdstuk 1. Wetenschappelijk redeneringen

52. Hoe een rechter tot een bepaalde argumentatie komt hangt af van het feit of er methodes voorhanden liggen om deze te onderbouwen. Zo is er een wetenschappelijke vorm van *legal reasoning*, maar ook een heuristische benadering waar de rechter zoekt naar een bepaalde oplossing.¹²⁷ Onder de wetenschappelijke vorm van *legal reasoning* vallen de wettelijke methoden die op een op voorhand gelegde manier van redeneren gebaseerd zijn. De antwoorden die de rechter dan zal verschaffen moeten op een wettelijke manier gerechtvaardigd worden, waaruit de systematische redenering of analogie uit voortvloeit. Deze redenering focust op het ontdekken van regels die de methode rechtvaardigen en de relatie ertussen. Deze wetenschappelijke benadering leert ons dat er voor een juridisch probleem ook maar één rechtsgeldige oplossing bestaat, maar dit is niet waar.¹²⁸ Het wetenschappelijk juridisch beargumenteren kent dan ook de volgende vijf veronderstellingen; de juridische argumentatie is een zichtbare methode; de methode op zich is meer dan een retorische vraagstelling; vertegenwoordigd een aparte wettelijke vorm van argumenteren; is in staat om objectieve en onpersoonlijke beslissingen te rechtvaardigen en dat de methode enkel door een rechter kan worden toegepast die in een zekere zin onvolmaakt is.¹²⁹

53. Juridische rechtvaardiging kent volgens de stelling van MACCORMICK twee uitkomsten. Ten eerste geldt er geen probleem omtrent de interpretatie indien de rechter een ondubbelzinnige regel kan toepassen. Ten tweede komt de interpretatie wel in het gedrang wanneer er verder moet worden gekeken bij een gecompliceerde zaak, dan zal er toepassing worden gemaakt van een hoger niveau van rechtvaardiging bovenop de toepassing van een syllogisme.¹³⁰ Volgens MACCORMICK kan zo een juridische rechtvaardiging

¹²⁴ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 3.

¹²⁵ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 1-2.

¹²⁶ *Ibid*, 17.

¹²⁷ *Infra*.

¹²⁸ Ronald Dworkin's theorie.

¹²⁹ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 19.

¹³⁰ N. MACCORMICK, *Legal reasoning and legal theory*, Oxford, Oxford University Press, 1978, 53-54.

enkel wanneer voldaan is aan bepaalde voorwaarden. De allereerste voorwaarde behelst een universele opvatting waar gelijke situaties gelijk worden behandeld en ongelijke situaties ongelijk. Tweede voorwaarde is dat er consequente criteria voorhanden liggen die slaan op de partijen of op een lange termijn consequentie op de ontwikkeling van dat recht. Verder moet een rechter ook rekening houden met een bepaalde vorm van consistentie van het geldende recht. Consistentie vereist dat de voorgestelde uitspraak in overeenstemming is met de bestaande geldende wettelijke regels.¹³¹ Ten vierde moet er een coherentie aanwezig zijn, met aandacht voor de wettelijke beginselen of principes die gelden in het recht.¹³² Coherentie of samenhang in het wettelijk rechtsstelsel zorgt voor de overeenstemming van de uitspraak met de algemene beginselen die gelden. Deze theorie van MACCORMICK is dus zowel normatief als beschrijvend.¹³³

54. Er zijn nog andere strekkingen aanwezig onder het luik van de wetenschappelijke benadering bij *legal reasoning*. Een ander voorbeeld hiervan is de stelling van ALEXY. Deze theorie is gebaseerd op de strekking van HABERMAS, dat een netwerk van maatschappijen als centraal uitgangspunt neemt. Deze maatschappijen vormen een communicatie, die zo een begrip tot stand brengen.¹³⁴ De strekking van ALEXY gaat uit van interne en externe justificatie. Onder de interne justificatie valt de logische geldigheid van een besluit, terwijl onder de externe de verscheidene interpretatiemethoden zoals de systematische; teleologische en historische vallen. Een besluit moet dan ook rationeel gemaakt worden. Voor ALEXY is juridische argumentatie dan ook een geval van algemeen rationeel handelen.¹³⁵

55. Beide strekkingen komen dan ook grotendeels overeen, ook al maakt ALEXY niet dezelfde beschrijvende eisen. Samengevat kunnen de wetenschappelijke redeneervormen worden omschreven als enerzijds het aanbieden van wettelijke rechtvaardiging door argumentatie en anderzijds wanneer een complexe zaak zich aanbiedt er verder moet geïnterpreteerd worden dan de rechtsregels die aangehaald worden. Dit met reden dat het vaak niet duidelijk is en er dubbelzinnigheid bestaat. DWORKIN is ervan overtuigd dat er in de meeste gevallen wel één duidelijk antwoord gegeven kan worden en dat er geen sprake is van interpretatie.¹³⁶

¹³¹ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 21.

¹³² N. MACCORMICK, *Legal reasoning and legal theory*, Oxford, Oxford University Press, 1978, 100-107.

¹³³ Normatief omdat de voorwaarden die Maccormick toepast regels zijn die de goede praktijk vooropstellen en niet altijd worden toegepast. Beschrijvend wegens de gesystematiseerde interpretatie van een rechter.

¹³⁴ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 20; J. HABERMAS, *Zur Verfassung Europas. Ein Essay*, Frankfurt, Suhrkamp, 2011, 39-40.

¹³⁵ R. ALEXY, *Theorie der juristischen argumentation. Die Theorie des rationalen Diskurses als Theorie der juristischen Begründung*, Frankfurt, Suhrkamp, 1983, 261-360.

¹³⁶ R. DWORKIN, "Law, Philosophy and Interpretation", *ARSP* 1994, 463-475.

Hoofdstuk 2. Heuristische redeneringen

56. In tegenstelling tot de wetenschappelijke benadering gaat de heuristische er niet van uit dat het recht een deductieve wetenschap is. Een heuristische benadering aanvaardt geen wettelijke methoden om tot een bepaald besluit te komen. Er wordt rekening gehouden met extra-legale verklarende factoren zoals economische, sociale of institutionele overwegingen.¹³⁷ Omdat er zo vele strekkingen aanwezig zijn van hoe een rechter aan legal reasoning kan starten, zijn er ook verschillende uitkomsten mogelijk. Dit is vaak te wijten aan de complexiteit van een bepaalde juridisch geschil of het gebrek aan transparantie.

57. De oorsprong van dit inzicht op redeneringen zijn te vinden in het schrijven van OLIVER WENDELL HOLMES en de *American Legal Realist Movement*.¹³⁸ Doordat een heuristische redenering rekening houdt met verschillende factoren kan er geen sprake zijn van één bepaalde redeneervorm. Zo zal er rekening gehouden worden met politieke, professionele, institutionele en persoonlijke gevoelens van diegene die geadresseerd wordt, met als gevolg dat de juridische argumentatie wordt gepreciseerd op de verwachtingen en voorkeuren.

58. Zo gelden er een paar algemene kenmerken voor de heuristische redenering. Ten eerste is er geen verplichte wettelijke methode die gevolgd moet worden. Daaruit volgt dat de heuristische vorm ontkent dat er geen autonomie van juridische argumentatie aanwezig is, eveneens dat er een brede professionele overeenkomst is over de interpretatieve regels. Verder gelden er ook extralegale factoren, maar die in de wetenschappelijke manier niet toegepast worden. De extralegale factoren worden erkend door de objectieve taal van het formalistisch redeneren en het juridische proces.¹³⁹ Ten tweede volgt dat de regels en principes van juridische argumentatie niet leiden tot het behalen van bepaalde vereisten zoals duidelijkheid, precisie, volledigheid en afwezigheid van overlapping. Daardoor hellen rechters meer in de richting van conclusies te aanvaarden die voorgesteld om geïmiteerd zijn door de interne rechtvaardigingsgrond van normen, maar met de evenredige omgekeerde aanwezigheid van sterk compenserende extralegale factoren. De rechtvaardigingsgronden zijn steeds sterk uitgebalanceerd, maar de extralegale factoren leiden tot andere juridische overwegingen waardoor deze toch invloed uitoefenen op de balans van het redeneren. Ten derde kent een heuristische redenering geen onvoorspelbaarheid, maar onthult het waarneembare patronen van bestaande terugkerende juridische argumenten en extralegale factoren, plus beperkingen die voortkomen uit de juridische besluitvorming. Zo zal in deze redeneervorm gebruik gemaakt worden van aanvaarde topoi dat bestaat uit aanvaarde legale argumenten dat de interpretatie van een rechter kan ondersteunen.¹⁴⁰

59. Zo zal er in de heuristische manier van denken gebruik gemaakt worden van talrijke factoren die mede aan de basis liggen van de juridische argumentatie. Zo leidt rechterlijke macht tot het veronderstellen van rechterlijke terughoudendheid. Zo zal een rechter binnen zijn beleidsdomein rekening moeten houden met de geaccepteerde methoden van juridische argumentatie in het kader van zijn professionele legitimiteit. Er zal ook gebruik gemaakt worden van een precedentenwerking en de tekstuele interpretatiemethoden om

¹³⁷ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 24-25.

¹³⁸ Voorbeelden zoals Karl Llewellyn en Jerome Frank. Verder is er ook nog een meer radicalere vorm aanwezig in the Critical Legal Studies School. Voorbeelden van auteurs die een meer radicalere vorm toepassen zijn Duncan Kennedy en Roberto Unger.

¹³⁹ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 26.

¹⁴⁰ Ibid, 28-34.

rechtszekerheid te bieden. Zo werken en genieten rechters in een klimaat van publieke en politieke opinie dat een legitimiteit verleent aan de rechtbanken. De gerechtelijke autoriteit en legitimiteit rusten echter op de vermeende onpartijdigheid van de rechterlijke macht.¹⁴¹ Een rechter blijft ook maar een mens en probeert zijn eigen overtuigingen overeen te laten stemmen met de overtuigingen die gelden in het recht. Zo zijn de extralegale factoren niet statisch maar kennen deze een dynamische toepassing.¹⁴²

Hoofdstuk 3. Probleem van lacunes en vaagheid van wetsbepalingen

60. Het principe van rechtszekerheid is geankerd in elk wettelijk rechtssysteem, maar toch in de realiteit is het vaak een doordringend feit dat er een miskenning geldt van dit principe. Het is een ideaal dat de wetgever wilt nastreven, maar niet altijd wordt behaald. Zo kan er dus sprake zijn van een lacune in de wetgeving of te vage wetsbepalingen. De rechtsonzekerheid kan ook volgen uit een verkeerde toepassing van een interpretatie. Verder kan deze onzekerheid ook voortkomen uit een taalkundige onvolledigheid of een normatieve onzekerheid. Onder een taalkundige onvolledigheid van een wetsbepaling vallen diegene met een open einde, dubbelzinnige wetsbepalingen, of context gebonden bepalingen die niet verder reiken en bepalingen die voor meerdere interpretaties vatbaar zijn. Onder de normatieve onzekerheid in het recht krijg je irrationele uitkomsten in een systeem van pluralistische opvattingen. Onder het probleem van lacunes en vaagheid van wettelijke bepalingen, kan er via het systeem van prejudiciële vragen een duidelijke oplossing door de rechter geboden worden.¹⁴³

Afdeling 1. Taalkundige onduidelijkheid

61. Een taalkundige onduidelijkheid in wetteksten of andere wettelijke documenten komt vaker voor dan iedereen denkt. De bedoeling van de wetgever is niet altijd even duidelijk neergeschreven, waardoor een rechter meerdere uitgangspunten zal verkrijgen. Zo een onduidelijkheid doet zich voor als een rechter door naar de feiten te kijken en andere elementen in acht te nemen, toch niet het gewenste resultaat denkt te bekomen.¹⁴⁴ Zo kan de rechter geen duidelijk onderscheid maken tussen de juiste bedoeling van een wetsbepaling of als er is een te grote onwetendheid bestaat over de feiten van een welbepaalde zaak.

62. Een groter probleem waar zowel het Hof van Justitie van de Europese Unie als het Supreme Court of the United States mee te kampen heeft, zijn dubbelzinnige bepalingen die door deze Hoven juist geïnterpreteerd moeten worden. Ondubbelzinnigheid leidt dan wel tot rechtszekerheid, want in het algemeen heeft geen enkele partij baat bij rechtsonzekerheid.¹⁴⁵ Het probleem van dubbelzinnigheid van wetsbepalingen of wetteksten sluit zich aan bij het leerstuk van de interpretatiemethoden voor een rechter. Indien de rechter een tekstuele interpretatiemethode toepast moet de rechter rekening houden met de bewoordingen van een bepaling of zelfs een woord apart. Zo kan een term dubbelzinnig zijn indien het meerdere betekenissen heeft in een bepaalde context geplaatst. Enerzijds kan die context zelfs niet voldoende zijn om de juiste interpretatie van een term te achterhalen. Anderzijds moet de rechter ook rekening houden met de manier van schrijfwijze, beter gezegd of hier een manier van betekenis achter

¹⁴¹ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 33.

¹⁴² *Ibid*, 43.

¹⁴³ Artikel 267 VWEU.

¹⁴⁴ De zogenaamde borderline zaken.

¹⁴⁵ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 56.

schuilt zodat de wettelijke term duidelijk weergegeven wordt. En dan nog maar niet te spreken van termen die te algemeen zijn waardoor er verscheidene open eindjes aan te breiden zijn door een rechter.¹⁴⁶

Afdeling 2. Onzekerheid door aanwezigheid van pluralisme

63. Doordat een taalkundige onduidelijkheid aanwezig is, heeft het tot gevolg dat er pluralisme in het recht vervat zit. Wettelijk pluralisme zorgt dan ook voor diversiteit aan wettelijke bronnen, met als gevolg dat er vaker een conflict rijst over de toepassing van de hiërarchie van deze bronnen. Hierdoor wordt duidelijk dat het recht geen statisch gegeven is en dat er verschillende elementen in het achterhoofd gehouden moeten worden. Zo wordt het recht gepreciseerd doorheen de tijd, door uiteenlopende waardes, belangen en doelstellingen. Verder moet er ook een maatschappelijke acceptatie volgen voor de wettelijke bepalingen die worden uitgevaardigd.¹⁴⁷

64. Het pluralisme in wetteksten leidt tot rechtsonzekerheid indien voldaan is aan onderstaande voorwaarden. Enerzijds is er geen normenhiërarchie voorzien of volgorde van waarden die in de rechtsleer te vinden zijn. Anderzijds is er geen andere geaccepteerde wettelijke methode voor het vermijden van conflicterende waardes die ontstaan door dit pluralisme. Het is een evenwichtsmethode om de rechtszekerheid te gaan waarborgen.¹⁴⁸ Als aan deze voorwaarden voldaan zijn, zal er sprake zijn van rechtsonzekerheid op wetgevend en aanvullend niveau. Het recht heeft namelijk als doelstelling een democratische verantwoording af te leggen, een degelijke rechtsstaat op te stellen, met procedurele vaardigheden en de vereiste van een eerlijk proces samen met de bescherming van de individuele rechten en vrijheden van de verschillende juridische systemen. *Legal reasoning* in het kader van interpretatie kent een universeel karakter, op die manier dat gemeenschappelijke eigenschappen bestaan doorheen de verschillende rechtsstelsels. Een juiste wettelijke interpretatie wordt geleid door de eis dat wetteksten in het algemeen begrijpelijk moeten zijn, met andere woorden een zekere vorm van gelijkwaardigheid.¹⁴⁹

65. Pluralisme op het gebied van interpretatie kan bijgevolg uitgelegd worden als er meerdere onverenigbare interpretaties voorhanden zijn voor hetzelfde voorwerp en die allemaal juist kunnen zijn. Er zijn vaak verschillende betekenissen aanwezig, maar toch verdringen de interpretaties mekaar niet.¹⁵⁰ De interpretatie en mening zijn wederkerige concepten en hangen nauw aan elkaar. Vaak worden beide dan ook verweven met het feit dat er innovatie gebruikt moet worden. Innovatieve interpretaties vormen dan ook een nieuwe betekenis die voorheen niet aanwezig was. Hier mag het begrip uitlegging niet gebruikt worden, deze zijn immers passief en bijgevolg moet het gaan om de interpretatie zelf.¹⁵¹ Tot gevolg leidt pluralisme tot een toepassing van het activisme, rechters gaan innovatief zijn in het beredeneren en de achterliggende interpretaties.

¹⁴⁶ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 57-58.

¹⁴⁷ *Ibid*, 82.

¹⁴⁸ *Ibid*, 83.

¹⁴⁹ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 12.

¹⁵⁰ J. DICKSON EN P. ELEFThERiADiS, *Philosophical foundations of European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 302.

¹⁵¹ *Ibid*, 303.

Titel III. De kunst van interpretatie

66. De problematiek van interpretatie is een universeel thema, het komt voor in elk rechtstelsel. Het is dan ook de taak van een rechter om de rechtsregels juist te interpreteren, dit in samenhang met de maatschappelijke problemen die er wereldwijd heersen. Een rechter heeft door de interpretatie bevoegdheid geen gemakkelijke taak. Door het abstracte begrip interpretatie zijn er doorheen de tijd verschillende technieken van interpretatiemethoden terug te vinden in de verscheidene rechtstelsels. Doordat deze verschillende rechtstelsels een eigen ideologie beleven, zorgen de verschillende interpretatiemethoden voor uiteenlopende resultaten.¹⁵²

Hoofdstuk 1. Interpretatiemethoden leiden tot verscheidenheid

Afdeling 1. De noodzaak van ondubbelzinnige interpretatie

67. Interpretatie of uitlegging wordt beschreven als een activiteit die ertoe strekt de betekenis en de draagwijdte van een rechtsregel of een begrip te verklaren.¹⁵³ Het is dan ook zo dat de interpretatie een bevoegdheid blijft voor de rechter en niet voor de wetgever. Toch kan het voorkomen dat er een lacune ontstaat door het niet volledig zijn van de wetgever. Het is dan aan de rechter om een creatieve oplossing te bieden indien een probleem zich aanmeldt.

Afdeling 2. Soorten interpretatiemethoden

68. Door de aanwezigheid van meerdere interpretatiemethoden is het belangrijk dat elke methode geanalyseerd wordt. De structuur van de Europese Unie komt ook niet overeen met die van De Verenigde Staten van Amerika, dan is het belangrijk om na te gaan of dit enige invloed heeft op de interpretatiemethoden. De vraag rijst dan ook of het Hof van Justitie van de Europese Unie dezelfde methoden gebruikt als het Supreme Court of the United States.

69. Niet alleen omwille van structuur verschilt de Europese Unie van de rechtsorde van de Verenigde Staten van Amerika, maar ook is de historische achtergrond anders. De Europese Unie is een samenwerkingsverband tussen lidstaten, terwijl de Verenigde Staten van Amerika onderhevig is aan het federalisme.¹⁵⁴ Het Hof van Justitie van de Europese Unie verkrijgt zijn uitleggingsbevoegdheid op grond van artikel 19 VEU. Overeenkomstig dit artikel verzekert het Hof de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van het Verdrag.¹⁵⁵ Het Hof van Justitie van de Europese Unie is dan ook alleen maar bevoegd om zich uit te spreken over het Unierecht.¹⁵⁶ Terwijl het Supreme Court of the United States de vrijheid heeft om een zaak naar zich toe te trekken ongeacht de problematiek.¹⁵⁷ De kern van de taak van de rechter blijft het beslechten van geschillen, maar ze moeten dan wel beslecht worden in het licht van doelstellingen en de werkbare toepassing.

¹⁵² E. MATTEEUSSEN, "Interpretatiemethoden gehanteerd door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap", *Jura Falconis* 1994, 368-393.

¹⁵³ A. BREDIMAS, *Methods of Interpretation and Community Law*, VI, in CHLOROS, A.G. (ed.), *European Studies in Law*, Amsterdam, North Holland Publishing Company, 1978, 2.

¹⁵⁴ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 313.

¹⁵⁵ Artikel 267 VWEU.

¹⁵⁶ K. LENAERTS, "Interpretation and the Court of Justice: A Basis for Comparative Reflection", *The International Lawyer* 2007, 1016.

¹⁵⁷ Zie artikel III Constitution of the United States.

§1. Tekstuele interpretatiemethode

A. Uitlegging tekstuele interpretatiemethode

70. Indien er gekozen wordt voor de tekstuele interpretatiemethode zal de tekst als aanknopingspunt dienen voor de interpretatie. In het geval van het Hof van Justitie van de Europese Unie zal dit een bepaling zijn van primair of secundair EU-recht. De bevoegdheid van het Hof slaat dus op het Unierecht. De werking van de letterlijke interpretatie wordt dusdanig gedefinieerd als het uitleggen van een normatieve tekst door te kijken naar de gebruikelijke betekenis van de woorden die zij omvatten.¹⁵⁸ Dit leidt tot een juiste toepassing van het rechtszekerheidsbeginsel en tot de voorspelbaarheid van de arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie.¹⁵⁹ Het is algemeen aanvaardt dat een wetsbepaling kan worden uitgelegd in het licht van de normatieve context waarin het wordt geplaatst en of het in overeenstemming is met de doelstellingen die nastreeft worden, in het bijzonder wanneer er bepaalde onduidelijkheden aanwezig zijn. Maar wanneer een wetsbepaling van het Unierecht duidelijk en nauwkeurig is, dan mag de andere interpretatiemethode zoals de systematische of teleologische geen afbreuk doen aan de letterlijke betekenis van de bepaling.¹⁶⁰ Simpelweg zal het Hof van Justitie van de Europese Unie nooit de precieze formulering van een EU-bepaling of de voorbereidende werken negeren.¹⁶¹

71. Een ander punt in de rechtsorde van de Europese Unie is het principe van taalkundige gelijkheid. Het Hof van Justitie van de Europese Unie kan beroep doen op een bepaalde taalversie van een EU-wetsbepaling in kwestie, in het bijzonder wanneer deze versies bijdragen aan de versterking van haar juridische redenering.¹⁶² Dit wil dus niet zeggen dat het Hof van Justitie van de Europese Unie een voorrang geeft aan bepaalde taalversies in het bijzonder. Wanneer het Hof een taalversie verkiest zal dit ondersteunt worden door het argument dat het de juridische redenering zal versterken.¹⁶³ In die gevallen zal de redenering van het Hof van Justitie van de Europese Unie geen letterlijke interpretatie zijn van de tekst in kwestie, maar als doel hebben de uitlegging van de algemene regeling waarvan het deel uitmaakt. Er is dus sprake van een beperkte rol dat zich via de systematische of teleologische uitlegging zal vestigen.¹⁶⁴ Zo wordt al duidelijk dat het Hof van Justitie van de Europese Unie niet alleen via de tekstuele interpretatiemethode zal werken, maar vaak ook via de systematische of teleologische methode.

72. Zo heeft telkens het Hof van Justitie van de Europese Unie een Europese wettelijke bepaling uitgelegd via de noodzaak van de uniforme toepassing van het Unierecht en het beginsel van gelijkheid. Indien dus een wettelijke bepaling een autonoom begrip bevat, dan zal er een beroep gedaan worden op het beginsel van de taalkundige gelijkheid.¹⁶⁵ Het principe van de tekstuele uitlegging is eveneens moeilijk te verenigen met het *traité cadre* van de Europese Unie. De Verdragen zijn niet meer dan een raamwerk waar dat

¹⁵⁸ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 188.

¹⁵⁹ HvJ 14 juli 1994, C-91/92, ECLI:EU:C:1994:292, 'Paola Faccini Dori v Recreb Srl'; HvJ 26 februari 1986, C-152/84, ECLI:EU:C:1986:84 'M. H. Marshall v Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (Teaching)'.

¹⁶⁰ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 7.

¹⁶¹ In overeenstemming met artikel 13 lid 2 VEU.

¹⁶² I. SCHÜBEL-PFISTER, "Enjeux et perspectives du multilinguisme dans l'Union européenne après l'élargissement, la 'babélisation'?" *Revue du marché commun et de l'Union européenne*, 2005, 325.

¹⁶³ HvJ, 21 november 1974, C-6/74, ECLI:EU:C:1974:129, 'Johannes Coenrad Moulijn v Commission of the European Communities'; HvJ, 27 oktober 1977, C-30/77, ECLI:EU:C:1977:172, 'Régina v Pierre Bouchereau'.

¹⁶⁴ HvJ, 15 oktober 1996, C-298/94, ECLI:EU:C:1996:382, 'Annette Henke v Gemeinde Schierke and Verwaltungsgemeinschaft Brocken'.

¹⁶⁵ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law* EUI, Working Paper AEL, 2013/9, 11.

algemene bepalingen zijn te vinden en die dus in grote lijnen zijn geformuleerd. Dit is nadelig voor deze interpretatiemethode, zodat het Hof van Justitie van de Europese Unie vaker beroep zal doen op de teleologische interpretatiemethode.¹⁶⁶

B. Geen toepassing van de duidelijke tekst doctrine

73. Als het Hof van Justitie van de Europese Unie de leer van de duidelijke tekst zou toepassen, zou de letterlijke tekst voldoende moeten zijn en gaat er geen toepassing gemaakt worden van andere interpretatiemethoden.¹⁶⁷ Maar het Hof gebruikt deze toepassing niet van de *acte clair* en doet vaak bijkomend beroep op andere methoden. Via de rechtspraak wordt duidelijk dat niet altijd de letterlijke bewoordingen van de tekst een coherent resultaat bezorgen.

74. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft niet de mogelijkheid om alleen maar deze doctrine toe te passen, dit om meerdere redenen. Ten eerste heeft het Hof nooit zelf duidelijk kenbaar gemaakt dat de tekst op zich als enige bron zou functioneren. Dit werd ook duidelijk in de arresten *CILFIT* en *DA COSTA*.¹⁶⁸ Door de toepassing van het arrest *CILFIT* blijkt dat pas na interpretatie besloten kan worden dat geen verdere interpretatie nodig is.¹⁶⁹ Terwijl het bij het arrest *DA COSTA* ging over een eerder geïnterpreteerde rechtsregels of bepaling, waardoor een nieuwe interpretatie niet nodig was. Er was dus geen nieuwe interpretatie nodig op de letterlijke tekst, waardoor geen toepassing van *acte clair* wordt gemaakt. Verder kan er ten tweede door de leer van de uniforme uitlegging geen toepassing worden gemaakt van de letterlijke uitlegging van het EU-recht. Er zijn immers meerdere talen voorzien en dus kan niet één taalversie op zichzelf worden uitgelegd.¹⁷⁰ Ten derde wordt de letterlijke interpretatie afgewezen door het feit dat het niet overeenstemt met de verdragsdoelstellingen of de eenheid van interpretatie van samenhangende artikelen bedreigt.¹⁷¹ Er kan besloten worden dat het Hof van Justitie van de Europese Unie een tekstuele interpretatie gebruikt, maar alleen maar als deze de fundamentele vrijheden van de burger niet in de weg staan. Er mag immers geen inperking van bescherming volgen door het gebruik van een interpretatiemethode.¹⁷²

75. De preambule van de fundamentele verdragen zoals het VWEU en VEU spreken van 'een steeds hechter verbond', maar deze bewoording laat een open einde achter voor de rechter. Zo is deze term niet objectief en is er sprake van onduidelijkheid en ondubbelzinnig.¹⁷³ Zo is het toepassingsgebied niet gedefinieerd en spreken de fundamentele verdragen niet van een aannemelijk niveau van integratie. Dit geeft het Hof van Justitie van de Europese Unie een zekere discretionaire macht om te beslissen wat een term inhoudt. Enerzijds heeft het Hof een vrijheid om te oordelen wat mogelijk is, anderzijds moet het oordeel bekeken worden in het licht van de bewoordingen van het *corpus iuris* op dat moment.

¹⁶⁶ K. LENAERTS, "Interpretation and the Court of Justice: A Basis for Comparative Reflection", *The International Lawyer* 2007, 1117-1118

¹⁶⁷ M. PEETERS, *Staatssteun in de Europese Unie*, Brugge, Die Keure, 2012, 44-45.

¹⁶⁸ HvJ 6 oktober 1982, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, 'Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health'; HvJ 27 maart 1963, C-28-30/62, ECLI:EU:C:1963:6, 'Da Costa en Schaake NV, Jacob Meijer NV, Hoechst-Holland NV tegen Nederlandse administratie der belastingen'.

¹⁶⁹ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 11.

¹⁷⁰ Zie Artikel 29 Procedurereglement van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

¹⁷¹ HvJ 16 december 1963, C-14/63, ECLI:EU:C:1963:60, 'Forges de Clabecq v. High Authority.

¹⁷² M. PEETERS, *Staatssteun in de Europese Unie*, Brugge, Die Keure, 2012, 48.

¹⁷³ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 163.

76. Zo kent het Hof van Justitie van de Europese Unie ook toepassing van het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel.¹⁷⁴ Het principe van subsidiariteit houdt in dat dat de Europese Unie op de gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, slechts op en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten op centraal; regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Unie worden bereikt. Dit toegepast op het interpretatiekader verduidelijkt dat indien een wettekst of een wetsbepaling niet duidelijk is omschreven, zodat een diepgaande interpretatie nodig is om de rechtszekerheid te waarborgen. Onder het proportionaliteitsbeginsel mag het Hof van Justitie van de Europese Unie niet verder gaan interpreteren naar de inhoud en vorm dan wat nodig is om de doelstellingen van de fundamentele Verdragen te verwezenlijken.¹⁷⁵

77. Het is dan ook zo dat het verdragskader van de Europese Unie en de secundaire wetgeving een hoog niveau van vaagheid en pluralisme bevatten, waardoor het gevoel van rechtsonzekerheid ontstaat. Het Hof van Justitie van de Europese Unie werkt met dan ook met het normatieve model van *legal reasoning*, oftewel m.a.w. het juridisch beredeneren via het normatief kader.¹⁷⁶

§2. Grondwettelijke interpretatiemethode

78. Het Supreme Court of the United States daarentegen gebruikt de grondwettelijke interpretatiemethode en interpreteert in het licht van de doelstellingen die voorhanden liggen in de Amerikaanse federale Grondwet. Door de uitspraak in *MARBURY V. MADISON* is het Supreme Court of the United States bevoegd voor grondwettelijke toetsing. Door *MARBURY V. MADISON* kon het Supreme Court of the United States een onderdeel van een wet ongrondwettelijk verklaren en was deze dus nietig. Maar de grondwettelijke toetsing gaat verder dan alleen het toetsingskader, want door de interpretatiemethode gehanteerd op een dergelijke nietigverklaring door het Supreme Court of the United States verkrijgt het een juridisch bindend karakter.¹⁷⁷ Doordat het Supreme Court of the United States gebruik maakt van de grondwettelijke interpretatiemethode, moet er ook rekening gehouden worden met de denkmodellen van de oprichters van de Grondwet van de Verenigde Staten en dit met in het achterhoofd ook de doelstellingen die schuilen achter de aangenomen amendementen. Tijd is een kritieke factor bij de grondwettelijke interpretatiemethode. Indirect kan worden besloten dat de grondwettelijke interpretatiemethode aansluit bij de tekstuele, alleen dat de bron verschilt.¹⁷⁸

79. De rechters van het Supreme Court of the United States moeten zich eveneens laten leiden door de doelstelling van de Grondwet, de tekstuele benadering kan hier ook op toegepast worden. Er is een meerderheid die duidelijk maakt dat indien er twijfel is, de rechters de eigenlijke betekenis moeten achterhalen. Dit is beter gekend als de *doctrine of original intent*. Er heerst een opvatting dat de rechters

¹⁷⁴ Zie artikel 5 lid 3 VEU.

¹⁷⁵ Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie - Protocol (nr. 2) betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, Publicatieblad Nr. 115 van 09/05/2008.

¹⁷⁶ G. CONWAY, *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 3.

¹⁷⁷ B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 95.

¹⁷⁸ Namelijk de fundamentele Verdragen van de Europese Unie tegenover de federale Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika.

de behoefte aan traditie, geschiedenis en precedentenwerking moeten volgen om zo een goede werking van de grondwettelijke toetsing te verkrijgen.¹⁷⁹

80. De federale Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika heeft geleid tot enigszins vergelijkbare opmerkingen in het licht van de algemene formulering van de grondwettelijke bepalingen ten opzichte van het Hof van Justitie van de Europese Unie en de Verdragen.¹⁸⁰ Zo verduidelijkt *Chief Justice MARSHALL* in zijn mening in het arrest *MCCULLOH V. MARYLAND* als volgt: "A constitution, to contain an accurate detail of all the subdivisions of which its great powers will admit, and of all the means by which they may be carried into execution, would partake of the prolixity of a legal code, and could scarcely be embraced by the human mind. It would, probably, never be understood by the public. Its nature, therefore, requires, that only its great outlines should be marked, its important objects designated, and the minor ingredients which compose those objects, be deduced from the nature of the objects themselves. That this idea was entertained by the framers of the American constitution is not only to be inferred from the nature of the instrument, but from the language.... In considering this question, then, we must never forget that it is a constitution we are expounding".¹⁸¹

81. Net zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie gebruikt het Supreme Court of the United States dezelfde methoden in verband met interpretatie. Zo wordt er evenzeer gebruik gemaakt van de teleologische en systematische interpretatiemethode in ondergeschikte orde.¹⁸² De belangrijkste is de grondwettelijke interpretatiemethode waarmee het Supreme Court of the United States de federale Grondwet leest.¹⁸³ Hier wordt dus verwezen naar het document van de federale Grondwet.¹⁸⁴ Verder zijn er nog meerdere factoren die in acht genomen worden, zoals de doelstellingen van de makers; de letterlijke bewoordingen en beginselen zoals *the principle or norm of equality*.¹⁸⁵ Doordat de federale Grondwet en de amendementen de belangrijkste onderdelen zijn van de interpretatie van wettelijke vraagstukken, volgt de toepassing van het rechterlijk activisme of terughoudendheid. Veel van het heersend debat in de Verenigde Staten van Amerika kan toegewezen worden aan de termen *judicial restraint en activism*. (zie randnr. 118-125 en 126-128)

§3. Historische interpretatiemethode

82. Onder de historische interpretatiemethode kan er geen consensus gevonden worden op het Europees vlak.¹⁸⁶ Sommige auteurs herleiden deze methode tot het aanwenden van de voorbereidende werken bij het oplossen van de betreffende interpretatieproblemen. De meerderheid van de auteurs opteert voor de werkelijke wil van de wetgever. Eveneens kan dan aan de hand van rechtshistorisch onderzoek de precieze betekenis worden achterhaalt van een begrip of rechtsfiguur. Zowel het Hof van Justitie van de Europese Unie als het Supreme Court of the United States zullen deze methode niet snel toepassen en opteren eerder

¹⁷⁹ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 48.

¹⁸⁰ K. LENAERTS, "Interpretation and the Court of Justice: A Basis for Comparative Reflection", *The International Lawyer* 2007, 1017.

¹⁸¹ Supreme Court (VS), 6 maart 1819, 17 U.S. 316, 'McCulloch v. Maryland'.

¹⁸² M. UHLMANN, "The Supreme Court v. the Constitution of the United States of America", *Claremont review of books* 2006, 36.

¹⁸³ A. DE. TOCQUEVILLE, *Over de democratie in Amerika*, Brussel, ASP NV, 2008, 57-59.

¹⁸⁴ G. HUSCROFT, *Expounding the Constitution. Essays in Constitutional Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008, 1.

¹⁸⁵ *Ibid*, 30.

¹⁸⁶ E. MATTEEUSSEN, "Interpretatiemethoden gehanteerd door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap", *Jura Falconis* 1994, 11.

voor de tekstuele interpretatiemethode.¹⁸⁷ Indien het Supreme Court of the United States toepassing maakt van de historische interpretatiemethode zal geïnterpreteerd worden aan de hand van de historische gegevens en betekenissen die toegepast werden bij het ontstaan van de bepalingen.¹⁸⁸ Zo zal er geen rekening gehouden worden met voorkeuren of ideologieën.¹⁸⁹ In het algemeen kan gesteld worden deze interpretatiemethode in ondergeschikte orde wordt toegepast indien nodig.¹⁹⁰

§4. Systematische interpretatiemethode

83. De systematische interpretatiemethode kan gebruikt worden bij het Hof van Justitie van de Europese Unie om de samenhang tussen de verschillende rechtsregels te waarborgen. Eenheid van interpretatie van samenhangende artikelen wordt hierdoor gegarandeerd en biedt de burger een betere rechtsbescherming en leidt tot rechtszekerheid. Het systematische criterium kan opgesplitst worden in verschillende elementen die het Hof van Justitie van de Europese Unie frequent toepast in haar besluitvorming. Zo vallen de overwegingen van de preambules, bepalingen van fundamentele verdragsteksten, secundaire wetgeving, algemene termen en concepten, maar evenzeer ook de algemene beginselen van het Europese recht hieronder.¹⁹¹ Het is dus zo dat elke bepaling van het EU-recht in haar context geplaatst moet worden en worden uitgelegd in het licht van dit recht in zijn geheel.¹⁹² Indien er dan een evolutie kenbaar is, moet deze ook in acht worden genomen in de systematische benadering.¹⁹³ Ook de redenering per analogiam is mogelijk in combinatie met deze interpretatiemethode.¹⁹⁴

84. Zo wordt er een onderscheid gemaakt tussen twee perspectieven van de contextuele of systematische interpretatiemethode, de interne en externe. De interne interpretatie richt zich op de zuivere normatieve context waarin de Europese wetsbepaling in kwestie zit vervat, dit in samenhang met de functionele relatie die tussen de bepaling en het systeem waartoe de bepaling behoort. De externe daarentegen richt zich op het besluitvormingsproces dat geleid heeft tot de vaststelling van de Europese bepaling in kwestie. Er wordt hier dus gebruik gemaakt van de voorbereidende werken.¹⁹⁵

85. De systematische interpretatiemethode gaan uit van een rationele wetgever, waar dat er een consistente interpretatie aanwezig onder alle bepalingen van de Verdragen. Dit betekent dat elke wettelijke bepaling van de Europese regelgeving moet worden uitgelegd in een wijze zodat er geen conflict gecreëerd wordt tussen de algemene regeling waarvan het deel uitmaakt en de bepaling op zich.¹⁹⁶ Elke bepaling van de wet moet geïnterpreteerd worden in het licht van zijn nuttig effect, het beginsel van *effet utile*.¹⁹⁷ Een voorbeeld hiervan is het arrest *ELGAFAJI*, waarin duidelijk wordt gesteld dat de systematische methode kan

¹⁸⁷ J. E. FLEMING, "Are we all originalists now? I hope not!", *Texas Law Review* 2012-2013, 1807; G. CONWAY, "Historical Interpretation of Constitutions – the EU and US Compared", Quest Proceedings of the QUB AHSS Conference June, 2008, www.qub.ac.uk/sites/QUEST/FileStore/Issue6/Filetoupload_146243.en.pdf.

¹⁸⁸ J. MADISON, *Notes of Debates in the Federal Convention of 1787*, Ohio, Ohio University Press, 1966, 3.

¹⁸⁹ D. MCGOWAN, "Ethos in Law and History: Alexander Hamilton, The Federalist, and the Supreme Court", *Minnesota Law Review* 2001, 755-756.

¹⁹⁰ J. E. FLEMING, "Are we all originalists now? I hope not!", *Texas Law Review* 2012-2013, 1807-1808.

¹⁹¹ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 191.

¹⁹² HvJ 29 april 2014, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:289, 'Bondsrepubliek Duitsland v. Raad van de Europese Unie'.

¹⁹³ HvJ 13 juli 1989, C-214/88, ECLI:EU:C:1989:330, 'Amministrazione delle finanze dello Stato tegen Società Politi & Co. Srl'.

¹⁹⁴ M. PEETERS, *Staatssteun in de Europese Unie*, Brugge, Die Keure, 2012, 49.

¹⁹⁵ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 13.

¹⁹⁶ Vermijden van nutteloze duplicatie van wettelijke regels.

¹⁹⁷ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 14.

leiden tot twee interpretaties. In het arrest werd het Hof van Justitie van de Europese Unie gevraagd door de Nederlandse Raad van State om een aantal richtlijnen voor de definitie van subsidiaire bescherming in de zin van artikel 15c van richtlijn 2004/83, de zogenaamde erkenningsrichtlijn, te verstrekken. De uitkomst die het Hof van Justitie uitkwam, was aan de ene kant dat er een specifieke en exclusieve bepaling aan artikel 15c van de erkenningsrichtlijn werd gegeven om overlap van de vorige artikelen te vermijden. Maar aan de andere kant werd ook duidelijk vastgesteld dat indien er met algemeen opzet werd geïnterpreteerd, een EU-bepaling in harmonie met de context kan leiden tot een andere uitlegging van de bepaling.¹⁹⁸ Hieruit volgt dat wanneer een wettelijke EU-bepaling kan onderworpen worden aan verschillende interpretatie, het Hof prioriteit moet geven aan de naleving van het Unierecht.¹⁹⁹

86. Bij deze interpretatiemethode zijn de voorbereidende werken uitgevoerd door de Europese Conventie belangrijk in die mate dat deze werken een belang vertonen in de interpretatie van de bepalingen die in de Verdragen terug te vinden zijn. Dit wijst ook eveneens op een verandering van de juridische cultuur van de Europese Unie, waar gepleit wordt voor het meer rekening houden met de totstandkoming van de geschiedenis die schuilt achter de bepalingen.²⁰⁰ Verder sprak AG KOKOTT zich ook nog uit over de interpretatieve waarde van de voorbereidende werkzaamheden met betrekking tot de recente wijzigingen van het VEU. Zij uitte haar mening op deze manier: "het opstellen van geschiedenis in het bijzonder heeft tot nu toe bij de interpretatie van het primaire recht geen rol gespeeld, omdat de voorbereidende werkzaamheden voor de oprichtingsverdragen grotendeels niet beschikbaar waren. Echter, de praktijk van het gebruik van verdragen om verdragswijzigingen of amendementen voor te bereiden, zoals de praktijk van het publiceren van de mandaten van de intergouvernementele conferenties, heeft geleid tot een fundamentele verandering in dit gebied. De grotere transparantie in de voorbereidingen voor verdragswijzigingen opent nieuwe mogelijkheden voor de interpretatie van de Verdragen die moet worden gebruikt als aanvullend middel van interpretatie wanneer, zoals in het onderhavige geval, de betekenis van een bepaling nog onduidelijk is gelet op haar bewoordingen, de regulerende context en de nagestreefde doelstellingen".²⁰¹ Hieruit volgt dat wanneer er meer publieke toegang wordt verleend aan de voorbereidende werken, het Hof van Justitie van de Europese Unie er meer rekening mee zal houden. Dit kan verklaren waarom aan het begin van het Europese integratieproject, voorbereidende werkzaamheden geen belangrijke rol speelde bij het Hof om het Unierecht uit te leggen, omdat ze over het algemeen niet gepubliceerd waren in het Publicatieblad van de Europese Unie.²⁰²

87. Verder kan het Hof van Justitie van de Europese Unie ook beroep doen op andere delen uit dezelfde tekst die geïnterpreteerd wordt, zo kan diezelfde tekst de echte bewoording ook verduidelijken. Indien het leidt tot een conflict van interpretatie dan zullen de rechters van het Hof een interpretatie van een term uitsluiten.²⁰³ Het Hof van Justitie van de Europese Unie kan evenzeer beroep doen op secundaire wetgeving om een verduidelijking te verkrijgen, want nationaal recht moet in overeenstemming zijn met de Europese Verdragen.²⁰⁴ Dit is het geval zolang de verschillende taalversies overeenkomen, anders dienen ze

¹⁹⁸ HvJ 17 februari 2009, C-465/07, ECLI:EU:C:2009:94, 'Meki Elgafaji and Noor Elgafaji v. Staatssecretaris van Justitie'.

¹⁹⁹ HvJ 23 oktober 2012, C-629/10, ECLI:EU:C:2012:657, 'Emeka Nelson and Others v. Deutsche Lufthansa AG (C-581/10) and TUI Travel plc and Others v. Civil Aviation Authority (C-629/10)'.

²⁰⁰ HvJ 27 november 2012, C-370/12, ECLI:EU:C:2012:756, 'Thomas Pringle v. Government of Ireland, Ireland and The Attorney General'.

²⁰¹ Opinie van AG Kokott, 17 January 2013, C-583/11, ECLI:EU:C:2013:625, 'Inuit Tapiriit Kanatami and Others v. European Parliament and Council of the European Union', 138, para. 47.

²⁰² Publicatieblad van de Europese Unie, <http://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html?locale=nl>.

²⁰³ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 192.

²⁰⁴ Europese Economische Ruimte (EER), opinie 1/91 ECR, I-6079, 1991, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61991CV0001>.

onafhankelijk uitgelegd te worden. Onder de algemene termen en concepten vallen woorden die in verschillende rechtsstelsel uniform worden toegepast doorheen de hele Europese Unie. Het zijn dan ook geen termen die een wettelijk concept dienen uit te leggen, maar algemene doelstellingen.²⁰⁵ De algemene beginselen daarentegen spelen wel een belangrijkere rol, hedendaags worden deze beginselen ook als synoniem gebruikt voor rechtsregels.²⁰⁶ Het onderscheid hierin is dat een rechtsregel betrekking heeft op een specifieke situatie, terwijl een beginsel omschreven kan worden als een algemene standaard die doorheen het recht wordt toegepast.²⁰⁷ Binnen het toepassingsgebied van de algemene beginselen kan er een opsplitsing gemaakt worden tussen de beginselen die zorgen voor een uiteenzetting, de restrictieve, de specifieke, de ongedetermineerde en dus de algemene beginselen.²⁰⁸

88. Voor het Supreme Court of the United States spitst de systematische methode zich op de relaties die de federale Grondwet lijkt te mandateren.²⁰⁹ Zo zullen de rechters een bepaalde opbouw volgen om tot een conclusie te komen die geplaatst moet worden in een context. Allereerst introduceren de rechters van het Supreme Court of the United States een onomstreden verklaring over de constitutionele structuur, om vervolgens een relatie hiertussen af te leiden. Ten slotte volgt a *factual assertion about the world* en trekken de rechters een conclusie over de rechtsregels die op de zaak toepasbaar zijn.²¹⁰ Het gebruik van de systematische interpretatiemethode in de rechtsorde van de Verenigde Staten zorgt voor verschillende functies. Namelijk het schrijven van advies, wanneer het thema in de onderhavige zaak betrekking heeft op het overschrijden van gezag. Verder zal de rechterlijke bevoegdheid beperkt worden omdat de federale Grondwet in hooforde toegepast zal worden en precedenten gevolgd of bestaande wetgeving toepassing zal vinden.²¹¹

§5. Teleologische interpretatiemethode

89. Een teleologische interpretatiemethode zorgt voor een uitleg van een wetsbepaling die de rechter kan gebruiken, voor het geval waarin beslist moet worden, er geen precieze passende juridische regel voorhanden is. Als laatste kan de teleologische interpretatiemethode in samenhang gelezen worden met de systematische interpretatiemethode. Zo zullen de artikelen van het EU-recht gelezen moeten worden in combinatie met de doelstellingen die achter de Verdragen liggen.²¹² De doelstellingen liggen vervat in de objectieve context van de verdragen.²¹³ Indien er sprake is van de historische achterliggende reden dan moet dit gezien worden als de subjectieve context van het specifieke verdrag. Doordat de Verdragen van de Europese Unie doordrenkt zijn met een doelgerichte functionalisme, wordt er de voorkeur gegeven aan de teleologische interpretatiemethode.²¹⁴ In tegenstelling tot de internationale Verdragen die tot doel hebben de uitwisseling van bepalingen, de aanpassing van de wederzijdse belangen en de afbakening ervan, zijn de oprichtingsverdragen van de Europese Unie gericht op het idee dat de doelstellingen achter

²⁰⁵ Zoals de gedachte die schuilen achter een werker, een betaling of geslacht.

²⁰⁶ Zoals het beginsel van non-discriminatie, beginsel van proportionaliteit, beginsel van uniformiteit EU-recht, beginsel van rechtszekerheid, beginsel van effet utile en beginsel van loyale samenwerking op gebied van fundamentele rechten.

²⁰⁷ G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 194-195.

²⁰⁸ *Ibid*, 197-207.

²⁰⁹ P. C. BOBBITT, *Constitutional Fate, theory of the Constitution*, Oxford, Oxford University Press, 1982, 80.

²¹⁰ P. C. BOBBITT, *Constitutional Interpretation*, Oxford, Oxford University Press, 1992, 16.

²¹¹ S. J. BALTER, "The Search for Grounds in Legal Argumentation: A Rhetorical Analysis of Texas vs Johnson" *Argumentation* 2001, 387.

²¹² J. FAIRHURST, *Law of the European Union*, England, Pearson Education Limited, 2012, 179-180.

²¹³ VEU en VWEU.

²¹⁴ J.L. DA CRUZ VILACA, *Law and Integration. Twenty years of Judicial Application of EU Law*, Oxford, Hart Publishing, 2014, 46.

deze Verdragen het grootste constitutioneel belang vertonen.²¹⁵ Zo kan het Hof van Justitie van de Europese Unie via deze interpretatiemethode de rechterlijke toetsing vervolledigen. Bovendien wanneer er begrippen zijn opgesteld in algemene termen en er lacunes ontstaan met het secundaire Unierecht, dan heeft het Hof geen andere keuze dan rekening te houden met de doelstellingen die de Verdragen kenmerken.

90. Zo is er bij de teleologische interpretatie een opdeling van drie soorten die onder deze methode toegepast worden.²¹⁶ Ten eerste zal de effectiviteit van een EU-bepaling gegarandeerd worden door de functionele interpretatie toe te passen, steunend op het *effet utile*. Hierdoor gaan de teleologische en systematische interpretatiemethode hand in hand. Het tweede type interpretatie sluit aan bij een onduidelijke of onvolledige EU-bepaling, waardoor deze in het licht van de doelstellingen moet worden uitgelegd, de zogenaamde *sensu stricto* methode. De laatste interpretatie richt zich dan weer op de gevolgen die voortvloeien uit een interpretatieve keuze, de methode steunend op de ethische gevolgen.²¹⁷ Daaruit volgt dat zowel bij de teleologische als systematische interpretatiemethode uitzonderingen in het Unierecht strikt uitgelegd moeten worden.²¹⁸

91. Een ander gevolg dat voortvloeit uit de teleologische interpretatiemethode is het rechterlijk activisme. Wanneer er dan lacunes ontstaan die onverenigbaar zijn met het Unierecht of de werkingssfeer waardoor situaties oneerlijk blijken of zelfs in strijd zijn met de doelstellingen, dan stelt zich de vraag of de rechter een toepassing kan maken van het rechterlijk activisme.²¹⁹ Het feit dat het Hof van Justitie van de Europese Unie kan afwijken van formuleringen van het Unierecht, leidt tot de uitbreiding van de bevoegdheden van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Bij gevolg als de bevoegdheden van de Europese Unie worden uitgebreid, die van het Hof eveneens zelf zullen uitbreiden. Recent uitte CONWAY een bezwaar tegen de teleologische interpretatie van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Hij verklaarde dat indien het Hof van Justitie van de Europese Unie een beslissing neemt op een meer creatieve grond via het activisme, dit in strijd zou zijn met de oorspronkelijke context van de Europese Unie, voornamelijk de soevereiniteit van de lidstaten die in gedrang komt en de nieuwe vorm van Europese samenwerking, waardoor zij anticipeert op wat uiteindelijk een beslissing is voor politieke en democratische betwisting van de voortdurende ontwikkeling en de eindbestemming van het Europese project.²²⁰ Uiteindelijk zorgt de teleologische interpretatiemethode ervoor dat het Hof van Justitie lacunes kan vermijden, maar dat dit niet altijd tot gevolg heeft dat de bevoegdheden van de EU zullen uitbreiden. Teleologische interpretatie bevordert in het algemeen wel de rechterlijke verantwoordelijkheid.²²¹

²¹⁵ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 24.

²¹⁶ Rekening houdende met het beginsel van proportionaliteit.

²¹⁷ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 25.

²¹⁸ HvJ 22 April 2010, C-346/08, ECLI:EU:C:2010:213, 'European Commission v. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland'.

²¹⁹ Opinie van AG Mayras, 1980, in C-67/79, ECLI:EU:C:1980:59, 'Waldemar Fellingner v. Bundesanstalt für Arbeit, Nuremberg', 550.

²²⁰ G. CONWAY, "Levels of Generality in the Legal Reasoning of the European Court of Justice", *European Law Journal* 2008, 805.

²²¹ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 29.

92. Voor het Supreme Court of the United States is er geen aparte teleologische interpretatiemethode aanwezig. Maar zal de teleologische link aanwezig zijn onder de argumenten die kijken naar de waarde.²²² Zo wordt er gekeken naar de federale Grondwet met het oog op het bepalen van het doel en de toepassing ervan. Vervolgens zijn er drie benaderingen die aanwezig zijn; het originalisme, het op principe gebaseerde en de procesmatige benadering. Zo legt het originalisme een basis voor interpretatie van de federale Grondwet, in overeenstemming met de bedoeling of de betekenis van de *framers*.²²³ De principe gebaseerde benadering stelt dat de rechters beperkt moeten worden in de grondwettelijke interpretaties door de beginselen van de federale Grondwet.²²⁴ De procesmatige benadering stelt vast dat de federale Grondwet de democratie moet bevorderen, in het bijzonder de Bill of Rights, om misbruiken van het democratische proces te voorkomen.²²⁵ Het Supreme Court of the United States maakt gebruik van verschillende benaderingen om het constitutionele evenwicht te garanderen.²²⁶

§6. Tussenbesluit

93. Het Hof van Justitie van de Europese Unie maakt gebruik van vooral een doelgerichte meta-teleologische aanpak. Er kan besloten worden dat het Hof van Justitie van de Europese Unie gebruik maakt van een drie fasen-model op het gebied van *legal reasoning*, namelijk de tekstuele, systematische en teleologische interpretatiemethoden toegespitst op de argumenten.²²⁷ Zo zal het Hof van Justitie van de Europese Unie gebruik maken van de gevestigde repertoire, maar ook van bijzondere toepassingen zoals het beginsel van effectiviteit; uniforme toepassing van het Unierecht en de toepassing van directe werking.²²⁸ Samengevat kan worden besloten dat de aard van de EU-Verdragen als *traité-cadre* en de daarmee gepaarde hoge mate van rechtsonzekerheid (door vaagheid van bepalingen, norm conflicten en precedentenwerking), de lidstaten in feite het Hof van Justitie van de Europese Unie belasten met het vinden van aanvaardbare oplossingen op de gerechtelijke antwoorden in verband met de Europese integratie en de verdeling van de macht tussen de Europese Unie samen met de lidstaten.

94. Het Supreme Court of the United States daarentegen past in hoofdorde de grondwettelijke interpretatiemethode toe en waakt daarbij over de toetsing van de federale Grondwet en achterliggende doelstellingen. Maar niet alleen deze interpretatiemethode wordt toegepast, ook de systematische interpretatiemethode kent een grondslag. Samengevat past het Supreme Court of the United States vijf types van argumenten toe: grondwettelijke, historische, constitutionele coherentie, precedentenwerking en waarde benaderingen (morele, politieke en teleologische argumenten). Het Supreme Court of the United States past bijgevolg een meervoudige argumentatievorm toe, terwijl het Hof van Justitie een meta-teleologische benadering verkiest als wapen tegen externe bedreigingen.

²²² R. H. FALLON JR., "A Constructivist Coherence Theory of Constitutional Adjudication", *Harvard Law Review* 1987, 1189.

²²³ A. SCALIA, "Originalism: The Lesser Evil", *U. Cin. L. Rev.* 1989, 849.

²²⁴ R. DWORIN, "The Forum of Principle", *N.Y.U. L. Rev* 1981, 469.

²²⁵ J. H. ELY, *Democracy and Distrust: A Theory of Judicial Review*, Harvard, Harvard University Press, 1981, 13-14.

²²⁶ M. ROSENFELD, "Comparing constitutional review by the European Court of Justice and the U.S. Supreme Court", *School of Law Jacob Burns Institute for Advanced Legal Studies*, Working Paper 157, 2006, 38, <http://ssrn.com/abstract=917890>.

²²⁷ J. BENGOTXEA, *The legal reasoning of the European Court of Justice*, Oxford, Oxford University Press, 1993, 218; G. BECK, *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 278-317.

²²⁸ *Ibid*, 317.

Hoofdstuk 2. De Europese Unie nader bekeken

Afdeling 1. Dynamiek van het gemeenschapsrecht

95. Het Hof van Justitie van de Europese Unie waakt over de bepalingen van het Unierecht en de uitlegging ervan.²²⁹ Het Hof maakt dan ook gebruik van meerdere interpretatiemethoden, wat ook logisch te verklaren valt omwille van de samenwerking met de lidstaten die elk hun nationaal beleid moeten afstellen op het EU-recht. Doordat de Europese Unie gezien kan worden als een organisatie met hiërarchische structuur, is het belangrijk om te kijken of er nog rekening wordt gehouden met bepaalde doctrines of principes die het Hof kunnen leiden. Indien er lacunes zijn of wanneer er sprake is van dubbelzinnige clausules in het EU-recht, maakt het Hof dan ook merendeels gebruik van de tekstuele en teleologische interpretatiemethoden.²³⁰ Het Hof van Justitie van de Europese Unie houdt eveneens niet van het gebruik van een *a contrario* redenering bij het oplossen van een interpretatiegeschil.²³¹ Het is dan ook zo dat het Hof minder nadruk legt op de doelstelling van een bepaling en zijn juridische context, wanneer er een gedetailleerd legislatief kader beschreven is omtrent de bepaling.²³² Doordat het Hof waakt over de legaliteit van de EU-bepalingen die omschreven zijn in de verdragen van de Europese Unie verkrijgt de burger een garantie op rechtszekerheid. Het is dan ook zo dat lidstaten via het EU-recht hun nationale beleid verder afstemmen in het licht van de doelstellingen van de Europese Unie.²³³ Indien er dus problemen rijzen bij de interpretatie van een bepaling, zullen de interpretatietechnieken gebruikt door het Hof een uitweg bieden. De nationale hoven zijn dus niet bevoegd om nieuwe interpretatiemethoden in het leven te roepen of ze zelfs aan te passen, dit zou de dynamiek van het recht van de Europese Unie niet ten goede komen.²³⁴

96. Samengevat moet het Hof van Justitie van de Europese Unie de nodige aandacht besteden aan het bewaren van de institutionele balans en het beginsel van wederzijds loyale samenwerking dat vervat zit in artikel 13 lid 2 VEU. Op grond van deze twee principes mag het Hof van Justitie van de Europese Unie geen inbreuk maken op de prerogatieven van de EU, zoals omschreven in de Verdragen.²³⁵ Evenmin kan zij overgaan tot de hervorming van de Verdragen door middel van gerechtelijke interpretatie, wat kan leiden tot rechterlijk activisme. Verder maakt het Hof nog gebruik van bepaalde beginselen die nader besproken zullen worden. De uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie zijn een compromis tussen alle lidstaten en principes van het beleid ervan. Zo zorgt collegialiteit binnen het Hof voor het creëren van een uniforme rechtspraak.²³⁶

²²⁹ K. LENAERTS, "How the ECJ thinks: a study on judicial legitimacy", *Fordham Int. L.J.* 2013, 1310-1323.

²³⁰ A. ARNULL, *The European Union and its Court of Justice*, Oxford, Oxford University Press, 2006, 517.

²³¹ HvJ 5 februari 1963, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1, 'NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration'.

²³² HvJ 12 november 1996, C-84/94, ECLI:EU:C:1996:431, 'United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Council of the European Union'.

²³³ Zie artikel 4 lid 3 VEU.

²³⁴ R. SCHÜTZE, *European Constitutional Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012, 384.

²³⁵ K. LENAERTS EN J.A. GUTIÉRREZ-FONS, "To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice", *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, 3.

²³⁶ H. DE WAELE, *Rechterlijk activisme en het Europees Hof van Justitie*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009, 372.

§1. Het gelijkwaardigheidsbeginsel

97. Het idee achter het gelijkwaardigheidsbeginsel ligt in het feit dat nationale procedures en remedies die het EU-recht aanhangen, niet minder gunstig mogen zijn dan diegene op nationaal vlak. Gelijke situaties moeten gelijk behandeld worden. Nationale hoven en rechtbanken zijn dus verplicht om hun recht in het licht van het Europese recht toe te passen.²³⁷ Zoals omschreven in het arrest *CASSIS DE DIJON*: “It is for the domestic legal system of each Member State to designate the courts having jurisdiction and to determine the procedural conditions governing actions at law ... it being understood that such conditions cannot be less favourable than those relating to similar actions of domestic nature”.²³⁸

§2. Het effectiviteitsbeginsel

98. Doordat er een link bestaat tussen de autonomie van de lidstaten en het effectiviteitsbeginsel, herkende het Hof van Justitie van de Europese Unie dat er een minimum toepassing van Unierecht nodig was bij de handhaving van het recht van de Europese Unie in de nationale hoven en rechtbanken. Dit beginsel is een rechtsfiguur die het Hof heeft ontworpen om het EU-recht effectieve kracht te geven in de rechtsordes van de lidstaten. Het nationale privaatrecht of het burgerlijk procesrecht van de lidstaten mag niet in elke privaatrechtelijke relatie toegepast worden, of het kan leiden tot een verschillende toepassing in interpretatie van wat de partijen eigenlijk verwachten. Waar partijen in deze relatie voorbouwen op de goede trouw, handelt het Hof van Justitie van de Europese Unie via het effectiviteitsbeginsel en juiste toepassing van het EU-recht zodat het rechtszekerheidsbeginsel is gewaarborgd. Door dit beginsel en de goede trouw is de inmenging van het EU-recht gerechtvaardigd in relaties waar het nationaal privaatrecht of burgerlijk procesrecht een rol speelt.²³⁹

Afdeling 2. Precedentenwerking

99. Doordat een eerdere zaak al beslecht werd en er opnieuw een soortgelijk probleem zich voortdoet, is het Hof van Justitie van de Europese Unie dan verplicht zijn eigen precedentes te volgen? In principe is het Hof niet verplicht zijn eigen beslissingen te volgen, maar in de praktijk zal ze er niet vaak vanaf wijken. Dit ook om een zekere uniformiteit te bieden.²⁴⁰ Moest er een bindende precedenteswerking voorhanden zijn dan zou het Hof niet meer de vrijheid hebben om een bepaalde problematiek creatief op te lossen. Er zijn nu eenmaal moeilijke beleidsstukken die verdere aandacht nodig hebben en dus niet op één wijze op te lossen zijn.²⁴¹

100. Voor de nationale hoven en rechtbanken bestaat er ook een mogelijkheid om een prejudiciële vraag te stellen omtrent de uitlegging van een Europese bepaling.²⁴² Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft dan ook in hoofdorde de doelstelling om consequent te oordelen omtrent zijn rechtspraak. Indien er dus een prejudiciële vraag van de nationale hoven en rechtbanken wordt gesteld, dan zal het Hof eerst kijken of ze al eerder in gelijke situaties heeft geoordeeld en zijn beslissing dan verder handhaven. Er zijn

²³⁷ H. DE WAELE, *Rechterlijk activisme en het Europees Hof van Justitie*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009, 372.

²³⁸ HvJ 20 februari 1979, C-120/78, ECLI:EU:C:1979:42, ‘Cassis de Dijon-Rewe-Zentral AG/Bundesmonopolverwaltung für Branntwein’.

²³⁹ R. SCHÜTZE, *European Constitutional Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012, 387.

²⁴⁰ C. BARNARD EN S. PEERS, *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 284-291.

²⁴¹ A. ARNULL, *The European Union and its Court of Justice*, Oxford, Oxford University Press, 2006, 529.

²⁴² Zie artikel 267 TFEU.

maar enkele voorbeelden waar het Hof zijn eerdere beslissingen heeft verworpen en een nieuwe beslissing heeft genomen.²⁴³

Afdeling 3. De rol van algemene beginselen in het EU-recht

101. De rol van algemene beginselen binnen het kader van het EU-recht kent een werking op drie gebieden. Ten eerste zorgen deze beginselen ervoor dat normatieve lacunes kunnen worden opgevuld door de Europese wetgever of de auteurs van de Verdragen. Ten tweede dienen de beginselen als hulpmiddel bij de interpretatie van het recht. Ten derde kan erop gesteund worden in het licht van de rechterlijke toetsing. Algemene beginselen kennen zowel een *bottom-up* als een *top-down* effect. Een *bottom-up* effect is aanwezig als nationale rechtbanken en grondwetten een rol spelen bij de vorming van de beginselen in het EU-recht. Een *top-down* effect daarentegen kan verkregen worden indien het Hof van Justitie van de Europese Unie bepaalde rechten aanmoedigt en zo druk legt op de lidstaten van de Europese Unie om dezelfde te hanteren.²⁴⁴

102. Hoe meer convergentie er is onder de rechtsordes van de lidstaten, hoe meer het Hof van Justitie van de Europese Unie geneigd zal zijn om in hun voetsporen te treden.²⁴⁵ Zo kan vastgesteld worden dat het Hof een evaluatieve benadering toepast.²⁴⁶ Doordat de toepassing van algemene beginselen een evaluatieve benadering toepast, treedt het gevaar op voor het rechterlijk activisme dat wordt toegepast door het Hof. (zie supra randnr. 115-117)

Hoofdstuk 3. De uitleggingsmethode van het Supreme Court of the United States

Afdeling 1. Grondwettelijke toetsing versus politieke controverse

103. Door het principiële arrest *MARBURY V. MADISON* en de manier waarop het later werd toegepast, blijkt hieruit dat de figuur van *judicial review* door het Supreme Court of the United States het belangrijkste instrument is geworden. Enkel door de toepassing van interpretatie kan het Supreme Court of the United States een andere betekenis geven aan een bepaling uit de federale Grondwet.²⁴⁷ Waarmee het Supreme Court of the United States rekening mee moet houden is het feit dat interpretatie doorheen de tijd veranderingen met zich mee kan brengen en dit dan in samenhang met de originele doelstellingen van de federale Grondwet gelezen moeten worden.

104. Verder kan het Supreme Court of the United States ook gezien worden als actieve politieke speler. Hierdoor kan het Supreme Court of the United States zelf beslissen welke zaken ze wil behandelen, dit is niet zo het geval bij de andere federale rechtbanken die moeten handelen binnen de opgelegde federale bevoegdheid. Het Supreme Court of the United States kan enkel geen zaken behandelen indien het kwesties zijn waarover ze moet oordelen krachtens de wet of diegene die niet in eerste aanleg voorgelegd kunnen worden. Het is dan ook zo dat het Supreme Court of the United States vaak zaken aanneemt waarrond in

²⁴³ HvJ 17 oktober 1990, C-10/89, ECLI:EU:C:1990:359, 'SA CNL-SUCAL NV v. HAG GF AG'.

²⁴⁴ A. ARNULL, C. BARNARD, M. DOUGAN EN E. SPAVENTA, *A Constitutional Order of States? Essays in EU Law in Honour of Alan Dashwood*, Oxford, Hart Publishing, 2011, 179-180.

²⁴⁵ K. LENAERTS, "Interlocking Legal Orders in the European Union and Comparative Law", *International & Comparative Law Quarterly* 2003, 886.

²⁴⁶ HvJ 12 juli 1962, C-14/61, ECLI:EU:C:1962:28, 1962, 'Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken N.V. v High Authority of the European Coal and Steel Community'.

²⁴⁷ B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 96.

grote mate politiek wordt gemobiliseerd. Het Supreme Court of the United States probeert zo een stapsgewijze jurisprudentie te ontwikkelen om aan een bepaalde dringende problematiek tegemoet te komen, de rechters doen dit op een actieve manier.²⁴⁸

§1. Algemeen kader

105. Omwille van het feit dat het Supreme Court of the United States rekening moet houden met enerzijds de grondwettelijke interpretatie van de federale Grondwet en anderzijds de maatschappelijke veranderingen, is het nog steeds een voortdurende dialoog in het kader van haar interpretatiemogelijkheden. Er is geen uniforme interpretatie mogelijk, want het Supreme Court of the United States heeft nooit gehandeld op basis van één gerechtelijke filosofie of grondwettelijke interpretatie.²⁴⁹ Er zijn eerder meerdere grondwettelijke besluiten, waardoor de voortdurende dialoog gerechtvaardigd kan worden.²⁵⁰ Ondanks de inspanningen van de rechters van het Supreme Court of the United States, professoren en andere auteurs, is er geen geldende uniforme theorie van grondwettelijke interpretatie. Als gevolg blijven er veel concurrerende theorieën overeind.²⁵¹

106. Verder kan er toepassing gemaakt worden van de termen *judicial restraint* en *judicial activism*. Om vast te stellen welke de juiste gerechtelijke taak is van het Supreme Court of the United States zullen deze twee principes naast elkaar blijven bestaan. De eerste term *judicial restraint* verwijst naar het feit dat het Congres en de Amerikaanse wetgever een uitermate belangrijke rol spelen voor de juridische bescherming van de burgers. De tweede term verwijst dan weer naar de rechters, die op dezelfde gelijkwaardige hoogte opereren als de uitvoerende en wetgevende macht. Deze twee termen verwijzen dan ook direct naar de belangrijkste taak van het Supreme Court of the United States, namelijk *judicial review*.²⁵² Verder zal het Supreme Court of the United States rekening houden met onderstaande doctrines.

A. Doctrine of original intent

107. In de *doctrine of original intent* wordt duidelijk vooropgesteld dat indien er onduidelijkheid rijst over een bepaalde bepaling, er een oplossing gezocht moet worden in de oorspronkelijke bedoeling achter het ontstaan van de bepalingen in de federale Grondwet. Volgens president THOMAS JEFFERSON in 1803; "*Our peculiar security is in the possession of a written Constitution. Let us not make it a blank paper construction*".

108. Hedendaags is deze doctrine, een beginsel die aan de interpretatie samenhangt, enorm populair onder de conservatieven in de Verenigde Staten van Amerika.²⁵³ Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de leer van de oorspronkelijke bedoeling en oorspronkelijke betekenis. De theorie achter de oorspronkelijke bedoelingsleer, schuilt erin dat de federale Grondwet op die manier geïnterpreteerd moet

²⁴⁸ B. KERREMANS, *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 99.

²⁴⁹ R. H. FALLON, JR., "A Constructivist Coherence Theory of Constitutional Adjudication", *Harvard Law Review* 1978, 1189.

²⁵⁰ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 49.

²⁵¹ E.G. LEE III, "Overruling rhetoric; the Court's new approach to stare decisis in constitutional cases", *Tol. L. Rev.* 2001-2002, 586.

²⁵² O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 50.

²⁵³ Belangrijkste voorbeeld is Antonin Scalia, Justice Associate bij het Supreme Court of the United States.

worden in de zin van de bedenkers van de Grondwet. De oorspronkelijke betekenisleer gaat een andere richting uit, namelijk in de richting van de grondwettelijke interpretatiemethode.²⁵⁴

B. Doctrine of strict necessity

109. Het Supreme Court of the United States zal alleen grondwettelijke problemen beslechten, indien het strikt noodzakelijk is om dit ook te doen. Zo zullen constitutionele vraagstukken niet beslecht worden in de ruime zin, maar enkel in zoverre dan nodig.²⁵⁵ Zo verduidelijkt Justice RUTLEDGE; *“The policy’s ultimate foundations, some if not all of which also sustain the jurisdictional limitation, lie in all that goes to make up the unique place and character, in our scheme, of judicial review of governmental action for constitutionality. They are found in the delicacy of that function, particularly in view of possible consequences for others stemming also from constitutional roots; the comparative finality of those consequences; the consideration due to the judgment of other repositories of constitutional power concerning the scope of their authority; the necessity, if government is to function constitutionally, for each to keep within its power, including the courts; the inherent limitations of the judicial process, arising especially from its largely negative character and limited resources of enforcement; withal in the paramount importance of constitutional adjudication in our system”*.²⁵⁶

C. Doctrine of saving construction

110. Vooraleer het Supreme Court of the United States de grondwettelijkheid van een wet in vraag kan stellen, wordt er eerst gekeken naar de exacte mening achter de wet. Verder kijken dan de wet is nodig, in die zin dat er niet naar de toegepaste taal of achterliggende legislatuur gekeken wordt. De voorstanders van *judicial restraint* vragen dan ook dat het Supreme Court of the United States rekening houdt met de grondwettelijke interpretatie.²⁵⁷

D. Narrowness doctrine

111. Onder deze doctrine houden het Supreme Court of the United States en de federale rechtbanken rekening met het vermijden van brede uitspraken rond grondwettelijke vraagstukken. Een enge beslissing houdt meerdere voordelen in, er heerst geen ondubbelzinnigheid rondom de uitspraak en zorgt ook vaker voor het gewenst resultaat.²⁵⁸

§2. Stare decisis

112. De term *stare decisis* verwijst naar de precedentenwerking die zijn toepassing vindt in het Supreme Court of the United States. Het is dan ook vanzelfsprekend dat ook hier sprake is van precedentenwerking zoals bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. Een precedent zorgt dan ook voor rechtszekerheid en continuïteit van het recht in de rechtsorde van de Verenigde Staten. Het is geen verplichting voor het Supreme Court of the United States om een precedent toe te passen, maar in sommige gevallen zal ze wel vertrekken vanuit een precedent. Nadelig is wel dat een precedent niet leidt tot beleidsvrijheid van de

²⁵⁴ Ook wel de indirecte tekstuele interpretatiemethode genoemd.

²⁵⁵ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 51.

²⁵⁶ Supreme Court (VS), 9 juni 1947, 331 U.S. 549, 'Rescue Army v. Municipal Court'.

²⁵⁷ Supreme Court (VS), 12 april 1937, 301 U.S. 1, 'National Labor Relations Board v. Jones & Laughlin Steel Corporation'.

²⁵⁸ O. H. STEPHENS JR. EN J. M. SCHEB II, *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 52.

rechters van het Supreme Court of the United States, waardoor een creatieve uitspraak soms ver zoek is.²⁵⁹ Dit was het geval bij *ROE V. WADE* waar de problematiek van legalisering van abortus onderzocht werd. Via het recht op privacy werd de abortus gelegaliseerd, maar deze beslissing zorgt nog steeds voor discussies hedendaags. Velen vinden dat deze redenering van het Supreme Court of the United States incorrect werd toegepast.²⁶⁰

Hoofdstuk 4. Judicial Activism of het rechterlijk activisme

113. Het heersend debat in de Verenigde Staten van Amerika over de suprematie van het Amerikaanse recht dat beschreven staat in de federale Grondwet, behelst ook het thema over *judicial activism*. Via de grondwettelijke interpretatiemethode kan dit rechterlijk activisme worden toegepast is de rechtsorde van de Verenigde Staten. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de term *judicial activism* geen eenduidige betekenis kent.²⁶¹ Zo wordt in grote mate activisme dat in de statuten wordt toegepast als ongrondwettig gezien, terwijl andere studies activisme als de bereidheid zien om eerdere beslissingen te verwerpen.²⁶² Maar voor vele anderen betekend de term *judicial activism* juist datgene waar een rechter van vertrekt bij het nemen van zijn beslissing, namelijk de constitutionele betekenis van de federale Grondwet en de creatieve noot die eraan wordt toegevoegd door de rechter zelf. Zo is niet vereist *judicial activism* te combineren met een politieke achtergrond van een rechter, het is helemaal geen noodzakelijk element.²⁶³

114. Het is dan ook naïef om te denken dat elke tekst een vaste betekenis kent. Zo zijn er externe factoren zoals de achterliggende doelstelling van een tekst, sociale en culturele perspectieven, verwachtingen van de wetgever, ect. Dit is ook het geval bij de grondwettelijke interpretatie op het gebied van grondrechten. Deze grondrechten lenen zich om onbepaald te zijn in hun betekenis en staan meer open voor rechterlijke interpretatie dan andere statuten of wetgevende bronnen. Dit stelt zich ook aan bij beide systemen, zowel de rechtssystemen van de Europese Unie als die van de Verenigde Staten. Zo blijkt dat de tweedeling tussen *judicial activism* en *restraint* helemaal niet bepaald is. Vaak speelt de taal ook een zekere rol, maar passen de rechters bij een activistische aanpak de teleologische redenering toe. Met als gevolg dat een rechter meer vrijheid geniet en eigen waardes kan toevoegen aan zijn oordeel.²⁶⁴

115. De rechtsorde van de Europese Unie en integratieproces wordt wel degelijk beïnvloedt door het Hof van Justitie van de Europese Unie. Zo is het Hof van Justitie van de Europese Unie een beleidsorgaan geweest, voornamelijk via de arresten *VAN GEND EN LOOS* in 1963 en *COSTA V. ENEL* in 1964.²⁶⁵ De fundamentele Verdragen en teksten zijn dan ook vaak algemeen en bevatten niet altijd precieze definities die de wetgeving moeten verduidelijken. De lacunes in de Europese wetgeving wordt opgevuld door de rechter via de toepassing 'in de geest van de Verdragen'. Het is dan ook de taak van het Hof van Justitie van de Europese Unie om een evenwicht te vinden in de interpretaties die toegepast worden. Dit is vaak geen gemakkelijke opdracht, omwille van de complexe politieke omgeving en economische nationale belangen.

²⁵⁹ Supreme Court (VS), 22 januari 1973, 410 U.S. 113, 'Roe v. Wade'.

²⁶⁰ J. FOWLER EN S. JEON, "The authority of Supreme Court precedent", *Social Networks* 2008, 16-30.

²⁶¹ Supreme Court (VS), 17 februari 1936, 297 U.S. 288, 'Ashwander v. Tennessee Valley auth.'.

²⁶² R. BARNETT, "Is the Rehnquist Court an Activist Court? The Commerce Clause Cases", *U Col. L. Rev.* 2002, 1275.

²⁶³ B. DICKSON, *Judicial activism in common law Supreme Court*, Oxford, Oxford University Press, 2007, 417.

²⁶⁴ C. PINELLI, "The Concept and Practice of Judicial Activism in the Experience of Some Western Constitutional Democracies", *Juridica International* 2007, 32.

²⁶⁵ Rechtstreekse werking en suprematie van het Unierecht.

116. Zo heerst er ook in de Europese rechtsorde een debat over het activisme van het Hof van Justitie van de Europese Unie. In de praktijk oefent het Hof activisme uit, maar ook een zekere terughoudendheid om de naleving te garanderen.²⁶⁶ Dit rechterlijk activisme is een subjectieve term die leidt tot creatieve interpretaties van de wetgeving.²⁶⁷ Indien een rechter aan activisme doet dan zal de interpretatiebevoegdheid verder gaan dan wanneer de rechter zich onthoudt. Nadeliger is dat het rechterlijk activisme gekenmerkt wordt door een zwakke argumentatie. Indien de rechters die zetelen in het Hof van Justitie van de Europese Unie overmatig gebruik maken van het activisme dan kan dit een bedreiging vormen van het Unierecht, juist omdat de rechter niet zal interpreteren in het licht van de doelstellingen van de wetgever. Als gevolg zal de rechtspraak gekenmerkt worden door gebrekkige coherentie en zal niet voldaan zijn aan de noodzakelijke transparantie die leidt tot een uniform Unierecht in de EU.²⁶⁸

117. Hoofdzakelijk blijft het activisme beperkt in zijn uitvoering door het Hof van Justitie van de Europese Unie. Dit komt de rechtspraak ten goede, omdat de rechters vertrouwen op eerdere rechtspraak en net omdat de beslissing van de rechter niet onmiddellijk is genomen en er voldoende tijd overheen is gegaan om tot bij een kwalitatieve uitkomst te eindigen. Zo blijft het activisme net zoals in de Verenigde Staten (VS) een negatieve connotatie houden. Maar toch doet het activisme geen afbreuk bij de beslissingsbevoegdheid van een rechter, zelfs niet bij de interpretatie van een rechter. Zo kan er innovatieve rechtspraak ontstaan indien de rechter zich waagt aan activisme.²⁶⁹

118. In de decennia die volgden, is het Amerikaanse debat dusdanig geëvolueerd naar een tweedeling tussen aanhangers van het originalisme en diegene van het gerechtelijk activisme, ook wel *judicial activism* genoemd.²⁷⁰ SCALIA is een originalist wat verder betekent dat deze strekking vertrekt van de grondwettelijke interpretatiemethode naar de doelstellingen van de opstellers van de federale Grondwet, om uiteindelijk te eindigen bij de originele publieke betekenis van een tekst.²⁷¹ SCALIA verduidelijkt dat originalisme niet de enige manier is van grondwettelijke exegese en dus een onderdeel uitmaakt van *judicial activism*. Hij noemt zijn eigen dan ook een *faint-hearted originalist*.²⁷² Het principe van originalisme is de interpretatie van de federale Grondwet waarvan de betekenis vast zit vanaf het moment van de inwerkingtreding.²⁷³ Het originalisme bestaat uit vier basisideeën. Ten eerste is er *the fixation thesis*, waarbij de taalkundige betekenis van de federale grondwet werd vastgesteld op het moment dat elke wettelijke bepaling werd omlijst en geratificeerd. Ten tweede is er *the public meaning thesis*, hier is de betekenis vastgelegd door de linguïstische praktijk en niet door de bedoelingen van de oprichters van de federale Grondwet. Ten derde is er *the textual constraint thesis* een derde basisidee, hier heeft de oorspronkelijke betekenis van de tekst van de federale Grondwet rechtskracht. De federale Grondwet is recht en niet slechts een symbool. Als laatste geldt er ook *the interpretation-construction distinction*, waar er twee afzonderlijke activiteiten

²⁶⁶ A. J. OBERMAIER, "Models of judicial politics revisited, the ECJ's judicial activism and self-restraint", Paper presented at Fourth Pan-European Conference of the ECPR Standing Group on the European Union, Riga, 2008, 1.

²⁶⁷ G. CONWAY, *The Limits of Legal Reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 17.

²⁶⁸ H. DE WAELE, "The Role of the European Court of Justice in the Integration Process: A Contemporary and Normative Assessment", *Hanse Law review* 2010, 3-26.

²⁶⁹ H. DE WAELE EN A. VAN DER VLEUTEN, "Judicial Activism in the European Court of Justice, the case of the LGB rights", *Michigan State Journal of International Law* 2011, 640.

²⁷⁰ A. SCALIA, "Originalism: The Lesser Evil", *U. Cin. L. Rev.* 1989, 849.

²⁷¹ R. E. BARNETT, "Scalia's infidelity: a critique of 'faint-hearted' originalism", *U. Cin. L. Rev.* 2006, 7.

²⁷² A. SCALIA, "Originalism: The Lesser Evil", *U. Cin. L. Rev.* 1989, 863-864.

²⁷³ J. M. BALKIN, "Why Are Americans Originalist?", in David Schiff and Richard Nobles, eds., *Law, society and community: socio-legal essays in honour of Roger Cotterrel* (Burlington, VT: Ashgate, 2015), 309-326.

aanwezig zijn. Namelijk de grondwettelijke interpretatie en de constitutionele constructie die de rechtsgevolgen bepaald van de tekst.²⁷⁴

119. Al is SCALIA van mening dat er geïnterpreteerd moet worden naar alle redelijkheid en voorziet hij dus drie manieren om te ontsnappen aan het originalisme.²⁷⁵ Ten eerste wanneer de tekst onvoldoende regels voorziet. Ten tweede wanneer een precedent te ver is afgeweken van de originele betekenis. Ten derde wanneer de twee voorafgaande redenen te vergeefs zijn, dan is SCALIA van mening dat de rechter verder moet kijken dan het originalisme.²⁷⁶

120. De visie van SCALIA vertrouwd op tekst en traditie, zodat gerechtelijke discretie behaald kan worden. Hij ziet een gevaar voor de juridische interpretatie wanneer een rechter eigen voorkeuren gaat toepassen.²⁷⁷ In *HARMELIN V. MICHIGAN* oordeelde SCALIA dat er geen verbod is bij het opleggen van een verplichte termijn in de gevangenis zonder de mogelijkheid om vrijgelaten te worden onder borgtocht wanneer een persoon meer dan 650 gram cocaïne bij zich draagt. *HARMELIN* vond dat zijn straf ongrondwettig was doordat het disproportioneel was in verhouding met de misdaad wat hij begaan had. SCALIA merkte op dat deze bewering geen enkele steun vond in de tekst en geschiedenis van het Achtste Amendement.²⁷⁸ Bijgevolg kan SCALIA dus gezien worden als een originalist. Originalisme is een synoniem voor de doctrine van de oorspronkelijke betekenis.²⁷⁹ Hij past geen gebruik van de wetsgeschiedenis toe, hij is van mening dat de wet moet zeggen wat de betekenis is. In het bijzonder is SCALIA ook geen voorstander van de toepassing van een *Living Constitution*, waarbij de tijd een rol speelt en de federale Grondwet toegepast wordt in het licht van de maatschappij op dat moment.²⁸⁰

121. Zo is er sprake in de Verenigde Staten van Amerika van een *Living Constitution* doctrine.²⁸¹ Dit wil zeggen dat de federale Grondwet van de Verenigde Staten van Amerika een dynamische toepassing kent, waarbij de maatschappij in rekening wordt gebracht samen met het interpreteren van constitutionele waardes.²⁸² Zo kunnen de argumenten voor deze levende Grondwet onderverdeeld worden in twee categorieën: de pragmatische versie²⁸³ of die van het originalisme. Een dergelijke levende Grondwet kent niet één bepaalde theorie, maar de grenzen ervan zijn dynamisch en congruent met de behoeften van de veranderende samenleving.²⁸⁴ Deze doctrine is enkel handig om te bepalen wat de beste manier is om de huidige behoeften te ondersteunen en kijkt niet verder naar de bredere opzet van de federale Grondwet zelf, in tegenstelling tot de meer abstracte filosofische voorkeuren en beleidsdoelen.²⁸⁵

²⁷⁴ R. W. BENNETT EN L. B. SOLUM, *Constitutional originalism*, New York, Cornell University Press, 2011, 2-3.

²⁷⁵ Supreme Court (VS), 8 december 1954, 347 U.S. 483, 'Brown v. Board of education'.

²⁷⁶ Supreme Court (VS), 29 juni 1988, 487 U.S. 815, 'Thompson v. Oklahoma'.

²⁷⁷ Supreme Court (VS), 27 juni 1991, 501 U.S. 957, 'Harmelin v. Michigan'.

²⁷⁸ R. A. ROSSUM, *Antonin Scalia's Jurisprudence: Text and Tradition*, Lawrence USA, University Press of Kansas, 2006, 30-31.

²⁷⁹ *Ibid*, 44.

²⁸⁰ *Ibid*, 207.

²⁸¹ In Canada is deze doctrine bekend onder 'the living tree doctrine'; J. M. BALKIN, "The roots of the Living Constitution", *Boston University Law Review* 2012, 1129-1160.

²⁸² T. GINSBURG EN R. DIXON, *Comparative Constitutional law*, USA, Edwar Elgar, 2011, 601.

²⁸³ Supreme Court (VS), 19 april 1920, 252 U.S. 416, 'Missouri v. Holland'.

²⁸⁴ W. H. REHNQUIST, "The Notion of a Living Constitution", *Tex. L. Rev.* 1976, reprinted in *Harv. J.L. & Pub. Pol'y* 2006, 401.

²⁸⁵ B. P. FROHNNEN, "Constitution reading through Tocqueville's eyes", *Cap. U. L. Rev.* 2014, 880.

122. REHNQUIST omschrijft deze doctrine als volgt: “*The phrase living Constitution has about it a teasing imprecision that makes it a coat of many colors*”.²⁸⁶ Hij is er dan ook stevast van overtuigd dat de Amerikanen eerder zullen opteren voor een levende dynamische Grondwet dan een dode uitgeholde.²⁸⁷ Zo hebben de makers van de federale Grondwet geopteerd voor algemene bewoordingen, zodat latere generaties kunnen inspelen op de veranderende maatschappij en dit samen met het juridische raakvlak. Net zoals MARSHALL uitte in *MARBURY V. MADISON* is de federale Grondwet een soort van fundamenteel handvest dat voorkomt uit het volk.²⁸⁸ MARSHALL maakte duidelijk in zijn oordeel dat het oordeel van de rechter niet de overhand mag nemen, maar indien de machten hun autoriteit overschrijden, dan zal het Supreme Court of the United States wel voorrang moeten verleen aan de federale Grondwet. Hierdoor werd de rechterlijke toetsing mogelijk gemaakt voor een onafhankelijke rechterlijke macht.²⁸⁹

123. BREYER een voorstander van *judicial activism* legt uit hoe hij een zaak benadert aan de hand van zes interpretatieve kernpunten: tekst, geschiedenis, traditie, precedent, het doel van de wet en de gevolgen. In BREYER zijn visie is het een vergissing om de laatste twee kernpunten te negeren.²⁹⁰ Terwijl SCALIA, voorstander van het originalisme, stelt dat het probleem de beperkingen zijn gesteld in een wet die evenzeer een deel zijn van de wetgever als het algemene doel. Zo leggen voorstanders uit van het originalisme dat het zeer moeilijk is het oorspronkelijke begrip van een oude tekst zoals de federale Grondwet te doorgronden. Dit betekent dat voorstanders van de strekking van SCALIA rekening houden met de behandeling van de federale Grondwet en de amendementen. Verder wordt ook vereist dat de rechters zich dan ook onderdompelen in de intellectuele en politieke sfeer van de tijd, en de kennis die doorheen de tijd is opgebouwd.²⁹¹ Volgens SCALIA is er dan ook nood aan een theoretische legitimiteit.²⁹²

124. Volgens BALKIN is er ook een andere vorm aanwezig onder het originalisme, namelijk *living originalism*.²⁹³ In dit geval van originalisme beschouwt men de federale Grondwet als een raamwerk voor het maken van wat politiek gerechtvaardigd is, vertrekkende van elke generatie waaruit een plicht ontstaat voor het verder uitbouwen en uitvoeren dan de federale Grondwet en de uitlegging. Zo kom ik tot het volgend raakvlak in de Amerikaanse rechtsorde, de doctrine van de *Living Constitution*.²⁹⁴ Volgens BALKIN passen de rechters dus niet consequent een interpretatiebenadering toe. In plaats daarvan beroepen de rechters zich selectief op eigen standpunten zodat deze samenhangen met de huidige praktijk, verder kan het dan gezien worden als een retorische praktijk. Maar het originalisme omvat een exclusieve theorie van legitieme grondwettelijke interpretatie volgens BALKIN en moet originalisme gezien worden als een geheel van culturele praktijken van rechtvaardiging in de politiek, maar ook in de wet, alsmede een academische theorie van de juiste juridische interpretatie.²⁹⁵

²⁸⁶ W. H. REHNQUIST, “The notion of a Living Constitution”, *Harvard Journal of Law & Public Policy* 2006, 401.

²⁸⁷ Supreme Court (VS) 19 april 1920, 252 U.S. 416, ‘Missouri v. Holland’.

²⁸⁸ W. H. REHNQUIST, “The notion of a Living Constitution”, *Harvard Journal of Law & Public Policy* 2006, 406.

²⁸⁹ Supreme Court (VS) 28 februari 1803, 5 U.S. (1Cranch) 137, ‘Marbury v. Madison’.

²⁹⁰ S. BREYER, *Making our democracy work, a judge’s view*, New York, Knopf Doubleday Publishing Group, 2010, 89.

²⁹¹ A. SCALIA, “Originalism: the lesser evil”, *U. Cin. L. Rev.* 1988-1989, 851.

²⁹² *Ibid*, 853.

²⁹³ J. M. BALKIN EN R. B. SIEGEL, *The Constitution in 2020*, New York, Oxford University Press, 2009, 11-24.

²⁹⁴ J. M. BALKIN, “Why Are Americans Originalist?” in David Schiff and Richard Nobles, eds., *Law, society and community: socio-legal essays in honour of Roger Cotterrel* (Burlington, VT: Ashgate, 2015), 312.

²⁹⁵ *Ibid*, 313.

125. De meeste juridische argumenten in de rechtsorde van de Verenigde Staten zijn doctrinair.²⁹⁶ Er wordt gebruik gemaakt van vorige precedentes, vaak omdat rechter de wet van een hogere rechtbank moeten toepassen. Daardoor dat het Supreme Court of the United States de neiging vertoont om opportunistisch argumenten in te roepen die voortvloeien uit het originalisme.²⁹⁷ Zo kan het Supreme Court of the United States omschreven worden als een zeer activistisch speler.²⁹⁸ Maar evenzeer wordt het activisme toegepast bij het Hof van Justitie van de Europese Unie, al is dit in mindere mate dan in de rechtsorde van de Verenigde Staten van Amerika.²⁹⁹

Hoofdstuk 5. Judicial restraint of de terughoudendheid van een rechter

126. Naast *judicial activism* heb je ook *judicial restraint*, de gerechtelijke terughoudendheid waarbij een rechter niet de bedoeling heeft om verdere betekenissen te geven aan woorden of een tekst. Deze terughoudendheid is dus de tegenhanger van het rechterlijk activisme. Zowel in het Hof van Justitie van de Europese Unie als in het Supreme Court of the United States worden deze termen gebruikt.³⁰⁰ Zo worden deze termen toegepast in het kader van de interpretatie bevoegdheid van een rechter. Zo kan een uniforme interpretatie niet bestaan zonder een juiste interpretatie. Het is dan ook interessant om te kijken of de rechters een activistische of terughoudende benadering vasthouden in het kader van de interpretatiemogelijkheden.

127. Dan stelt zich een volgende vraag aan, namelijk of er een bepaalde voorkeur geldt in het rechtssysteem van de Verenigde Staten. Zo zijn er voorstanders van *judicial restraint* in de rechtsorde van de Verenigde Staten die zich vooral baseren op de factoren zoals eerbied, terughoudendheid en voorzichtigheid. De eerste factor eerbied slaat op het vermijden van contrasten met de beslissingen van andere takken van de overheid. Terwijl de terughoudende aanpak gebaseerd is op de veronderstelling dat de rechters niet bevoegd zijn voor het maken van beleidsbeslissingen. De factor voorzichtigheid betreft dan het feit dat rechters geen beslissingen mogen nemen die hun vermogen om andere beslissingen te nemen kan aantasten.³⁰¹ De auteur POSNER is dan ook voorstander van de terughoudende aanpak omwille van de legitimiteit kwestie.³⁰²

128. Een andere belangrijke voorstander van *judicial restraint* of het originalisme was BICKEL, die bekend is voor zijn weigering om zaken ten gronde te beslissen via de inhoudelijke toepassing.³⁰³ BICKEL was een voorstander van legale oplossingen, daar dat zijn bijdrage ook wel eens de passieve deugden werd genoemd. Hij maakte duidelijk dat de rechters die zetelen in het Supreme Court of the United States niet zozeer de bevoegdheid hebben om beslissingen te treffen omtrent diepgaande morele kwesties zoals bijvoorbeeld abortus.³⁰⁴ Maar dat het Supreme Court of the United States ook niet uit de buurt van

²⁹⁶ S. Levinson, "The Limited Relevance of Originalism in the Actual Performance of Legal Roles", *Harvard Journal of Law and Public Policy* 1996, 495- 508.

²⁹⁷ J. M. BALKIN, "Why Are Americans Originalist?" in David Schiff and Richard Nobles, eds., *Law, society and community: socio-legal essays in honour of Roger Cotterrel* (Burlington, VT: Ashgate, 2015), 327-328.

²⁹⁸ J. DICKSON EN P. ELEFTHERIADIS, *Philosophical foundations of European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 146.

²⁹⁹ Supreme Court (VS), 6 januari 1936, 297 U.S. 1, 'United States v. Butler'.

³⁰⁰ C. PINELLI, "The Concept and Practice of Judicial Activism in the Experience of Some Western Constitutional Democracies", *Juridica International* 2007, 31.

³⁰¹ R. A. POSNER, *The Federal Courts*. Cambridge, Harvard University Press, 1996, 314.

³⁰² C. PINELLI, "The Concept and Practice of Judicial Activism in the Experience of Some Western Constitutional Democracies", *Juridica International* 2007, 33.

³⁰³ A. M. BICKEL, *The Least Dangerous Branch*, Yale, Yale University Press, 1962, 17.

³⁰⁴ Supreme Court (VS), 22 januari 1973, 410 U.S. 113, 'Roe v. Wade'.

controversiële kwesties moet blijven en het via dialoog moet worden opgelost. Hij schreef dan ook "*judicial review is a counter-majoritarian force in our American system*".³⁰⁵ Het Supreme Court of the United States zou zich dan ook alleen maar bezig moeten houden met algemene stellingen en volgens BICKEL dus met de passieve deugden van de gerechtelijke besluitvorming. Deze deugden omschrijft hij als duurzame resultaten die door het Supreme Court of the United States worden gemaakt, in plaats van vrijmoedige oplossingen die rechters via kleine stappen kunnen bereiken.³⁰⁶

129. Het Hof van Justitie van de Europese Unie is in mindere mate bezig met de terughoudendheid van een rechter. De reden hiervoor is dat er achtentwintig rechters een consensus moeten bereiken omtrent een juridisch vraagstuk en dus kan er een zekere vorm van terughoudendheid aanwezig zijn. Dit is het geval wanneer het Hof besluit om een eerder vonnis te gaan herinterpreteren op een restrictieve wijze.³⁰⁷ Indien een rechter niet tevreden is met de oplossing van het vraagstuk dan zal er een *dissenting opinion* geschreven worden.³⁰⁸

³⁰⁵ R. H. PILDES, "Is the Supreme Court a 'Majoritarian' Institution, *New York University Public Law and Legal Theory*, Working Paper 251, 2011, 1-53, http://lsr.nelco.org/nyu_plltwp/251.

³⁰⁶ A. M. BICKEL, "Foreword: the passive virtues", *Harv. L. Rev.* 1961-1962, 40-79.

³⁰⁷ O. POLLICINO, "Legal Reasoning of the Court of Justice in the Context of the Principle of Equality between Judicial Activism and Self-restraint", *German Law Journal* 2004, 292.

³⁰⁸ M. JACOB, *Precedents and case-based reasoning in the European Court of Justice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 280.

DEEL III. Het actieterrein van de machtsbegrenzing door de rechter

Titel I. Machtsbegrenzing door de rechter

130. Doorheen mijn masterscriptie stelde ik me zelf steeds de vraag dat de bevoegdheid van een rechter dermate niet absoluut is. Dit in het kader van de interpretatiemethoden geplaatst, wordt het duidelijk dat de rechters van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States gebonden zijn door niet alleen begrenzings in hun interpretatie en *legal reasoning*, maar eveneens door andere factoren die gelinkt kunnen worden aan de beslissingsbevoegdheid van een rechter.

131. In deel III onderzoek ik dan ook in welke mate het actieterrein van de rechter verkend kan worden, rekening houdend met bepaalde werkingssferen zoals de politiek en zelfs de rechterlijke afbakening in het algemeen. Als creatieve noot ben ik verder gaan kijken naar beide Hoven om te zien of er sprake kan zijn van belangrijke bedenkingen die geleid hebben tot hervormingen. Het zijn de beleidsmakers van het recht die optreden indien er een conflict rijst betreffende een bepaalde wettekst of wetsbepaling. In hoeverre rijkt de macht van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States en is deze macht wel voldoende om de rechtszekerheid te garanderen?

Hoofdstuk 1. Rechterlijke bevoegdheden voor een rechter

Afdeling 1. Elementen die leiden tot rechterlijke machtsbegrenzing

§1. Constitutionele balans behouden

132. Het is belangrijk dat er een constitutioneel evenwicht binnen de rechtssferen wordt behouden door de rechters. De rechterlijke machtsbegrenzing moet je dan ook zien in het ruimer geheel van de *checks and balances*, die vervat zitten in de federale Grondwet van de Verenigde Staten en de communautaire Verdragen van de Europese Unie.³⁰⁹ In het kader van de horizontale machtsbegrenzing komt de rechterlijke beslissingsbevoegdheid in het gedrang met de politieke besluitvorming. De hoofdzaak van de federale of de communautaire rechter was de individuele rechtsbescherming, zodoende dat er een scheidingslijn getrokken kon worden tussen de beslissingsbevoegdheid en de politieke besluitvorming.³¹⁰ Indien het Hof Van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States gebruik maken van hun bevoegdheid om als institutionele buitenstaander de bevoegdheidsfeer af te bakenen van de andere machten of andere organen die tot dezelfde rechtssfeer behoren, kan ik besluiten dat er eerder een terughoudende houding geopteerd werd. De reden waarom beide Hoven hier niet opteren voor een sterke aanpak is omwille van het wederzijds vertrouwen in elkaar.³¹¹

³⁰⁹ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 497.

³¹⁰ *Ibid*, 505.

³¹¹ Supreme Court (VS), 21 december 1936, 299 U.S. 304, 'United States v. Curtis-Wright Export Corporation'; HvJ 17 december 1970, C-25/70, ECLI:EU:C:1970:115, 'Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel v. Köster and Berodt & Co'.

§2. Noodzaak van afbakening rechterlijke bevoegdheden

133. In het kader van de afbakening van de rechterlijke bevoegdheden komt de verticale dimensie terug naar voren, waardoor er een strikte afscheiding moet zijn tussen Europese Unie en de federale staten maar ook tussen de Unie en de lidstaten. Dit leidde tot de toepassing van een Hoogerechtshof zowel in de rechtsordes van de Europese Unie als die van de Verenigde Staten van Amerika. Het probleem dat zich hier vaak voortdeed was het feit dat de afbakening ten voordele van de communautaire of federale rechtssfeer en dus een begrenzing van de nationale of statelijke sfeer.³¹² Hier krijg je dan de toepassing van de *Supremacy clause* en voor de Europese Unie de uitlegging van de impliciete bevoegdheden.

Afdeling 2. Beïnvloeding van de rechterlijke machtsbegrenzing

§1. Organieke factoren

134. Onder de organieke factoren valt in eerste instantie de verzekering van de eenvormige toepassing van het federale of communautaire recht. Ze zijn wel enigszins niet gelijklopend. Binnen het kader van de Verenigde Staten van Amerika werd er geopteerd voor de oprichting van lagere federale rechtscolleges, die naast het Supreme Court of the United States uitspraken doen over de uitlegging of toepassing van het federale recht.³¹³ Het hoogste rechtscollege zou dan kennis nemen van alle geschillen die een uitlegging of toepassing van het federale recht zou impliceren.³¹⁴ Het Europese model maakt dan toepassing van de prejudiciële vraagstelling dat de samenwerking tussen de nationale rechters en het Unierecht omvat.³¹⁵ Dit is de reden dat ze niet als gelijklopend gezien kunnen worden. In tweede instantie hangen deze factoren samen met de plaats van de hoogste rechtscolleges ten op zichte van de constitutionele sferen binnen een rechtsorde.

135. Het grootste verschil zit vevat in de bevoegdheid van de rechter om uitspraak te doen. In het rechtssysteem van de Verenigde Staten kan het Supreme Court of the United States steeds een uitspraak doen over rechtsgeschillen van federaalrechtelijke aard die de statelijke rechtscolleges in een langere aanleg hebben beslecht. Het Hof van Justitie van de Europese Unie daarentegen kan dit niet, dit Hof is niet bevoegd om in het kader van een prejudiciële beslissingsprocedure zich uit te spreken over de precieze toepassing van het Unierecht op het onderliggende bodemgeschil dan zich voortdoet.³¹⁶

136. De jurisdictie die het Supreme Court of the United States verkreeg volgens artikel III van de federale Grondwet diende voor de eenvormigheid binnen het federale recht te garanderen. Daardoor kan er geen sprake meer zijn van een absolute scheiding tussen de federale en statelijke rechtssfeer. Naar analogie gelde dit ook voor het Europese gedeelte, met name de zaak *HUMBLET V. BELGIË* van 1960.³¹⁷ Zo werden hindernispunten geëlimineerd wanneer deze de centrale beslissingsbevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie of het Supreme Court of United States in de weg lagen. Zo werd ook de prejudiciële beslissingsprocedure verder toegepast in de Europese Unie en werd het Unierecht uitgelegd indien nodig. Zo werd de bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie versterkt, terwijl het in de

³¹² K. LENAERTS, *Constitutie en rechter*, 1983, 511.

³¹³ Zie Artikel III Constitution of the United States.

³¹⁴ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter*, 1983, 540.

³¹⁵ Zie artikel 267 VEU.

³¹⁶ C. BARNARD EN S. PEERS, *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 284-291.

³¹⁷ HvJ 16 december 1960, C-6/60, ECLI:EU:C:1960:48, 'Jean-E. Humblet v. Belgische Staat.

rechtsorde van de Verenigde Staten gebeurde via statenrechtelijke normen onverbindend te verklaren indien ze ontmoedigend werkte voor de toepassing van het Supreme Court of the United States.³¹⁸ Zo is er sprake van de rechterlijke afdwingbaarheid van de eenvormige toepassing van het federale of communautaire recht.

137. Verder is het Hof van Justitie van de Europese Unie sterk afhankelijk van de spontane medewerking van de nationale rechters van de lidstaten bij de omzetting van het Unierecht naar nationaal recht. Het zijn dan ook de nationale rechtsordes die uitspraak doen over een geschil van het communautair recht. Hier schuilt dan ook een verschil met de rechtsorde van de Verenigde Staten. In deze rechtsorde doet het Supreme Court of the United States uitspraak ten gronde over een geschil over de toepassing van het federale recht. Zo evolueerde het Hof van Justitie van de Europese Unie naar bepalingen die directe werking verkrijgen, terwijl dit niet zo het geval is in het federale recht.³¹⁹

§2. Inhoudelijke factoren

138. Onder de inhoudelijke factoren vallen de inhoudelijke overwegingen van een rechter die een bepaalde uitspraak beter kan kwalificeren. Inhoudelijke overwegingen vallen dan ook samen met het behouden van het rechterlijk evenwicht en kunnen aanleiding geven tot delicate problemen zoals politiek geladen rechtsgeschillen dat doen.

139. De federale Grondwet van de Verenigde Staten kent een dynamische uitlegging, maar tegelijkertijd brengt het ook een conflict teweeg tussen de grondrechten en de bescherming van het wederzijds vertrouwen. Door dit conflict te vermijden bracht het Supreme Court of the United States rechtszekerheid naar voren. Zo stelde het Supreme Court of the United States in zijn jurisprudentie dat een interpretatie van het federale recht op onvoorzienbare wijze afbreuk deed aan het rechtmatige vertrouwen, de uitwerking van die interpretatie mocht worden beperkt tot de concrete betwisting.³²⁰ Een doorslaggevend element voor het Supreme Court of the United States is de rechtszekerheid.

140. Het Hof van Justitie van de Europese Unie daarentegen heeft ook veel aandacht besteed aan de inhoudelijke toetsing van de afbakening tussen de Gemeenschapsinstellingen, lidstaten en particulieren. Ze diende er ook een rechtmatig vertrouwen ondersteunt te worden, zodat het Unierecht een goede uitwerking kende in de rechtsorde van de Europese Unie. De Europese Unie kende wel meerdere sociaal-economische omstandigheden zodat de Unie haar beleid moest afbakenen. Ook hier houdt het Hof rekening met de rechtszekerheid bij de uitlegging van het Unierecht.³²¹

³¹⁸ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 542-543.

³¹⁹ *Ibid*, 545.

³²⁰ Supreme Court (VS), 7 juni 1967, 381 U.S. 293, 'Linkletter v. Walker'.

³²¹ K. LENAERTS, *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 557.

Titel II. Blik naar de toekomst

Hoofdstuk 1. Vergelijkend debat

141. De centrale beslissingsbevoegdheid ligt bij de twee onderzochte Hoogrechtshoven. Zo stelt zich de vraag of in een democratisch systeem het noodzakelijk is en blijft om deze bevoegdheid te behouden.³²² In een democratie geldt er ook een democratische grondwet, maar deze grondwet kan niet bestaan zonder een mechanisme van rechterlijke toetsing van wetten en andere instrumenten die gecreëerd zijn door een overheidsinstantie zodat de bepalingen in overeenstemming zijn met grondwettelijke rechtsregels.

142. Zo is het Hof van Justitie van de Europese Unie de interpretator van de communautaire Verdragen en wordt dus de taak van uitlegging aan het Hof overgelaten, terwijl het Supreme Court of the United States in het kader van een federaal systeem geplaatst moet worden. Zoals het Supreme Court of the United States de interpretatie van de federale Grondwet op zich neemt, is er bij het Hof van Justitie van de Europese Unie geen sprake van een Europese grondwet. Indirect zijn de fundamentele Europese Verdragen zoals het VEU en VWEU de grondwet van de Europese Unie.³²³

143. Enerzijds is de toetsing niet verschillend, maar anderzijds wel de instrumenten waaraan de twee Hoogrechtshoven toetsen. In een machtige natie zoals de Verenigde Staten van Amerika stelt zich dan ook de vraag of het Supreme Court of the United States zijn bevoegdheden op een degelijke manier aanwendt, of is er een andere strekking aanwezig die deze interpretatiebevoegdheid wil herzien? Geldt deze vraagstelling ook voor het Hof van Justitie van de Europese Unie, is er een noodzaak aanwezig voor hervormingen? Zijn beide Hoven nog actueel of verouderd in hun werking? Dit zijn discussiepunten die nu voorliggen in een snel evoluerende maatschappij. Naar mijn inzien is het ook belangrijk om na te gaan of het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States op de maatschappelijke veranderingen op inspelen of laten de Hoven zich te veel leiden door eigen ideologieën.

144. Er werd vroeger al geopteerd om de politieke en legale structuren van de VS te behouden voor de rechterlijke macht in De Europese Unie.³²⁴ Zo kent het rechtssysteem van de Verenigde Staten drie karakteristieken van de rechterlijke macht. Allereerst kan een rechter enkel een beslissing uitspreken als er sprake is van procesvoering. Ten tweede is de rechter enkel vertrouwd met speciale zaken. Ten derde kan de rechter niet optreden als de zaak niet voor een rechtbank aanhangig is gemaakt. Zo steunt het rechtssysteem van de Verenigde Staten voor de rechters op de federale Grondwet en niet op allerlei wetten. Als gevolg kent de Verenigde Staten van Amerika de politieke kracht toe aan de rechtbanken, waarbij deze in kracht verminderd wordt omwille van de onmogelijkheid om wetten aan te vechten die enkel en alleen door de rechtbanken getoetst kunnen worden. De Europese Unie daarentegen heeft de neiging om de rechterlijke macht te laten overschrijden.³²⁵

³²² J.J.J., SILLEN, "Saving the Constitution from lawyers, How legal training and law reviews distort constitutional meaning", *TvCR* 2011, 86-92.

³²³ A. ARNULL, C. BARNARD, M. DOUGAN EN E. SPAVENTA, *A Constitutional Order of States? Essays in EU Law in Honour of Alan Dashwood*, Oxford, Hart Publishing, 2011, 75-99.

³²⁴ A. DE. TOCQUEVILLE, *Over de democratie in Amerika*, Brussel, ASP NV, 2008, 57-78.

³²⁵ C. GUARNIERI, P. PEDERZOLI, *The power of judges. A comparative study of courts and democracy*, Oxford, Oxford University Press, 2002, 188.

145. Over de rechterlijke legitimiteit is in beide rechtssystemen al gedebatteerd. De kwestie van legitimiteit kent in Europa een transnationale dimensie, daarenboven speelt het Hof van Justitie van de Europese Unie al een significante rol. Problematisch is wanneer traditionele links worden ontmanteld, zodat er vaak enkel relatieve links overblijven tussen het politieke en rechtelijke systeem. Er moeten dus steeds grenzen aan de rechterlijke macht worden gesteld. Simpelweg nieuwe wettelijke rechtsregels instellen om de rechterlijke macht te controleren blijkt geen oplossing te zijn. Zelfs niet wanneer aangetoond wordt dat de nieuwe rechtsregels voor een rechter een grotere discretionaire macht tot gevolg heeft, zal dit tegenovergesteld werken. De doelstelling om de rechterlijke macht van de rechter te verzekeren is om deze te begrenzen zonder aan zijn autonomie te raken.³²⁶ De kwestie van de machtsbegrenzing van de rechter blijkt dan ook een onafgebroken proces uit te maken.

Hoofdstuk 2. Behouden van eigen identiteit

146. De Amerikanen steunen niet alleen op de federale Grondwet, het is een fundamentele tekst die elke Amerikaan dient na te leven. Zo wordt de federale Grondwet gezien als hoge wetgeving, dat niet enkel op de *Supremacy clause* steunt. Zo blijft het een symbolische noot kennen, zelfs als de stichting van het document in de geschiedenis verdwijnt. De Amerikanen zien een zekere vorm van hoop in hun federale Grondwet, zodat dit een tegengewicht vormt tegen het politieke systeem.³²⁷

147. Het Supreme Court of the United States interpreteert via de toegekende autoriteit en niet via goede wil en hoop. Zo moet het Supreme Court of the United States niet blind vertrouwen op vorige mandaten, niettegenstaande de doctrine of *stare decisis*.³²⁸ De rechters zien zichzelf als een onderdeel van een traditie en niet als erfgenamen van de rechterlijke macht, in de hoop om hun erfenis te legitimeren. Hier is een raakvlak met het juridisch formalisme aanwezig.³²⁹ Formalisten verstrekken geen normatief onderzoek naar de wenselijkheid van de toepassing van rechtsregels. Interpretatie vormt een bedreiging voor de integriteit van de federale Grondwet. Formalisme steunt op een uitgangswaarde van het geloof in de federale Grondwet, waar het afstand doet van interpretatie zodat traditie behouden kan worden. Dit formalisme is vaak in strijd met de moderne maatschappij, waaruit blijkt dat een interpretatie door de rechter een noodzaak blijkt te zijn, ook in het rechtssysteem van de Verenigde Staten van Amerika.

148. In tegenstelling tot de Amerikanen kent de Europese Unie geen federale Grondwet maar fundamentele Verdragen die aan de grondslag liggen.³³⁰ In artikel 4 lid 2 VEU kent het Europese recht een identiteit clause, die na het Verdrag van Maastricht al dan niet onder de bevoegdheid valt voor het Hof van Justitie van de Europese Unie.³³¹ Omdat het Hof van Justitie van de Europese Unie publieke macht uitoefent, lijkt

³²⁶ Ibid, 192.

³²⁷ S. LEVINSON, *Constitutional Faith*, Princeton, Princeton University Press, 1988, 11; Volgend citaat: "Veneration of the Constitution has become a central, even if sometimes challenged, aspect of the American political tradition. The flag, the Declaration, the Constitution these constitute the holy trinity of what Tocqueville called the American 'civil religion'. These formal symbols and the historical experiences they condense evoke, for some, what the late Alexander Bickel once termed the secular religion of the American republic, in which we find our visions of good and evil."

³²⁸ A. PLENER COVER, "Archetypes of Faith: How Americans see, and believe in their Constitution", *Stanford Law and Policy Review* 2015, 564.

³²⁹ "The theory that law is a set of rules and principles independent of other political and social institutions."

³³⁰ Het gebruik van een Europese Grondwet werd verlaten in het ratificatieproces van 2004 van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. Bij het Verdrag van Lissabon werd er dan ook geen toepassing meer gemaakt van een Europese Grondwet.

³³¹ "De Unie eerbiedigt de gelijkheid van de lidstaten voor de Verdragen, alsmede hun nationale identiteit die besloten ligt in hun politieke en constitutionele basisstructuren, waaronder die voor regionaal en lokaal zelfbestuur. Zij eerbiedigt de essentiële staatsfuncties, met name de verdediging van de territoriale integriteit van de staat, de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de nationale veiligheid."

het Hof ook indirect gebonden te zijn aan de identiteitsclausule.³³² Doch zenden de Verdragen een tegenstrijdig bericht uit over de nationale identiteit van de Europese Unie in zowel politieke als de gerechtelijke besluitvorming.³³³

149. Zo komen we tot een vergelijkend debat waar dat de Verenigde Staten van Amerika gezien wordt als een traditionele staat en de Europese Unie als een postmodern politiek object.³³⁴ Zowel de Verenigde Staten van Amerika als de Europese Unie werken in dezelfde wereld op het juridisch vlak en beide hebben belangrijke gemeenschappelijke kenmerken. Als vertrekpunt moet je onderscheiden dat de VS een federale staat is, terwijl de EU een vereniging is van lidstaten waar geen enkel centrum van een overheid aanwezig is.³³⁵

150. Verder geldt er ook een verklaring voor de sterke professionele en institutionele ethos binnen de hogere Hoven zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States. Er kunnen drie redenen gegeven worden waarom er belang aan wordt gehecht aan een bepaalde ethos of sfeer door deze Hoven. Allereerst zorgt een interne gemeenschappelijke intellectuele horizon voor gedeelde professionele sociale normen en intellectuele tradities, als gevolg van een gemeenschappelijke achtergrond.³³⁶ Ten tweede gemeenschappelijke interesses en zorgen die gedeeld worden door alle actoren. Ten derde een gemeenschappelijke interesse en wens om het institutionele niet te ondermijnen en als bijgevolg ook niet de gerechtelijke legitimiteit. Zo hebben rechters persoonlijke waarden en overtuigingen, maar delen de rechters ook verscheidene veronderstellingen als gevolg van de gezamenlijke educatieve opleiding en ervaring die de rechter opdoet tijdens de loopbaan. Zo zal de rol die de rechter moet opnemen merendeels gedefinieerd zijn door de instelling waar de rechter werkt en de functie die de rechter opneemt in de rechtsorde, maar ook de verwachtingen die anderen hebben die buiten het institutionele kader zitten van de rechter. Een sterke institutionele ethos kent dan ook twee dimensies.

151. De eerste dimensie bestaat uit een sterke inzet tot institutioneel eigenbelang. Zo heeft het Supreme Court of the United States een zogenaamde controle over het werk van de rechters. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft dan in de Verdragen beperkingen opgelegd voor het individu om bescherming te zoeken bij het Hof.³³⁷ De tweede dimensie omhelst de gemeenschappelijke waarnemingen die door rechters gedaan kunnen worden. Zo zijn vele rechters van het Hof van Justitie van de Europese Unie overtuigd dat de functie van rechter in het Hof een beschermende rol uitmaakt van de Verdragen. Zo zal een rechter waken over de doelstellingen van de fundamentele Verdragen. Terwijl in het Supreme Court of the United States een bepaalde visie gevolgd wordt aan de hand van de politieke voorkeur.³³⁸ Hieruit blijkt dat voor beide systemen het institutionele element van belang is.

³³² E. CLOOTS, *National Identity in EU Law*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 75.

³³³ *Ibid*, 114.

³³⁴ J. ZIELONKA, "America and Europe: two contrasting or parallel empires?", *Journal of Political Power* 2011, 337.

³³⁵ *Ibid*, 342.

³³⁶ De Europese Unie neemt ook twee vormen aan van het federalisme: enerzijds wordt de EU soms gekwalificeerd als een federaal systeem en anderzijds zijn een aantal lidstaten gestart met een quasi-federale bestuursstructuur. Het federalisme wordt dan beschouwd als een techniek voor het opnemen van autonomie, terwijl in het kader van het integratieproces het gezien wordt als een label.

³³⁷ Beperkingen in verband met de locus standi voor een individu, want eerst nationale middelen uitputten en dan pas toegang tot het Hof. Samengevat kunnen bij het Hof van Justitie van de Europese Unie verschillende rechtsmiddelen worden ingesteld volgens artikel 19 VEU, de artikelen 251 t/m 281 VWEU, artikel 136 Euratom en Protocol nr. 3 betreffende het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, gehecht aan de Verdragen, zoals gewijzigd bij Verordening (EU, Euratom) nr. 741/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 11 augustus 2012.

³³⁸ Een voorbeeld hiervan is de Liberale agenda van 1960-1970.

Hoofdstuk 3. Rechterlijke onafhankelijkheid garanderen?

152. In deel II van deze masterscriptie wordt duidelijk dat rechters een heel takenpakket hebben, waar niet alleen de nadruk wordt gelegd op interpretaties, maar ook het logisch denken achter bepaalde wettelijke vraagstukken. Bijgevolg dient een rechter steeds gemotiveerd te werk gaan, maar vergeet niet dat rechters ook maar mensen zijn. Rechters blijven enkel gemotiveerd indien er stimulansen aanwezig zijn, bepaalde prikkels waardoor vernieuwde rechtspraak naar boven komt.³³⁹ Zo zijn de rechters van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States niet onderhevig aan dezelfde functies. Zo wordt duidelijk dat in de Verenigde Staten van Amerika een rechter een bepaalde voorkeursachtergrond geniet (politieke ideologie) en rechters van de Europese Unie een bepaalde lidstaat vertegenwoordigen. Maar evenzeer zijn er andere factoren die de motivering van een rechter gaan beïnvloeden waardoor de rechterlijke besluitvorming wordt aangetast. Één van deze elementen is de werklast, oftewel een te grote *caseload*. Zo is een rechter niet gemotiveerd wanneer op een korte tijd veel zaken de revue moeten passeren, dan zal de output kleiner zijn. Verder moet er ook rekening gehouden worden met het onderwerp, dan het juridisch vraagstuk dat voorligt.³⁴⁰

153. Een rechter is verantwoordelijk om te denken over het recht. Zo vallen onder de competentie van rechtsdenken zes kenmerken. Deze kernmerken zijn, ten eerste kennis en vaardigheden ontwikkelen. Ten tweede de aanwezigheid van de rechterlijke intuïtie. Ten derde de relatie die onderbouwd moeten worden tussen de juridische en empirische wetenschap. Verder moet een rechter feiten kunnen analyseren en de relevantie ervan zien in te schatten. Er moet ook rekening worden gehouden met drijfberen, waarden en andere factoren bij de oordeelsvorming. En ten laatste moet een rechter een effectieve oplossing uitwerken vanuit een juridisch denkpatroon.³⁴¹ De rechterlijke onafhankelijkheid wordt dus gegarandeerd door een juiste toepassing van het takenpakket van een rechter. Een rechter heeft dus een alomvattende taak, die misschien wel simpel lijkt voor de buitenwereld maar toch meer inhoudt dan iedereen denkt. Zo zijn er steeds hervormingen en innovaties aanwezig in de rechtsordes om de rechters te ondersteunen. Dit was ook zo bij het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States.

154. Onder artikel 19 VEU verkreeg het Hof van Justitie van de Europese Unie een zeer uitgebreide bevoegdheid. Zo kon het Hof de rol opnemen als interpretator van het Europese recht en het erkennen van zijn interpretatie van zijn bevoegdheden, maar ook de verantwoordelijkheden ten opzichte van de Unie. Zo treedt het Hof van Justitie van de Europese Unie op als bewaker van de communautaire Verdragen in een evoluerende rechtsorden, waar dat de uiteindelijke doelstellingen vaag werden geformuleerd waardoor ze te vaak te algemeen of onvolledig zijn. Zo heeft het Hof zijn interpretatiemethodes in het leven geroepen, zoals de teleologische interpretatiemethode om de rechtsorde te ondersteunen, maar deze maakt het Hof ook kwetsbaar voor rechterlijk activisme.³⁴² Evenzeer is het Supreme Court of the United States onderhevig aan het activisme.

³³⁹ L. BAUM, "What judges want: Judges' goals and judicial behavior", *Political Research Quarterly* 1994, 749-768.

³⁴⁰ S. BURBANK EN B. FRIEDMAN, *Judicial independence at the crossroads. An interdisciplinary approach*, California, Sage Publications Inc., 2002, 28.

³⁴¹ F. FLEERACKERS EN R. VAN RANSBEECK, *Juristen over rechtsdenken*, Brussel, Larcier, 2014, 41.

³⁴² J.L. DA CRUZ VILACA, *EU Law and Integration. Twenty years of Judicial Application of EU Law*, Oxford, Hart Publishing, 2014, 46.

155. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft haar rol als Hooggerechtshof versterkt door de realisatie van basis principes zoals die met directe werking, de catalogus van fundamentele rechten, de definities van de scheiding der machten tussen de Europese Unie en zijn lidstaten en door grenzen vast te leggen bij de herzieningen van de Verdragen.³⁴³ Toch kunnen er twee strekkingen gevolgd worden, een deel is van mening dat de toetsing buiten de jurisdictie van de hoven gehouden moet worden en het verder overlaten aan politieke procedures. De reden hierachter zijn de politieke disputen die aanwezig zijn geweest in de Europese Unie. Andere zijn dan van mening dat de positie van het Hof van Justitie van de Europese Unie behouden al dan niet aangepast moet worden.³⁴⁴ Zelf geef ik geen voorkeur aan de afschaffing van de rol van het Hof of een inperking ervan, dit zou het gehele institutionele systeem van de Europese Unie ongedaan maken. Er is geen enkel systeem, zowel supranationaal als federaal, dat kan overleven zonder een arbiter die de uniforme interpretatie van de wettelijke instrumenten naleeft.

156. Zo staan er ideeën op tafel om het takenpakket van het Gerecht van Eerste Aanleg te verhogen met een aantal rechters naast het Hof van Justitie in de Europese Unie.³⁴⁵ Maar om opnieuw een hof te creëren met soortgelijke taken, zal de functie van het Hof van Justitie van de Europese Unie alleen maar ondermijnen.³⁴⁶ Een voorstel om een Raad op te richten naast het Hof van Justitie zou dit evenzeer doen. Een dergelijke Raad zou dan geleid worden door de voorzitter van het Hof van Justitie met een gelijk aantal leden als het Hof van Justitie, een equivalent aan het aantal lidstaten. Deze Raad zou dan een aanvullende taak verkrijgen op gebied van de bevoegdheidsverdeling. De voorstanders van deze oplossing maken duidelijk dat enerzijds het Hof van Justitie van zijn gevoelige politieke taak ontlast zou worden, anderzijds maar één instelling de handhaving ex ante van het communautair wetgevend kader zou verkrijgen.³⁴⁷ Omdat het Hof van Justitie van de Europese Unie de taak als constitutioneel hof van in het begin met zich mee draagt, lijkt me een nieuwe oprichting van dergelijk systeem volledig zinloos. Zo heeft het Hof zijn rol voorbeeldig vervuld door de toepassing van rechtspraak en prejudiciële beslissingsprocedure, waardoor verscheidene lacunes van de Verdragen worden opgevangen.³⁴⁸

157. De federale doelstelling van de Europese Unie is nog niet helemaal bevestigd. Dit door het feit dat het Hof van Justitie van de Europese Unie geen hiërarchische autoriteit over de nationale rechtbanken bezit, slechts een samenwerking aan de hand van de prejudiciële beslissingsprocedure.³⁴⁹ Verder houdt het Hof van Justitie van de Europese Unie rekening met het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel.³⁵⁰ Want het subsidiariteitsbeginsel beoogt het bepalen van het meest geschikte interventieniveau op het vlak van gedeelde bevoegdheden tussen de Europese Unie en de lidstaten.³⁵¹

³⁴³ K. LENAERTS, "Constitutionalism and the many faces of federalism", *American Journal of Comparative Law* 1990, 205.

³⁴⁴ J.L. DA CRUZ VILACA, *EU Law and Integration. Twenty years of Judicial Application of EU Law*, Oxford, Hart Publishing, 2014, 47.

³⁴⁵ Verordening (EU, Euratom) 2015/2422 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2015 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, <http://data.europa.eu/eli/req/2015/2422/oj>.

³⁴⁶ J.L. DA CRUZ VILACA, *EU Law and Integration. Twenty years of Judicial Application of EU Law*, Oxford, Hart Publishing, 2014, 48.

³⁴⁷ *Ibid*, 49.

³⁴⁸ Zie artikelen 230, 226 en 267 VEU.

³⁴⁹ J.L. DA CRUZ VILACA, *EU Law and Integration. Twenty years of Judicial Application of EU Law*, Oxford, Hart Publishing, 2014, 51.

³⁵⁰ Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie - Protocol (nr. 2) betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, Publicatieblad Nr. 115 van 09/05/2008.

³⁵¹ Zie artikel 5 VEU.

158. Nu dat er initiatieven voorhanden liggen in de Europese Unie om de rechterlijke macht nog beter uit te oefenen, moet er ook gekeken worden naar het Amerikaanse model. Zo heeft de ontwikkeling van een grotere institutionele aanwezigheid van de federale rechterlijke macht geresulteerd in een groot aantal bevoegdheden die toekomen aan de *Chief Justice* van het Supreme Court of the United States.³⁵² De concentratie van deze bevoegdheden van zoal rechterlijke als administratieve, stelt vragen over hoe de rol van een *Chief Justice* wordt beïnvloedt door dit multitasken. Is het dan ook zo dat de *Chief Justice* is afgeleid omdat deze persoon zowel rechter als beheerder moet zijn? Voor deze twee rollen te combineren moet er dan ook sprake zijn van een scherpzinnige *Chief Justice*.³⁵³ Zo moet de rol gericht zijn op het voeren van een legaal passend beleid, het administratieve luik en wat politiek haalbaar is en dus ook grondwettelijk gerechtvaardigd is. Doordat er maar één *Chief Justice* aangesteld wordt, kan men zich de vraag stellen om er niet meerdere aangesteld moeten worden om de werklust te verdelen.

159. Zo zijn er andere democratieën die voorrang geven aan een vaste pensioenleeftijd, leeftijd van de rechter of een beperkt aantal jaren loopbaan.³⁵⁴ De grote verantwoording die een *Chief Justice* draagt hangt dan ook samen met een zekere vorm van transparantie van een goed bestuur.³⁵⁵ Zo worden rechters niet verondersteld een belang te hebben in institutionele materie in een bepaalde interpretatie van een rechtsregel, noch mogen ze niet verbonden zijn met de politieke partijen. Maar toch uiteindelijk wordt de rechterlijke macht geformuleerd in de taal van vertegenwoordiging.³⁵⁶ Zo werd er een conferentie gehouden in 1956 om de leeftijd van de rechters vast te leggen om een bepaalde leeftijd, namelijk vijfenzeventig jaar.³⁵⁷ Zo blijft de vraag spelen of een *Chief Justice* voor het leven benoemd moet worden, of moet er ook geopteerd worden voor een systeem zoals de Europese Unie waar gewerkt wordt met termijnen.³⁵⁸

160. Een ander punt wat ook tot betere rechtspraak leidt is de toepassing van *dissenting of concurring opinions* door zowel het Hof van Justitie van de Europese Unie als het Supreme Court of the United States.³⁵⁹ Dergelijke *dissenting opinions* kunnen meer inzicht bieden in het denkproces van de rechters. Indien rechters een duidelijk denkproces afleveren, zorgen de verworven inzichten van de redenering voor voldoende rechtszekerheid omtrent de uitkomst.³⁶⁰ *Dissenting opinions* geven zowel voordelen en nadelen in het kader van afzonderlijke interpretatie van een rechter. Het allereerste voordeel is dat de motivering wordt aangetoond, zodat een rechter duidelijk een bepaalde inspanning heeft geleverd. Bijkomstig wordt hier op het verantwoordelijkheidsgevoel van de rechter ingespeeld. Nadelen van *dissenting opinions* zijn de bedreiging op de collegialiteit van het Hof van Justitie van de Europese Unie. In het algemeen is er dan geen sprake meer van eensgezindheid. Terwijl in de Verenigde Staten van Amerika *dissenting opinions* vaker worden toegepast, zodat de rechter laat weten waarom hij of zij er niet meer akkoord gaat met de

³⁵² J. RESNIK EN L. DILG, "Responding to a democratic deficit: limiting the powers and the term of the chief of justice of the United States, *University of Pennsylvania Law Review* 2006, 1575.

³⁵³ Voorbeelden zijn William Rehnquist, William Howard Taft, Earl Warren en Warren Burger.

³⁵⁴ L. EPSTEIN, J. KNIGHT EN O. SHVETSOVA, "Comparing Judicial Selection Systems", *Wm. and Mary Bill RTS.J.7* 2001, 23.

³⁵⁵ Huidig Chief Justice is Roberts, John G. Jr., www.supremecourt.gov/about/biographies.aspx.

³⁵⁶ J. RESNIK EN L. DILG, "Responding to a democratic deficit: limiting the powers and the term of the chief of justice of the United States, *University of Pennsylvania Law Review* 2006, 1636.

³⁵⁷ *Ibid*, 1645.

³⁵⁸ L. KRAMER EN I. SOMIN, "Is the Supreme Court too powerful?", *New York Times Upfront* 2015, 22, www.nytimes.com/roomfordebate/2015/07/06/is-the-supreme-court-too-powerful/the-supreme-court-is-a-check-on-big-government-protection-for-minorities.

³⁵⁹ H. MATTHIJS, *De Verenigde Staten: Van Columbus tot heden*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 111.

³⁶⁰ M. JACOB, *Precedents and case-based reasoning in the European Court of Justice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 280.

uitkomst. Vaak worden *dissenting opinions* geschreven om toekomstige zaken te beïnvloeden indien het over gelijkaardige zaken gaat.³⁶¹

161. Om te antwoorden of er sprake zou zijn van een voorkeurssysteem, gaat het resoluut naar een negatief antwoord leiden. Beide juridische spelers kennen een verschillende wettelijke grondslag, maar de uitwerking aan de hand van interpretatiemethoden lopen parallel met elkaar. Beide passen de interpretatiemethoden toe, in het bijzonder de tekstuele voor het Hof van Justitie van de Europese Unie en de grondwettelijke voor het Supreme Court of the United States, maar samen wordt ook gebruik gemaakt van de systematische en teleologische interpretatiemethode. De rol van de rechter kent in elk rechtsorde nagenoeg dezelfde functie, namelijk het bewaren van de juiste toepassing van het recht. Het interpreteren van het recht is een onmisbare rol in de beide rechtssystemen, met reden dat het recht nooit stilstaat.

³⁶¹ R. B. GINSBURG, "The Role of Dissenting Opinions", *Minnesota Law Review* 2011, 1-8.

CONCLUSIE

162. In deze masterproef is onderzoek gedaan naar de achtergrond omtrent de toepassing van interpretatiemethoden door een rechter. De centrale onderzoeksvraag was: "Welke visies worden toegepast door het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States in het kader van de interpretatiemethoden, bijgevolg kennen rechters grenzen bij de beoordelingsvrijheid *in fine*?"

163. In het eerste deel werd de historische achtergrond besproken van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States. Er werd dan een vergelijking gemaakt tussen de rechtsorde van de Europese Unie en die van de Verenigde Staten. Zo is de Europese Unie een organisatie van lidstaten, maar is de rechtsorde van de Verenigde Staten onderhevig aan het federalisme. De grondslag voor de interpretatie bevoegdheid voor het Hof van Justitie van de Europese Unie is te vinden in de artikelen 19 lid 3 VEU en 267 VWEU. Voor het Supreme Court of the United States ligt de bevoegdheid vervat in artikel III Sectie 1 van de federale Grondwet van de Verenigde Staten en het arrest *MARBURY V. MADISON*. De federale Grondwet vertoont drie kenmerken, namelijk het seculiere karakter; de republikeinse inslag en het vermogen tot aanpassing. Onder deel I kan nog samengevat worden dat er een kort inzicht wordt gegeven in de verschillen tussen de toepassing van een verticale en horizontale bevoegdheidsverdeling in beide rechtssystemen, maar ook dat de samenstelling van beide Hooggerichtshoven niet identiek zijn. Zowel de rechtsorde van de Europese Unie als die van de Verenigde Staten van Amerika kennen de toepassing van suprematie in het geldende recht. De suprematie van het recht van de Europese Unie kent zijn grondslag in het arrest *COSTA V. ENEL*, terwijl het recht van de Verenigde Staten dit verkreeg door het arrest *COOPER V. AARON*.

164. In deel II is er een analyse van het begrip interpretatie, namelijk dat er zowel wetenschappelijke als heuristische benaderingen voorhanden liggen. Interpretatie is noodzakelijk omdat er in beide rechtsordes sommige rechtsnormen vaag omschreven zijn. Zo zijn er verschillende auteurs zoals *DWORKIN*, *KELSEN* en *RAZ* die hun eigen visie op het begrip interpretatie toepassen. Maar verder wordt er ook toepassing gemaakt van de term *legal reasoning*, waarin het juridisch beredeneren van een rechter zit vervat. Hier wordt gekeken hoe een rechter behoort te beslissen over een juridisch conflict. Het verschil tussen de wetenschappelijke vorm van *legal reasoning* en de heuristische benadering is als volgt; de wetenschappelijke gaat van wettelijke methodes uit die op voorhand al zijn vastgelegd, terwijl de heuristische geen vaste wettelijke methoden gebruikt maar extra-legale factoren. Zo is er dus sprake van wettelijk pluralisme en dus ook een diversiteit aan wettelijke bronnen.

165. Zo kan pluralisme op het gebied van interpretatie uitgelegd worden als er meerdere onverenigbare interpretaties voorhanden zijn voor hetzelfde voorwerp en die allemaal tegelijkertijd juist kunnen zijn. Er zijn vaak verschillende betekenissen aanwezig, maar toch verdringen de interpretaties mekaar niet. Na de analyse van het begrip, volgt een opsomming van de verschillende interpretatiemethoden. Het Hof van Justitie van de Europese Unie maakt gebruik van vooral een doelgerichte meta-teleologische aanpak. Er kan besloten worden dat het Hof van Justitie van de Europese Unie gebruik maakt van een drie fasen-model op het gebied van *legal reasoning*, namelijk de tekstuele, systematische en teleologische interpretatiemethoden toegespitst op de argumenten. Het Supreme Court of the United States daarentegen past in hoofdorde de grondwettelijke interpretatiemethode toe en waakt daarbij over de toetsing van de federale Grondwet en achterliggende doelstellingen. Het Supreme Court of the United States past vijf types

van argumenten toe: grondwettelijke, historische, constitutionele coherentie, precedentenwerking en waarde benaderingen (morele, politieke en teleologische argumenten). Samengevat gebruikt het Supreme Court of the United States een meervoudige argumentatievorm, terwijl het Hof van Justitie een meta-teleologische benadering verkiest als wapen tegen externe bedreigingen.

166. Beide rechtssystemen maken gebruik van een precedentenwerking en beginselen die gevestigd zijn in de rechtsorde. Zo maakt het Hof van Justitie van de Europese Unie gebruik van het gelijkwaardigheids- en effectiviteitsbeginsel. Terwijl het Supreme Court of the United States werkt met verscheidene doctrines, zoals de doctrine *of original intent*, *strict necessity*, *saving construction* en *narrowness doctrine*. Belangrijker is dat er een heersend debat aanwezig is over het rechterlijk activisme, het aanvullen door een rechter via een creatieve noot toe te voegen. In de Verenigde Staten van Amerika zijn er vele voorstanders voor *judicial activism*, denk maar aan SCALIA, REHNQUIST en BREYER. REHNQUIST vertegenwoordigt in de rechtsorde van de Verenigde Staten dan ook de toepassing van zijn *Living Constitution doctrine*, waarbij er sprake is van een dynamische toepassing van de federale Grondwet. Maar er zijn ook vele tegenstanders zoals BICKEL, dan is er sprake van *judicial restraint* oftewel een rechterlijke terughoudendheid. Ondanks de inspanningen van de rechters van het Supreme Court of the United States, professoren en vele andere auteurs is er nog steeds geen uniforme aangenomen theorie van de grondwettelijke interpretatie. Er blijven als gevolg nog steeds veel concurrerende theorieën aanwezig in de praktijk. Beide strekkingen worden ook gevolgd in de Europese Unie, met een grotere nadruk op het rechterlijk activisme.

167. Deel III van deze masterscriptie zorgt voor de creatieve noot van mezelf, namelijk de bedenkingen die ik heb bij de interpretatiebevoegdheid van een rechter. Zo zijn de rechters van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Supreme Court of the United States onderworpen aan beperkingen. Deze beperkingen kunnen zowel inhoudelijke als organieke zijn. Voor de rechters is het belangrijk om de constitutionele balans te behouden en toch tegelijkertijd op te treden als waakhond van de Verdragen van de Europese Unie of de federale Grondwet van de Verenigde Staten. Naar mijn mening is er dan ook geen voorkeurssysteem aanwezig. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft een eigen visie omtrent het Unierecht, waarbij een meta-teleologische vorm van interpretatie de bovenhand neemt. Terwijl door het Supreme Court of the United States een meer grondwettelijke toetsing wordt toegepast door de rechters. Verder vorm ik kleine bedenkingen rond de benoemingen van de rechters, de bevoegdheden en de toepassing van *dissenting opinions*. Concluderend kan ik besluiten dat het interpreteren van het recht een onmisbare rol kent in beide rechtssystemen, met reden dat het recht nooit stilstaat. Het begrip interpretatie is dus een evolutief begrip dat geen eenduidige verklaring kent, in het bijzonder vallen de verschillende interpretatiemethoden toegepast door beide Hooggerichtshoven niet identiek samen bij de interpretatie van een juridisch conflict.

Bibliografie

Rechtsleer – Boeken

Hof van Justitie van de Europese Unie:

- ✚ ARNULL A., *The European Union and its Court of Justice*, Oxford, Oxford University Press, 2006, 593 p.
- ✚ ARNULL A., BARNARD C., DOUGAN M. EN SPAVENTA E., *A Constitutional Order of States? Essays in EU Law in Honour of Alan Dashwood*, Oxford, Hart Publishing, 2011, 634 p.
- ✚ BARNARD C. EN PEERS S., *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 814 p.
- ✚ BECK G., *The legal reasoning of the Court of Justice of the EU*, Oxford, Hart Publishing, 2012, 473 p.
- ✚ BENOÛT J., *The legal reasoning of the European Court of Justice*, Oxford, Oxford University Press, 1993, 320 p.
- ✚ BREDIMAS A., *Methods of Interpretation and Community Law*, VI, in CHLOROS, A.G. (ed.), *European Studies in Law*, Amsterdam, North Holland Publishing Company, 1978, 219 p.
- ✚ CLOOTS E., *National Identity in EU Law*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 372 p.
- ✚ CONWAY G., *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*, New York, Cambridge University Press, 2012, 319 p.
- ✚ DA CRUZ VILACA, J.L., *EU Law and Integration. Twenty years of Judicial Application of EU Law*, Oxford, Hart Publishing, 2014, 367 p.
- ✚ DE WAELE H., *Rechterlijk activisme en het Europees Hof van Justitie*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009, 485 p.
- ✚ DICKSON J. EN ELEFThERiADIS P., *Philosophical foundations of European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 457 p.
- ✚ FAIRHURST J., *Law of the European Union*, England, Pearson, 2012, 830 p.
- ✚ FLEERACKERS F. EN VAN RANSBEECK R., *Juristen over rechtsdenken*, Brussel, Larcier, 2014, 99 p.
- ✚ GORLÉ F., BOURGEOIS G., BOCKEN H., REYNTJENS F. EN BONDT. DE W., *Rechtsvergelijking (Studentenuitgave)*, Mechelen, Kluwer, 2003, 359 p.
- ✚ HABERMAS J., *Zur Verfassung Europas. Ein Essay*, Frankfurt, Suhrkamp, 2011, 140 p.
- ✚ HUBEAU F., *Le juge et la constitution aux États-Unis d'Amérique et dans l'ordre juridique Européen*, Brussel, Bruylant, 1988, 817 p. (Vertaling van doctoraat LENAERTS K., *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610 p.)
- ✚ JACOB M., *Precedents and case-based reasoning in the European Court of Justice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 351 p.
- ✚ KELSEN H., *Reine Rechtslehre*, Vienna, Deuticke, 1960, 404 p.
- ✚ KLAMERT M., *EU-recht*, Wien, Manz, 2015, 409 p.
- ✚ LENAERTS K., *Constitutie en rechter: De rechtspraak van het Amerikaanse Opperste Gerechtshof, het Europese Hof van Justitie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1983, 610 p.
- ✚ LENAERTS K. EN VAN NUFFEL P., *Europees recht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2008, 591 p.
- ✚ LENAERTS K. EN VAN NUFFEL P., *European Union Law*, London, Sweet & Maxwell, 2011, 1083 p.

- ✚ MARTINSEN S.D., *An ever more powerful Court? The political constraints of legal integration in the European Union*, Oxford, Oxford University Press, 2015, 256 p.
- ✚ MOUSSIS N., *Access to the European Union. Law, economics and policies*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 770 p.
- ✚ PEETERS M., *Staatssteun in de Europese Unie*, Brugge, Die Keure, 2012, 732 p.
- ✚ PETERSON J. EN SHACKLETON M., *The institutions of the European Union*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 472 p.
- ✚ RIDEAU J., *Juridictions internationales et contrôle du respect des traités constitutifs des organisations internationales*, Paris, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, 1969, 382 p.
- ✚ ROSAS A. EN ARMATI L., *European constitutional law, an introduction*, Oxford, Hart Publishing, 2010, 260 p.
- ✚ SANKARI, S., *European Court of Justice Legal Reasoning in Context*, Groningen, Europa Law Publishing, 2013, 275 p.
- ✚ SCHÜTZE R., *European Constitutional Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012, 484 p.
- ✚ STONE SWEET A., *The judicial construction of Europe*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 304 p.
- ✚ WERNER W. G. EN WESSEL R. A., *Internationale en Europees recht, een verkenning van grondslagen en kenmerken*, Groningen, Europa Law Publishing, 2010, 389 p.
- ✚ WILLIAMS A., *The ethos of Europe. Values, law and justice in the EU*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010, 258 p.

Het Supreme Court of the United States:

- ✚ ALEXY R., *Theorie der juristischen argumentation. Die Theorie des rationalen Diskurses als Theorie der juristischen Begründung*, Frankfurt, Suhrkamp, 1983, 397 p.
- ✚ BALKIN J. M. EN SIEGEL R. B., *The Constitution in 2020*, New York, Oxford University Press, 2009, 368 p.
- ✚ BENNETT R. W. EN SOLUM L. B., *Constitutional originalism*, New York, Cornell University Press, 2011, 224 p.
- ✚ BICKEL A. M., *The Least Dangerous Branch*, Yale, Yale University Press, 1962, 306 p.
- ✚ BOBBITT P. C., *Constitutional Fate, theory of the Constitution*, Oxford, Oxford University Press, 1982, 304 p.
- ✚ BOBBITT P. C., *Constitutional Interpretation*, Oxford, Oxford University Press, 1992, 272 p.
- ✚ BREYER S., *Making our democracy work, a judge's view*, New York, Knopf Doubleday Publishing Group, 2010, 288 p.
- ✚ BURBANK S. EN FRIEDMAN B., *Judicial independence at the crossroads. An interdisciplinary approach*, California, Sage Publications Inc., 2002, 298 p.
- ✚ DICKSON B., *Judicial activism in common law Supreme Court*, Oxford, Oxford University Press, 2007, 506 p.
- ✚ DORF M. C. EN MORRISON T. W., *Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 254 p.
- ✚ DWORKIN R., *Law's Empire*, Cambridge, Harvard University Press, 1986, 488 p.
- ✚ ELY. H., *Democracy and Distrust: A Theory of Judicial Review*, Harvard, Harvard University Press, 1981, 280 p.
- ✚ EMANUEL S. L., *Constitutional Law*, New York, Wolters Kluwer Law & Business, 2013, 770 p.
- ✚ GINSBURG T. EN DIXON R., *Comparative Constitutional law, USA*, Edwar Elgar, 2011, 643 p.

- ✚ GUARNIERI C., EN PEDERZOLI P., *The power of judges. A comparative study of courts and democracy*, Oxford, Oxford University Press, 2002, 248 p.
- ✚ HAY P. EN ROTUNDA R. D., *The United States federal system: legal integration in the American experience*, New York, Oceana Publications, 1982, 366 p.
- ✚ HUSCROFT G., *Expounding the Constitution. Essays in Constitutional Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008, 319 p.
- ✚ KERREMANS B., *De Verenigde Staten van Amerika doorgelicht. Een analyse van het Amerikaanse politieke systeem*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 501 p.
- ✚ LEVINSON S., *Constitutional Faith*, Princeton, Princeton University Press, 1988, 280 p.
- ✚ MACCORMICK N., *Legal reasoning and legal theory*, Oxford, Oxford University Press, 1978, 298 p.
- ✚ MADISON J., *Notes of Debates in the Federal Convention of 1787*, Ohio, Ohio University Press, 1966, 695 p.
- ✚ MATTHIJS H., *De Verenigde Staten: Van Columbus tot heden*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 533 p.
- ✚ PFANDER E.J., *Principles of Federal Jurisdiction*, United States of America, West Thomson Reuters
- ✚ POSNER R. A., *The Federal Courts*. Cambridge, Harvard University Press, 1996, 314 p.
- ✚ RAZ J., *Between Authority and Interpretation. On the Theory of Law and Practical Reason*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 413 p.
- ✚ ROSSUM R. A., *Antonin Scalia's Jurisprudence: Text and Tradition*, Lawrence USA, University Press of Kansas, 2006, 298 p.
- ✚ STEPHENS JR O. H. EN SCHEB II J. M., *American Constitutional Law. Sources of Power and Restraint*, Boston, Wadsworth, 2012, 380 p.
- ✚ TOCQUEVILLE DE A., *Over de democratie in Amerika*, Brussel, ASP NV, 2008, 293 p.

Rechtsleer - Bijdragen in tijdschriften

Het Hof van Justitie van de Europese Unie:

- ✚ BALTER S. J., "The Search for Grounds in Legal Argumentation: A Rhetorical Analysis of Texas vs Johnson", *Argumentation* 2001, 381-395.
- ✚ CHEVALLIER J.M., "Methods and reasoning of the European Court in its interpretation of Community Law", *Common Market Law Review* 1964, 21-35.
- ✚ CONWAY G., "Levels of Generality in the Legal Reasoning of the European Court of Justice", *European Law Journal* 2008, 787-805.
- ✚ DE WAELE H., "The Role of the European Court of Justice in the Integration Process: A Contemporary and Normative Assessment", *Hanse Law review* 2010, 3-26.
- ✚ DE WAELE H. EN VAN DER VLEUTEN A., "Judicial Activism in the European Court of Justice, the case of the LGBT rights", *Michigan State Journal of International Law* 2011, 639-666.
- ✚ FOWLER J. EN JEON S., "The authority of Supreme Court precedent", *Social Networks* 2008, 16-30.
- ✚ KELSEN H., on the theory of interpretation, *Legal studies* 1990, 127-135.
- ✚ LENAERTS K., "Constitutionalism and the many faces of federalism", *American Journal of Comparative Law* 1990, 205-264.
- ✚ LENAERTS K., "Interlocking Legal Orders in the European Union and Comparative Law", *International & Comparative Law Quarterly* 2003, 873-906.

- ✚ LENAERTS K., "Interpretation and the Court of Justice: A Basis for Comparative Reflection", *The International Lawyer* 2007, 1011-1032.
- ✚ LENAERTS K., "How the ECJ thinks: a study on judicial legitimacy", *Fordham International Law Journal* 2013, 1303-1371.
- ✚ MATTEUUSSEN E., "Interpretatiemethoden gehanteerd door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap", *Jura Falconis* 1994, 364-401.
- ✚ PHELAN W., "Why do the EU Member States accept the supremacy of European Law? Explaining supremacy as an alternative to bilateral reciprocity", *Journal of European Public Policy* 2011, 766-777.
- ✚ PINELLI C., "The Concept and Practice of Judicial Activism in the Experience of Some Western Constitutional Democracies", *Juridica International* 2007, 31-37.
- ✚ POLLICINO O., "Legal Reasoning of the Court of Justice in the Context of the Principle of Equality between Judicial Activism and Self-restraint", *German Law Journal* 2004, 283-317.
- ✚ SCHÜBEL-PFISTER I., "Enjeux et perspectives du multilinguisme dans l'Union européenne après l'élargissement, la 'babélisation'?" *Revue du marché commun et de l'Union européenne* 2005, 325-333.
- ✚ SILLEN J.J.J., "Saving the Constitution from lawyers, How legal training and law reviews distort constitutional meaning", *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 2011, 86-92.
- ✚ WEILER J.H.H., "The transformation of Europe", *Yale Law Journal* 1991, 2403-2483.

Het Supreme Court of the United States:

- ALEXY R., "Justification and application of norms", *Ratio juris* 1993, 157-170.
- BALKIN J. M., "The roots of the Living Constitution", *Boston University Law Review* 2012, 1129-1160.
- BALKIN J. M., "Why Are Americans Originalist?" in David Schiff and Richard Nobles, eds., *Law, society and community: socio-legal essays in honour of Roger Cotterrel* (Burlington, VT: Ashgate, 2015), 1-29.
- BARNETT R., "Is the Rehnquist Court an Activist Court? The Commerce Clause Cases", *University of Colorado Law Review* 2002, 1275-1290.
- BARNETT R. E., "Scalia's infidelity: a critique of 'faint-hearted' originalism", *University of Cincinnati Law Review* 2006, 7-24.
- BAUM L., "What judges want: Judges' goals and judicial behavior", *Political Research Quarterly* 1994, 749-768.
- BICKEL A. M., "Foreword: the passive virtues", *Harvard Law review* 1961-1962, 40-79.
- DWORKIN R., "The Forum of Principle", *New York University Law Review* 1981, 469 -524.
- DWORKIN R., "Law, Philosophy and Interpretation", *ARSP* 1994, 463-475.
- EPSTEIN L., KNIGHT J. EN SHVETSOVA O., "Comparing Judicial Selection Systems", *William and Mary Bill of rights Journal* 2001, 7-36.
- FALLON JR. R. H., "A Constructivist Coherence Theory of Constitutional Adjudication", *Harvard Law Review* 1978, 1189-1286.
- FLEMING J. E., "Are we all originalists now? I hope not!", *Texas Law Review* 2012-2013, 1785-1813.
- FROHNEN B. P., "Constitution reading through Tocqueville's eyes", *Capital University Law Review* 2014, 879-905.
- GINSBURG R. B., "The Role of Dissenting Opinions", *Minnesota Law Review* 2011, 1-8.

- LEE III E.G., "Overruling rhetoric; the Court's new approach to stare decisis in constitutional cases", *Toledo Law Review* 2001-2002, 581-619.
- LEVINSON S., "The Limited Relevance of Originalism in the Actual Performance of Legal Roles", *Harvard Journal of Law and Public Policy* 1996, 495- 508.
- MCGOWAN D., "Ethos in Law and History: Alexander Hamilton, The Federalist, and the Supreme Court", *Minnesota Law Review* 2001, 755-898.
- OHLENDORF J. D., "Against coherence in statutory interpretation", *Notre Dame Law Review* 2014, 735-782.
- PLENER COVER A., "Archetypes of Faith: How Americans see, and believe in their Constitution", *Stanford Law and Policy Review* 2015, 566-596.
- RAZ J., "Why Interpret?", *Ratio Juris* 2007, 349-363.
- REHNQUIST W. H., "The notion of a Living Constitution", *Harvard Journal of Law & Public Policy* 2006, 401-415.
- RESNIK J. EN DILG L., "Responding to a democratic deficit: limiting the powers and the term of the chief of justice of the United States, *University of Pennsylvania Law Review* 2006, 1575-1664.
- SCALIA A., "Originalism: The Lesser Evil", *The University of Cincinnati Law Review* 1989, 849-865.
- UHLMANN M., "The Supreme Court v. the Constitution of the United States of America", *Claremont review of books*, 2006, 34-41.
- WECHSLER H., "Toward neutral principles of Constitutional Law", *Harvard Law Review* 1959, 1-35.
- ZIELONKA J., "America and Europe: two contrasting or parallel empires?", *Journal of Political Power* 2011, 337-354.

Rechtspraak

Hof van Justitie van de Europese Unie:

- ✚ HvJ 16 december 1960, C-6/60, ECLI:EU:C:1960:48, 'Jean-E. Humblet v. Belgische Staat.
- ✚ HvJ 12 juli 1962, C-14/61, ECLI:EU:C:1962:28, 1962, 'Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken N.V. v High Authority of the European Coal and Steel Community'.
- ✚ HvJ 5 februari 1963, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1, 'Van Gend en Loos'.
- ✚ HvJ 5 februari 1963, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1, 'NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration'.
- ✚ HvJ 27 maart 1963, C-28-30/62, ECLI:EU:C:1963:6, 'Da Costa en Schaake NV, Jacob Meijer NV, Hoechst-Holland NV tegen Nederlandse administratie der belastingen'.
- ✚ HvJ 16 december 1963, C-14/63, ECLI:EU:C:1963:60, 'Forges de Clabecq v. High Authority.
- ✚ HvJ 15 juli 1964, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66, 'Costa v. ENEL'.
- ✚ HvJ 17 december 1970, c-25/70, ECLI:EU:C:1970:115, 'Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel v Köster and Berodt & Co'.
- ✚ HvJ 21 november 1974, C-6/74, ECLI:EU:C:1974:129, 'Johannes Coenrad Moulijn v. Commission of the European Communities'.
- ✚ HvJ 27 oktober 1977, C-30/77, ECLI:EU:C:1977:172, 'Régina v. Pierre Bouchereau'.
- ✚ HvJ 20 februari 1979, C-120/78, ECLI:EU:C:1979:42, 'Cassis de Dijon-Rewe-Zentral AG/Bundesmonopolverwaltung für Branntwein'.
- ✚ Opinie van AG Mayras, 1980, in C-67/79, ECLI:EU:C:1980:59, 'Waldemar Fellingner v. Bundesanstalt für Arbeit, Nuremberg', 550.

- ✚ HvJ 6 oktober 1982, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, 'Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health'.
- ✚ HvJ 26 februari 1986, C-152/84, ECLI:EU:C:1986:84 'M. H. Marshall v. Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (Teaching)'.
- ✚ HvJ 13 juli 1989, C-214/88, ECLI:EU:C:1989:330, 'Amministrazione delle finanze dello Stato tegen Società Politi & Co. Srl'.
- ✚ HvJ 17 oktober 1990, C-10/89, ECLI:EU:C:1990:359, ' SA CNL-SUCAL NV v. HAG GF AG'.
- ✚ HvJ 14 juli 1994, C-91/92, ECLI:EU:C:1994:292, 'Paola Faccini Dori v. Recreb Srl'.
- ✚ HvJ 15 oktober 1996, C-298/94, ECLI:EU:C:1996:382, 'Annette Henke v. Gemeinde Schierke and Verwaltungsgemeinschaft Brocken'.
- ✚ HvJ 12 november 1996, C-84/94, ECLI:EU:C:1996:431, 'United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Council of the European Union'.
- ✚ HvJ 17 februari 2009, C-465/07, ECLI:EU:C:2009:94, 'Meki Elgafaji and Noor Elgafaji v. Staatssecretaris van Justitie'.
- ✚ HvJ 22 April 2010, C-346/08, ECLI:EU:C:2010:213, 'European Commission v. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland'.
- ✚ HvJ 23 oktober 2012, C-629/10, ECLI:EU:C:2012:657, 'Emeka Nelson and Others v. Deutsche Lufthansa AG (C-581/10) and TUI Travel plc and Others v. Civil Aviation Authority (C-629/10)'.
- ✚ HvJ 27 november 2012, C-370/12, ECLI:EU:C:2012:756, 'Thomas Pringle v. Government of Ireland, Ireland and The Attorney General'.
- ✚ Opinie van AG Kokott, 17 January 2013, C-583/11, ECLI:EU:C:2013:625, 'Inuit Tapiriit Kanatami and Others v. European Parliament and Council of the European Union', 138, para. 47.
- ✚ HvJ 29 april 2014, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:289, 'Bondsrepubliek Duitsland v. Raad van de Europese Unie'.

Het Supreme Court of the United States:

- ✚ Supreme Court (VS) 28 februari 1803, 5 U.S. (1Cranch) 137, 'Marbury v. Madison'.
- ✚ Supreme Court (VS) 6 maart 1819, 17 U.S. 316, 'McCulloch v. Maryland'.
- ✚ Supreme Court (VS) 12 april 1869, 74 U.S. 506, 'Ex parte McCardle'.
- ✚ Supreme Court (VS) 19 april 1920, 252 U.S. 416, 'Missouri v. Holland'.
- ✚ Supreme Court (VS) 6 januari 1936, 297 U.S. 1, 'United States v. Butler'.
- ✚ Supreme Court (VS) 17 februari 1936, 297 U.S. 288, 'Ashwander v. Tennessee Valley auth.'.
- ✚ Supreme Court (VS) 21 december 1936, 299 U.S. 304, 'United States v. Curtis-Wright Export Corporation'.
- ✚ Supreme Court (VS) 12 april 1937, 301 U.S. 1, 'National Labor Relations Board v. Jones & Laughlin Steel Corporation'.
- ✚ Supreme Court (VS) 9 juni 1947, 331 U.S. 549, 'Rescue Army v. Municipal Court'.
- ✚ Supreme Court (VS) 8 december 1954, 347 U.S. 483, 'Brown v. Board of education'.
- ✚ Supreme Court (VS) 12 september 1958, 358 U.S. 1, 'Cooper v. Aaron'.
- ✚ Supreme Court (VS) 26 maart 1962, 369 U.S. 186, 'Baker v. Carr'.
- ✚ Supreme Court (VS), 13 juni 1966, 384 U.S. 641, 'Katzenbach v. Morgan'.
- ✚ Supreme Court (VS) 7 juni 1967, 381 U.S. 293, 'Linkletter v. Walker'.
- ✚ Supreme Court (VS) 9 november 1970, 400 U.S. 886, 'Massachusetts v. Laird'.
- ✚ Supreme Court (VS) 22 januari 1973, 410 U.S. 113, 'Roe v. Wade'.

- ✚ Supreme Court (VS) 25 juni 1974, 418 U.S. 166, 'Unites States v. Richardson'.
- ✚ Supreme Court (VS) 13 december 1979, 444 U.S. 996, 'Goldwater v. Carter'.
- ✚ Supreme Court (VS) 29 juni 1988, 487 U.S. 815, 'Thompson v. Oklahoma'.
- ✚ Supreme Court (VS) 27 juni 1991, 501 U.S. 957, 'Harmelin v. Michigan'.
- ✚ Supreme Court (VS) 14 juni 2004, 542 U.S. 1, 'Elk Grove Unified School District v. Newdow'.

Wetgeving

Hof van Justitie van de Europese Unie:

- ✚ Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, 18 april 1951.
 - Artikel 31 EGKS.
- ✚ Verdrag betreffende de Europese Unie, 7 februari 1992.
 - Artikel 2 VEU.
 - Artikel 3 VEU.
 - Artikel 4 VEU.
 - Artikel 5 VEU.
 - Artikel 19 VEU.
 - Artikel 230 VEU.
 - Artikel 226 VEU.
 - Artikel 251 VEU.
 - Artikel 252 VEU.
 - Artikel 253 VEU.
 - Artikel 254 VEU.
- ✚ Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, 25 maart 1957.
 - Artikel 1 VWEU.
 - Artikel 2 VWEU.
 - Artikel 3 VWEU.
 - Artikel 4 VWEU.
 - Artikel 5 VWEU.
 - Artikel 6 VWEU.
 - Artikel 263 VWEU.
 - Artikel 265 VWEU.
 - Artikel 267 VWEU.
 - Artikel 340 VWEU.
 - Artikelen 251-281 VWEU.
- ✚ Protocol nr. 3 betreffende het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- ✚ Artikel 29 Procedurereglement Europees Hof van Justitie.
- ✚ Verordening (EU, Euratom) 2015/2422 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2015 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/2422/oj>.
- ✚ Artikel 36, Protocol (No. 3) van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zoals aangepast door Verordening (EU, EURATOM) No 741/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 11 augustus 2012.

- ✚ Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie - Protocol (nr. 2) betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, Publicatieblad Nr. 115 van 09/05/2008.
- ✚ Artikel 136 Euratom Verdrag.

Het Supreme Court of the United States:

- ✚ Constitution of the United States, <http://www.archives.gov>.
- ✚ Artikel I Sectie 8 Constitution of United States.
- ✚ Artikel II Sectie 2 Constitution of United States.
- ✚ Artikel II Sectie 4 Constitution of United States.
- ✚ Artikel III Sectie 1 Constitution of United States.
- ✚ Artikel III Sectie 2 Constitution of United States.
- ✚ Artikel V Constitution of United States.
- ✚ Artikel VI Constitution of the United States.
- ✚ Judiciary Act, 24 september 1789.
- ✚ Eleventh Amendment (XI) to the United States Constitution, 7 februari 1795.
- ✚ The Bill of Rights, <http://www.archives.gov/historical-docs/document.html?doc=3>.
- ✚ Amendments, <http://www.archives.gov/historical-docs/document.html?doc=3>.

Onlinebronnen

- ✚ CONWAY G., Historical Interpretation of Constitutions – the EU and US Compared, Quest Proceedings of the QUB AHSS Conference June 2008, <https://www.qub.ac.uk/sites/QUEST/FileStore/Issue6/Filetoupload,146243,en.pdf>, 40 p.
- ✚ KRAMER L. EN SOMIN I., "Is the Supreme Court too powerful?", *New York Times Upfront* 2015, Vol. 148(2), 22, www.nytimes.com/roomfordebate/2015/07/06/is-the-supreme-court-too-powerful/the-supreme-court-is-a-check-on-big-government-protection-for-minorities.
- ✚ LENAERTS K. EN GUTIÉRREZ-FONS J.A., To say what the Law of the EU is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice, *European University Institute Academy of European Law*, EUI Working Paper AEL, 2013/9, <http://cadmus.eui.eu//handle/1814/28339>, 55 p.
- ✚ OBERMAIER A. J., "Models of judicial politics revisited, the ECJ's judicial activism and self-restraint", Paper presented at Fourth Pan-European Conference of the ECPR Standing Group on the European Union, Riga, 25-27 september 2008, <http://jhubc.it/ecpr-riga/virtualpaperroom/043.pdf>, 19 p. (unpublished).
- ✚ PILDES R. H., "Is the Supreme Court a 'Majoritarian' Institution, *New York University Public Law and Legal Theory*, Working Paper 251, 2011, http://lsr.nellco.org/nyu_plltwp/251, 53 p.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
'To say what the law is': interpretatiemethoden in het Hof van Justitie en het Amerikaanse Supreme Court

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2016**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Giezek, Jasmine

Datum: **14/05/2016**